

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A
GERMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ŽIVOT A DÍLA JINDŘICHA MALŠÍNSKÉHO

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Michal Bauer, Ph.D.

Autor práce: Bc. Kateřina Šimová

Studijní obor: Česko-německá areálová studia

Ročník: 2.

2018

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2018

.....
Kateřina Šimová

Poděkování

Ráda bych poděkovala prof. PaedDr. Michalu Bauerovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá životem a dílem jihočeského pedagoga a spisovatele Jindřicha Mašínského. Práce je členěna do dvou částí. První část si s využitím biografické metody klade za cíl zachytit dosud nezveřejněný životopis spisovatele. Obsahem druhé části je prezentace vybraných děl J. Mašínského se specifickým zaměřením na výklad románu *Principál* prostřednictvím hermeneutického přístupu.

Anotation

This Master's thesis deals with the life and work of the South Bohemian educator and writer Jindřich Mašínský. The thesis is divided into two parts. The first part aims to describe by means of the biographical method the writer's biography. The second part includes selected work of J. Mašínský with a specific focus on the interpretation of the novel called *Principál* by means of hermeneutic approach.

Klíčová slova

Jindřich Mašínský; spisovatel; knihy pro děti; knihy pro dospělé; *Principál*

Obsah

ÚVOD	7
1 Cíle práce a metodika.....	8
2 Život Jindřicha Mašínského	11
2.1 Nástin životopisu Jindřicha Mašínského.....	13
2.1.1 Dětství a rodina	13
2.1.2 Školní léta a gymnázium.....	17
2.1.3 Profesní život	19
2.2 Nástin osobnosti J. Mašínského	22
2.2.1 Manželství a vlastní rodina	24
2.2.2 Zájmy a veřejná činnost	25
3 SPISOVATEL A JEHO DÍLO	29
3.1 Knihy pro děti.....	32
3.1.1 O víle Kristýnce (2015).....	32
3.1.2 O víle Kristýnce a Duhovém princí (2015).....	33
3.1.3 Princezny to mají těžké aneb pohádky pro Aničku (2015).....	34
3.1.4 Maruška a Motýl Tymián (2016).....	35
3.2 Knihy pro dospělé	36
3.2.1 Koho v noci nepotkáte (2015).....	36
3.2.2 Citáty & Cintáty /A-řor-ismy(2015)	40
3.2.3 Na křídlech andělů (2016).....	42
4 VÝKLAD DÍLA „PRINCIPÁL“ (2015)	52
4.1 Motivace k napsání díla.....	52
4.2 Důležité vnější (historické) okolnosti díla	52
4.3 Presentace povahy textu.....	53
4.4 Zasazení do reálií autora života.....	76
4.5 Vložení (porozumění) obsahu textu a interpretace se snahou o vysvětlení ...	78

4.5.1	Reflexe vybraných témat z knihy Principál	78
4.5.2	Reflexe literárního významu knihy Principál	79
	ZÁVĚR	84
	SEZNAM LITERATURY	85
	PŘÍLOHY	89

ÚVOD

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala Jindřicha Malšínského, současně žijícího autora jižních Čech, který svou tvorbou obohacuje regionální literaturu tohoto kraje.

Jindřich Malšínský mě oslovil svojí houževnatostí bojovat s nepřízní osudu, svojí čínorodostí a radostí z dílčích životních úspěchů ve vyšším věku. S výběrem spisovatele mi také pomohlo místo, odkud pocházím. J. Malšínský v mém rodném městě dlouhá léta žije a působí. Na dráhu spisovatele se ale vydává až v pozdějším věku, impulzem je mu tragická rodinná událost.

Prvním z cílů mé diplomové práce je zachytit autorův osobní a profesní život a zmapovat jeho dílo určené jak dětem, tak i dospělým. Druhým cílem je narativní rozbor jeho stěžejního díla Principál. V tomto rozboru se zaměřím na autorovu motivaci, důležité vnější okolnosti díla, porozumění obsahu textu a jeho interpretaci. Podrobnější popis cílů a metodiku k tomu určenou popisují v samostatné kapitole mé práce.

Pro svoji práci budu vycházet z dostupné odborné literatury, čerpat z rozhovorů se spisovatelem samotným, z rozhovorů jeho bývalých kolegů, opírat se o autobiografické údaje v jeho díle.

Ráda bych svojí prací přispěla k rozšíření povědomí o našich regionálních spisovatelích. Nezávisle tak navazují na moji předchozí bakalářskou práci, jež byla na téma Regionální spisovatelé jižních Čech.

1 Cíle práce a metodika

Předkládaná diplomová práce si stanovila dva rovnocenné cíle. Prvním cílem je představení dosud nepublikovaného životopisu Jindřicha Mašínského se snahou o zasazení do širších historicko-kulturně-sociálně-psychologických souvislostí. Zjištěné životopisné údaje poslouží jako výchozí bod k naplnění cíle druhého, jímž je pokus o výklad jeho patrně nejzásadnějšího díla Principál.

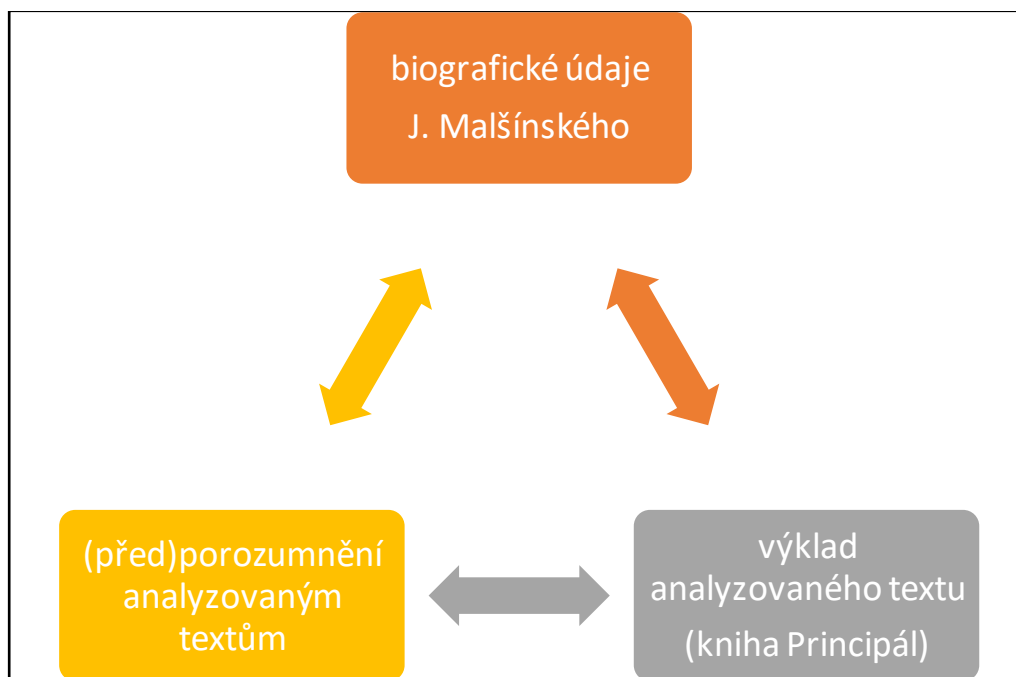
Z metodického hlediska práce používá dvou základních postupů. Za metodický nástroj pro sepsání životopisu se nabízí biografická metoda. Podle Hendla (2005, s. 130) se biografii rozumí „*rekonstrukce a interpretace průběhu života jedince někým druhým*“, čímž se odlišuje od autobiografie (tamtéž). Jiní autoři však důsledně odlišení biografie od autobiografie problematizují. Podle Konopáska (1994, s. 5-6) každé vyprávění o jiné osobě obsahuje úhel pohledu vyprávějího jedince (vlastní autobiografii) a vice versa, tedy každé vyprávění o vlastní osobě inherentně zahrnuje události biografii jiných lidí. Svoboda (2007, s. 2) na základě uvedeného vyvozuje, že „*rozlišování mezi biografii a autobiografií se jeví jako irelevantní, neboť jsou navzájem nerozlučně propojeny*.“ Primárním zájmem biografického přístupu jsou živí lidé a jimi vnímaná a interpretovaná minulost. V souladu s požadavky odborné literatury se v prezentované biografii zaměřím na vnitřní perspektivu J. Mašínského, interakce spisovatele v sociálním kontextu a jeho zkušenost v různých rolích v průběhu různých okamžiků života (srov. Hendl, 2005). Účelem biografického přístupu je tedy odhalit konkrétní interpretaci vázanou na konkrétního jedince, doplněnou o zapojení zaznamenávaných informací do širšího socio-kulturního kontextu a charakteru vyprávějího subjektu (Svoboda, 2007). K vytvoření biografie budou využity čtyři základní prameny: a) rozhovory s J. Mašínským, b) odpovědi J. Mašínského na písemné dotazy; c) nepublikovaný text Jak jsem to viděl já; d) informace od jeho spolupracovníků a známých. Záměrem této diplomové práce není úplná biografie se snahou o zachycení celé životní zkušenosti J. Mašínského, nýbrž spíše biografie epizodická, jenž se soustřeďuje pouze na určitou fázi života jedince (srov. Hendl, 2005), v případě této práce na fázi „spisovatelskou“. Dále je nutno předznamenat, že tato práce si neklade ambice o zcela objektivní životopis ve smyslu historiografie (např. o objektivní zhodnocení působení J. Mašínského v Komunistické straně Československa a vlivu či dopadech jeho příslušnosti k totalitní organizaci na sociální

vztahy a pracovní postavení). Jsem si vědoma omezení biografické metody v tom smyslu, že „každý vyprávěný příběh je selektivní, nevypráví se všechno, nýbrž jen body, které z děje vyčnívají“ (Ricoeur, 2000, s. 7). Výsledným produktem by měla vzniknout narativní biografie, pro niž je charakteristická konstrukce pohledu na životní příběh jako výsledek společné činnosti výzkumníka a účastníka výzkumu (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 128).

Výklad knihy *Principál* bude proveden pomocí hermeneutické metody. Pojem hermeneutika označuje nauku o výkladu a interpretaci textů (Bradnová a kol., 1993, s. 378). Základním principem hermeneutiky, metody kvalitativního výzkumu, je hermeneutický kruh. To znamená kruhový pohyb výkladu, který začíná první základní znalostí textu (předporozumění), na jehož podkladě je pak provedena jemnější analýza jeho jednotlivých částí (Hendl, 2005, s. 73). Hermeneutický kruh je založen na předpokladu pozitivní zpětné vazby; hlubší analýza a pochopení jednotlivých částí ovlivňuje zpětně chápání celkových souvislostí a naopak, prostřednictvím porozumění celkovým souvislostem lze hlouběji analyzovat a interpretovat dílčí části textu (Miovský 2006, s. 73). Vztaheno k prezentované diplomové práci, hlubší pochopení textu J. Malšínského prostřednictvím hermeneutiky se neobejde bez znalostí relevantních biografických údajů spisovatele a naopak, znalost díla Malšínského může pomoci osvětlit některé události spisovatelovy biografie (viz obr. 1).

Obrázek 1 Schéma metodického postupu

Zdroj: vlastní zpracování

Hermeneutická metoda se zaměřuje jednak na samotný proces porozumění a výkladu textu, ale také na pozici autora a interpreta. Pozice žijícího autora může být v rámci hermeneutické metody získávána prostřednictvím řeči z rozhovoru (srov. Grondin, 1997), pozice autora a interpreta je pak analýzou a interpretací samotného literárního textu. Interpretace literárního textu není podle Gadamera (2000) pouhým prostředkem k znovu-zprostředkování původního projevu spisovatele, literární text není jen fixací pronesené řeči, nýbrž má svou vlastní autenticitu; „*literární text má normativní funkci, která neodkazuje ani na původní řeč, ani na intenci mluvčího, nýbrž vzniká v něm samém a ve štěstí zdařilého textu překvapuje a překonává i autora samého*“ (Gadamer, 2000, s. 28).

Snaha o výklad a porozumění analyzovaného díla J. Malšínského je zakotvena do následujícího postupu – operacionalizace (srov. Hendl, 1998):

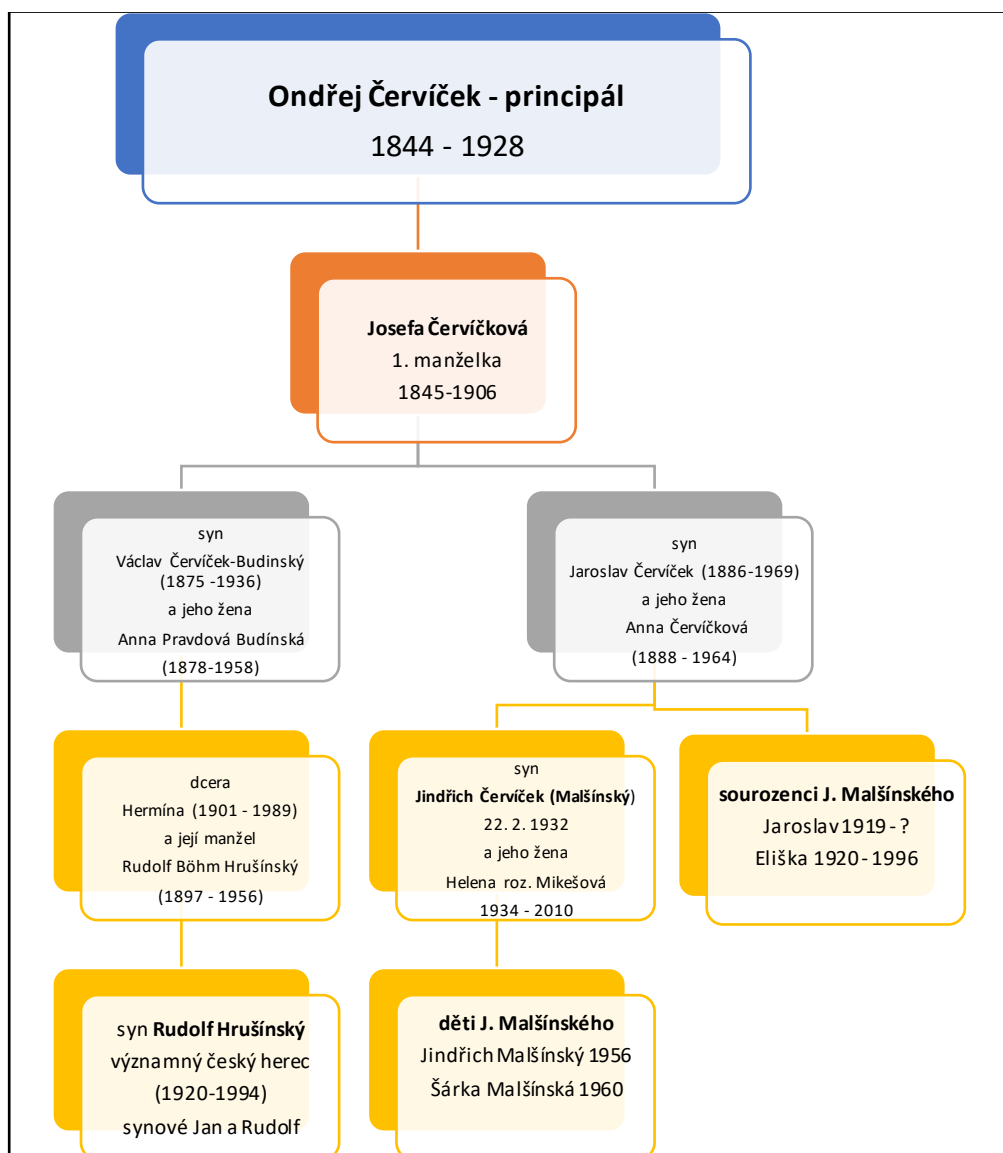
- 1) Hledání odpovědi na otázku, co bylo motivací k napsání díla – sdělení autora, hledání míst v textu představující odpověď na položenou otázku (procesu dokazování prostřednictvím práce s primárním zdrojem, případně sekundárními zdroji).
- 2) Prezentace důležitých vnějších (historických) okolností díla
- 3) Prezentace povahy textu
- 4) Zasazení do reálií autorova života
- 5) Vyložení (porozumění) obsahu textu a interpretace se snahou o vysvětlení (verifikace interpretace ostatními textovými zdroji J. Malšínského, hledání odpovědi na otázku „proč se tak děje“?)

Z důvodu velké časové náročnosti je tedy v rámci této diplomové práce proveden hermeneutický výklad jednoho díla (kniha Principál), ostatní knihy J. Malšínského jsou představeny v závěru třetí kapitoly.

2 Život Jindřicha Malšínského

Spisovatel Jindřich Malšínský, původním jménem Jindřich Rudolf František Červíček, se narodil v rodině vojenského hudebníka Jaroslava Červíčka, nejmladšího syna principála známé české kočovné divadelní společnosti doby obrozenecké Ondřeje (Andrese) Červíčka, který dle svých pamětí hrál dětskou roli v divadelním představení Vdovec a samotným panem Tylem byl pochválen a pohlazen po vlasech (Malšínský, 2011). Posledním žijícím vnukem Ondřeje Červíčka je právě Jindřich Malšínský (Šímová, 2017a). Možná právě v této rodové linii můžeme hledat umělecké sklony J. Malšínského.

Obrázek 2 Neúplné schéma rodové linie J. Malšínského

Zdroj: vlastní zpracování; upraveno podle Malšínský 2015

K odkazu principála kočovné divadelní společnosti, která v době obrozenecké šířila český jazyk na dědinách a městečkách zemí Koruny české (Mašínský, 2015) se hlásí i rod Hrušínských, kteří dokázali rodinnou tradici udržet, ba dokonce ji velmi úspěšně reprezentovat až do dnešních dnů (Lisovik, 2015; in Mašínský 2015). Dnešní herci již naštěstí nemusí přinášet svému umění takové oběti jako herci kočovné společnosti principála Ondřeje. Hereckou společnost tehdy provázela v těsném objetí bída s nouzí a jenom láska k umění je držela při životě. J. Mašínský uvádí: „*Hrát divadlo byl doslova kumšt přežít. Neustálé kočování, spaní na senících, malování kulis, vylepování plakátů, zvaní diváků dům od domu a chalupa od chalupy, prošení a ponižování se, jednání s úřady, se starostou, který neměl o divadle ani ponětí*“ (in Šimová, 2017b).

Ondřej Červíček byl dvakrát ženat; Jindřicha Mašínského pojí rodová pouta s rodem Hrušínských linie pocházející z manželství s první ženou Josefou, rozenou Muškovou. Dědem Rudolfa Hrušínského, jednoho z nejvýznamnějších českých herců 20. století, byl Václav Červíček Budínský (sedmé z celkem 10 dětí principála Červíčka narozených z prvního manželství), „*ztepilý muž, milovník společnosti, elegant, jenž s oblibou nechal po sobě klouzat oči děvčat, i těch, kteří uznávali jeho herecký projev*“ (K. Jičínský; in Valtrová, 1994, s. 35), jemuž předal otec Ondřej divadelní společnost na začátku 20. století¹ (Mašínský, 2011). Jindřich Mašínský, potomek Jaroslava (posledního dítěte Ondřeje Červíčka) a jeho ženy Anny, rozené Vorlové (Mašínský, 2015), je tedy bratrancem otce nejnámějšího Rudolfa z hereckého „klanu“ Hrušínských. První Rudolf, původní jménem Böhm²-Hrušínský, získal v únoru 1919 herecké angažmá v divadelní společnosti Václava Červíčka Budínského, kde se seznámil se svoji pozdější ženou, druhorozenou dcerou principála Hermínou. 17. října 1920 porodila Hermína v dnešní Nové Včelnici (během divadelní štače) syna Rudolfa (Valtrová, 1994); ač o 12 let starší než Jindřich Mašínský, byl herec pravnukem, kdežto spisovatelem principála Ondřeje. S rodinou Hrušínských se Jindřich Mašínský v průběhu svého života nicméně stýkal velmi sporadicky (Šimová, 2017b).³

---

¹ Divadelní společnost rodiny Červíčků zanikla v roce 1944, kdy byl vydán zákaz provozování všech divadel. Po válce její činnost nebyla obnovena a herci našli uplatnění v kamenných divadlech (Mašínský, 2011).

² Jméno Hrušínský si zvolil Rudolf Böhm jako umělecký pseudonym, od roku 1935 se s konečnou platností ponechává pouze toto umělecké jméno (Valtrová, 1994).

³ Se svým bratrancem, Rudolfem Böhmem Hrušínským, byl J. Mašínský pouze v písemném kontaktu v době jeho studií, když ho R. H. nejstarší oslovil s žádostí o zaslání údajů, které chtěl využít při práci na

2.1 Nástin životopisu Jindřicha Malšínského

Jindřich Malšínský užíval až do srpna 1978 příjmení rodiny divadelního principála Červíček. Toto příjmení mu způsobovalo, zejména v dětství, mnoho strastí a potíží. V srpnu 1978 požádal o změnu příjmení pro celou rodinu, manželku a děti. Dne 9. srpna 1978 úřady tehdejší Československé republiky jeho žádosti vyhověly. J. Malšínský ke změně příjmení uvedl: *„Změnu příjmení považuji za největší dar svým potomkům mužského pohlaví. Jsem toho názoru, že by člověk měl změnit vše, co ho neuspokojuje. Mně příjmení vadilo od školních let a ovlivnilo mou povahu natolik, že jsem se stal introvertem, což nepokládám za šťastné“* (Změna rodného listu, viz příloha č. 2). Při rozhovoru na toto téma J. Malšínský zopakoval, že člověk, pokud je to v jeho silách, má odstranit ve svém životě všechny překážky, ať se týkají aktuálně změny zaměstnání, bydliště, úprav svého těla, nepřekonatelných neshod s partnerem a také třeba příjmení. Posměšná pojmenování „červík“, „červ“, „červajs“ nebo říkanky, jak měl „dědeček kolotoč a sežral mu ho červotoč“ negativně ovlivnily jeho dětství (Šimová, 2017c). Motivací ke změně příjmení v době, kdy dosáhl 45. roku života, byl především ohled na své potomky, aby oni již nebyli nadále kvůli svému příjmení terčem posměchu. A proč právě příjmení Malšínský, s nímž souhlasila celá rodina? *„Když jsem působil na Malšíně, psával jsem do novin články a podepisoval se Jindřich Malšínský, a u toho při rozhodování zůstalo. Jméno Malšínský se v četnosti příjmení v České republice vyskytuje pouze čtyřikrát a to v mé rodině“* (Šimová, 2017g). Odkazu k tradici umělecké rodiny Červíčků se však J. Malšínský nevzdal, ve všech knihách je uvedeno rodné jméno, příslušnost a obdiv k rodu principála Ondřeje Červíčka.

2.1.1 Dětství a rodina

Spisovatel Jindřich Malšínský se narodil 22. února 1932.

Z hlediska českých dějin nepatřil rok narození Jindřicha Malšínského (1932) právě k těm klidnějším. Hospodářství jednotlivých států i celého světa bylo drceno ekonomickou krizí. I přes těžkosti šel život dál. Čtyři měsíce po narození J. Malšínského vrcholil v Praze IV. Vsesokolský slet, bratranec spisovatele Rudolf Böhm Hrušínský

---

kronice rodiny Červíčků. Někdy kolem roku 2009 se J. Malšínský neúspěšně pokusil navázat kontakt s panem Janem Hrušínským, principálem divadla Na Jezerce. Poslal mu e-mail, ale odpovědi se nedočkal. (Malšínský, 2011)

exceloval v pražském divadle Akropolis v mnoha rolích, jako byla například role arcivévody Ludvíka Viktora v Longenově Alžbětě, císařovně rakouské (Valtrová, 2011).

V době narození pozdějšího spisovatele bydlela rodina J. Malšínského v Hradci Králové, v městě s vojenskou tradicí. Bydleli v činžovním domě pro vojáky z povolání, nedaleko kasáren Prokopa Velikého. Na společném dvoře obdivoval vojáky, a tak není divu, že převažovalo hraní na vojáky a slovník byl proti jiným dětem obohacen o slova týkající se jejich výcviku (Šimová, 2017e). Malý Jindřich napodoboval s kamarády hraní na různé nástroje. „Připojovali“ se ke zkouškám vojenské kapely rámusením na všechno, na co se dalo, což jim dospělí brzy zatrhli (Šimová, 2017e). Možná zde se zrodil Malšínského celoživotní kladný vztah k hudbě a muzicírování.

Rodiče v době narození J. Malšínského byli o generaci starší než rodiče jeho spolužáků (Šimová, 2017e). Matka J. Malšínského Anna Červíčková (rozená Vorlová) se narodila 19. prosince 1882 v Kopidlnu (okres Jičín) do početné rodiny jako manželská dcera Václava Vorla, strojvedoucího dráhy (křestní list J. Malšínského, viz příloha 1). Jako každá dívka v té době se učila šít, vařit, vychovávat děti a vést domácnost ke spokojenosti svého muže. „*Pamatuji se, že jsme doma měli singrovku, na kterou byla hrdá a šila nejen pro nás, ale i pro sousedy a kamarádky mé sestry*“ (Šimová, 2017e). Na rozdíl od své jmenovkyně Anny Červíčkové-Budínské, která se před vypuknutím první světové války stala nepostradatelnou oporou Ondřeje Červíčka (ten se v té době znovu ujal na úkor svého podivínského syna Václava vedením kočovné divadelní společnosti) se Anna Červíčková v herecké společnosti po sňatku s otcem J. Malšínského Jaroslavem Červíčkem neangažovala. Matka J. Malšínského nebyla zaměstnaná, jako mnoho tehdejších žen plnila funkci „ženy v domácnosti.“ (Šimová, 2017e). Vedle výchovy dětí a péče o domácnost se věnovala především pletení a vyšívání, ale zejména se starala o rodinu; „*ono řádně vychovávat děti také není k zahzení*“ (Malšínský, 2011, s. 1). Emancipace žen v té době zdaleka nedosahovala současné úrovně. V předválečném období byla tedy spíše výjimkou potvrzující pravidlo. Péče o rodinu a záliba v šití provázely matku J. Malšínského až do stáří. Zemřela v šestasedmdesáti letech (v roce 1959) a je pochována společně s otcem J. Malšínského v Jindřichově Hradci (Šimová, 2017e).

Jaroslav Červíček, otec Jindřicha Malšínského, přišel na svět 14. května 1886 v Libštátě, nacházejícího se v podhůří Krkonoš v okrese Semily (křestní list J. Malšínského, viz příloha 1). Vzpomínka na Jaroslava Červíčka, nejmladšího syna

principála Ondřeje, je v životopisné knize o rodu Hrušínských jen velmi sporadická. Herec K. Jičínský na nejmladšího z Červíčků-synů vzpomíná jako na pubertálního jinocha, který „*ve své rozmázlosti ještě nic nechtěl a neuměl*“ (Valtrová, 1994, s. 35). Druhá a poslední zmínka uvádí, že Jaroslav byl jedním z členů kočovné divadelní společnosti v období před vypuknutím války, kdy se počet herců omezil na minimum (tamtéž, s. 41). Otec J. Malšínského dal přednost hudbě před herectvím. Později působil jako vojenský muzikant. V době narození syna Jindřicha sloužil v Hradci Králové u plukovní hudby Prokopa Velikého jako sólista (Šímová, 2017e). Otec J. Malšínského zůstává v jeho vzpomínkách pohledným mužem vzpřímené postavy, ani hubený, ani tlustý (Malšínský, 2011). Byl to fešák, v „*uniformě se za ním leckterá panička s chutí poohlédla*“ (Šímová, 2017e). Když na promenádním koncertě zahrál Frimlovu skladbu *Za tichých nocí* a po potlesku se usmíval, leckterá žena uronila slzu (Malšínský, 2011). Otec J. Malšínského přežil svoji ženu o deset let, společně odpočívají na věčnosti v rodinném hrobě v Jindřichově Hradci.

Jindřich Malšínský se narodil jako třetí dítě; bratr Jaroslav a sestra Eliška byli o víc než deset let starší, velký věkový rozdíl se podle spisovatele promítl i do vzájemných vztahů se sourozenci (Šímová, 2017a), starší se s malým Jindřichem příliš nekamarádili (Malšínský, 2011). J. Malšínský přiznává, že byl vychováván jako jedináček, lépe řečeno jako „mamánek“ (Šímová, 2017e). Nepříjemnost ve styku s ostatními lidmi, zejména s podřízenými, vykazoval občas podle výpovědi jeho bývalých spolupracovníků i J. Malšínský (srov. podkapitola 2.2).

Bratr Jaroslav (nar. 29. 6. 1919 v Praze) pracoval jako obchodní příručí. Stal se obětí druhé světové války, zemřel v roce 1944 v Osvětimi. S několika kamarády za války přestříhl německé telefonní vedení. Někdo je udal a bratr skončil v koncentračním táboře. Možná zde můžeme hledat prameny pozdějšího příklonu J. Malšínského ke Komunistické straně Československa, která si po válce osobovala největší podíl na vítězství nad nacistickými okupanty.

Sestra Eliška se narodila o rok a den později, rovněž v Praze. Celý život pracovala jako zdravotní sestra (Šímová, 2017e). Nábožensky založená sestra Eliška měla v dětství na J. Malšínského větší vliv než bratr. Přivedla malého Jindřicha k ministrování; „*dodnes přeříkám zpaměti Confiteor i Pater noster, znám celou mši latinsky*“ (Šímová, 2017f).

V rozhovoru J. Malšínský vzpomíná, jak mu matka vyprávěla o jeho křtinách. Na křtinách J. Malšínského se sešli hned tři kmotři. Kmotry J. Malšínského se stali strýcové

František Saidl (působící jako úředník v Hradci Králové), Rudolf Vorel (úředník v Kopidlnu, okres Jičín) a Jindřich Červíček (polní strážmistr v Hronově) (křestní list J. Mašinského, viz příloha 1). Z vyprávění J. Mašinského (Šimová, 2017d) lze vyvodit, že v té době bylo zvykem dát jedno jméno po kmotrovi, ačkoli katolická církev vyžaduje, aby dítě dostalo jméno po některém ze svatých, který se stane patronem a bude se zvláštním způsobem za tohoto člověka přimlouvát a pomáhat mu. Mamince se jména prvních dvou kmotrů příliš nezamlouvala, a tak hledala způsob, jak pro syna získat jiné jméno. Východisko se přece jen našlo; „začneme od nejstaršího, pomyslela si maminka. To byl Jindřich, policejní úředník z Hronova, tatínkův starší bratr. A tak na mém rodném listě se objevila hned tři jména, Jindřich, Rudolf, František“ (Mašinský, 2011, s. 2). J. Mašinský později od víry odpadl (viz níže).

V Hradci Králové žil J. Mašinský do svých čtyř let. Na místo svého narození má tedy jen letmé vzpomínky, je pouze v jeho snech a představách, neboť po odstěhování (viz níže) se již do města na soutoku řek Labe a Orlice více nevrátil (Mašinský, 2011). Na mysli mu tanou projížďky po řece na lodičce, procházky Jiráskovými sady se sochou milujícího se muže se ženou, symbolizující spojení Labe s Orlicí; „tomu místu se rodiče při procházkách se mnou raději vyhýbali“ (Šimová, 2017b).

Jak bylo naznačeno výše, ve čtyřech letech se malý Jindřich poprvé stěhoval. Československá armáda otce přeložila k plukovní hudbě do Jindřichova Hradce (Šimová, 2017b), kde prožil dětství až do dospělosti (Šimová, 2017e). Do města historicky bohatého na hudební pedagogy, skladatele a dobré muzikanty, v němž například studoval zakladatel české opery Bedřich Smetana (Městské informační centrum Jindřichův Hradec, 2014), se rodina budoucího nadšeného muzikanta J. Mašinského (srov. podkapitola 2.2) přestěhovala v roce 1936. V Jindřichově Hradci bydlela rodina J. Mašinského nejprve v pronajatém bytě na Václavské ulici a poté na náměstí čp 173, nedaleko menšího rybníka Vajgar. Jako správný kluk od vody trávil malý Jindřich v letních měsících společně s kamarády většinu času plaváním a vyjíždkami na rybářské loďce na velký rybník (Šimová, 2017e). K Vánocům mimo spoustu knih nechyběly mezi dárky brusle. „V zimě jsme na „plácku“ před pivovarem, kam se k zapáchající stoe svázel sníh z celého města, stavěli iglú vzájemně propojené chodbami. V postpubertálním věku jsme po vyučování, v neděli i po večerech hráli hokej“ (Mašinský, 2011, s. 8). Zde,

na jindřichohradeckých rybních, se utvářel Malšínského celoživotní příklon ke sportu a pohybu.

J. Malšínský s úsměvem vzpomíná na paní domácí, která měla psa, a ten se náramně podobal své paničce, která krásu nepobrala, a navíc byla protivná až běda (Šimová, 2017b). Je známo, že lidé si podvědomě vybírají zvířata, která jsou jim alespoň trochu podobná. Na dvoře jejich jindřichohradeckého domu bylo menší čtvercové pískoviště pro děti. *„Jednou jsme si s kamarádem hráli na tom pískovišti, když se vzal, tu se vzal ten „milej pejsek““. Asi jsme se mu nelíbili, možná jsem mu nadával, a tak mě z ničeho nic ho kousl do stehna. Řval jsem, jako by mě brali na nože (Malšínský, 2011, s. 5).* Přiběhla maminka, dala na ránu kysličník, paní domácí ho politovala a přinesla mu bonbon a jeden šumák (tamtéž). Tak získal spisovatel zkušenost, že v kritické chvíli se z lidí nesympatických stanou alespoň na malý okamžik dobráci.

2.1.2 Školní léta a gymnázium

Do školy nastoupil J. Malšínský v září 1938 (Šimová, 2017c), přibližně v době, kdy jeho bratranec Böhm-Hrušínský účinkoval v rozhlase v nějaké vojenské besedě s Vlastou Burianem (Valtrová, 1994). Vojenská problematika byla v té době více než aktuální, neboť Malšínského počátek vzdělávání se kryje s jedním z nejtemnějších měsíců českých dějin; již na počátku měsíce se objevovaly zprávy, že Hitler hodlá v září 1938 napadnout ČSR a následná mnichovská zrada z 29. září ukončila demokratický vývoj v Československu a nepřímo přispěla k rozpoutání druhé světové války.

Atmosféra ve společnosti a zejména válečné události samozřejmě ovlivnily i průběh školní docházky J. Malšínského. Nacistické represe postupně ničily celé české školství. Čtyři ročníky obecné školy a první ročník měšťanské školy absolvoval Jindřich Malšínský se samými jedničkami (Šimová, 2017c). *„Na konci páté třídy rodiče rozhodli, že abych byl chytřejší, půjdu z páté třídy na gymnázium“ (Malšínský, 2011, s. 11).*

V roce 1943 složil úspěšně přijímací zkoušky a byl přijat. Jindřichohradecké gymnázium mělo v té době dobré renomé. Před druhou světovou válkou v letech 1937-39 vydávali studenti velmi úspěšný studentský časopis Jeřáby. Měl vysokou úroveň, byly v něm otiskovány básně studentů, jejich úvahy, povídky, vtipy a recenze (Gymnázium Vítězslava Nováka Jindřichův Hradec).

Tehdejší výuka hodně dbala na rozvoj tělesné zdatnosti, součástí přijímací zkoušky byla i sportovní disciplína (Malšínský, 2011). Studenti museli umět plavat, splnit předepsaný čas v běhu na 60 m a prokázat bojovnost ve vybjíjené; „*na to si Němci v té době potrpěli, mlátit kolem sebe, vybijet a vítězit*“ (Šímová, 2017b). Studium na gymnáziu ovlivňovala skutečnost, že krátce po vypuknutí druhé světové války nastěhovali Němci do budovy gymnázia Hitlerjugend. Zákonem z 1. prosince 1936 se členství v Hitlerjugend pro občany Německé, později Velkoněmecké říše stalo povinným. Členy Hitlerovy mládeže se automaticky stávali všichni chlapci od deseti do osmnácti let a stejně staré dívky. Pro studenty to znamenalo nutnost každodenního dojíždění vlakem do Soběslavi. Ve vlaku se netopilo, okna musela být zatemněna a přisvítit si mohli jen svíčkou. Na konci války jezdili do školy ob den a domů se vraceli až za tmy. Válka měla na průběh studia velký vliv. V Soběslavi bylo vyučování často přerušováno sirénou, žáci i učitelský sbor reagovali úprkem do úkrytu v chodbách místního pivovaru. Studijním výsledkům nepřidávalo kručení v břiše z nedostatku jídla. Červený kříž, který vařil polévky, je naléval studentům do přinesených hrníčků. Někdy chodili raději pěšky. Bylo to jistější, protože se stávalo, že zaútočili na vlak „*kotláři*“ „*nad vlakem zakroužila americká stíhačka, černý pilot ukázal bílé zuby, vlak zastavil, strojvůdce i cestující vyběhli a lehli si do příkopu podél trati, A pak se ozvaly výstřely, které vyřadily lokomotivu z provozu*“ (Malšínský, 2011, s. 11). Pojem kotláři označoval situaci, kdy spojenecká letadla pročesávající nebe v nízkých letových výškách udeřila zničující silou zejména na vlaky a další německou logistiku a ihned zmizela. Spojenecká letadla tak působila jako vykonavatel spravedlnosti ničící představitele zla, tedy německé vojáky (Hankus, 2005).

Po druhém ročníku se museli rodiče rozhodnout, zda budou jejich děti vzdělávány v humanitním či technickém oddělení. Spisovatel dnes s úsměvem konstatuje, že zařazení s výukou matematiky a deskriptivní geometrie byl největším omylem jeho studia na střední škole. Po dobu gymnaziálního studia patřil J. Malšínský mezi průměrné studenty a v oktávě na maturitním vysvědčení se objevily dvě dostatečné, a to právě z matematiky a deskriptivní geometrie; maturitu zvládl „*s odřenýma ušima*“ (Šímová, 2017f).

Po skončení války se gymnázium nastěhovalo zpět do původní budovy v Jindřichově Hradci (Šímová, 2017f). Spisovatel byl svědkem poválečného vyřizování účtů s Němci a sám se na jedné pomstě podílel. Se spolužáky si jednou počkali na jednoho německého kluka, který byl vychováván v duchu německé nadřazenosti. Českým

chlapcům se posmíval a pyšnil se přitom dýkou s nápisem Gott mit uns. Němec dostal nakládačku. Po mnoha letech má J. Malšínský smířlivější přístup; „*s odstupem času si říkám, že on vlastně za svého tátu nacistu nemohl a že jsme se chovali jako oni*“ (Malšínský, 2011, s. 14). Tehdejší rozhořčenost však byla pochopitelná.

Po absolvování gymnázia spisovatel tangens, kotangens, deskriptivu více nepotřeboval. Preferovanou vysokou školu se zaměřením na chemii studovat ihned po gymnáziu nemohl, otec byl totiž armádou v roce 1937 penzionován, a tak se nedostávalo finančních prostředků (Malšínský, 2011). Během brigády v závodu Albeř Nová Bystřice (výroba a barvení meltonu) si na něho vzpomněl gymnaziální profesor češtiny, který zastával funkci krajského školního inspektora. Ten J. Malšínskému nabídl místo učitele v Kaplici. A učitelem pak zůstal celý život (Šimová, 2017c).

2.1.3 Profesionální život

Schematicky lze posloupnost zaměstnání (učitelských štací) J. Malšínského nastínit následovně: dvojtřídka V Blansku (1952); ZŠ v Benešově nad Černou (1952); ředitel ŽS v Malšíně; základní vojenská služba u vojenské hudby Klatov; ZŠ v Netřebicích (1960 – 1971); ředitel ZŠ v Horní Plané (1971 – 1990); odchod do penze, kdy nejprve pracoval 10 let v hotelu jako recepční v Hůrce u Lipna, a když už ho tato práce unavovala, působil od roku 2000 v roli lektora angličtiny, nejprve jako OSVČ, později ve firmě EDUKO (Malšínský, 2011).

V Kaplici J. Malšínský tedy nakonec neučil. Jeho první učitelkou štací byla dvojtřídka v Blansku, kam v roce 1952 nastoupil jako záskok za pana řídícího povoláného na vojenské cvičení. Po dvou měsících byl přeložen do větší školy v Benešově nad Černou. Současně začal s dálkovým studiem na Pedagogické škole v Českých Budějovicích, kde složením maturitní zkoušky (z pedagogiky, psychologie a metodiky vyučovacích předmětů na 1. stupni) získal učitelkou kvalifikaci pro 1. stupeň tehdejší národní školy (Šimová, 2017c). Požadavky na vzdělání nebyly v poválečném období tak přísné jako v současné době. Učitelkou ústavy byly zrušeny, vznikla pedagogická gymnázia, která také neměla dlouhého trvání. Navíc po válce byl nedostatek učitelů a na jejich kvalifikaci se příliš nehledělo (Malšínský, 2011). Škola v Benešově nad Černou měla jedno velké specifikum; do obce (na rozhraní Novohradských a Slepických hor v jihovýchodní části okresu Český Krumlov) a přilehlého okolí se přestěhovaly rodiny

reemigrantů z Rumunska. Málokdo z nich byl gramotný, a tak děti začaly chodit do první třídy třeba až v deseti letech (Šímová, 2017d).⁴ S touto „kantorskou štací“ je spojen i první profesní úspěch J. Mašínského v podobě získání ojedinělého souhlasu ministerstva školství ke zřízení nástavby pro žáky 6. a 7. třídy, kteří školu v Benešově nad Černou pro velkou vzdálenost nenavštěvovali, protože pomáhali rodičům při domácích pracích a na záhumenkovém hospodářství (Šímová, 2017d). O prázdninách zatkla komunistická bezpečnost ředitele benešovské školy s obviněním nápomoci k útěku za hranice místního katolického kněze a katechetky. Následně byl odsouzen a několik let strávil ve vězení (Mašínský, 2011). V Benešově nad Černou působil J. Mašínský jeden školní rok. Na konci školního roku mu inspektor odboru školství z Kaplice nabídl místo ředitele školy v Mašíně; do svého osudového místa nastoupil v září roku 1953 jako dvaadvacetiletý elév (Šímová, 2017c). Začátky nebyly jednoduché, rodiče většiny žáků pocházeli z Rumunska (viz výše), málokdo uměl číst, většinou mluvili tak nějak slovensky. V obci byli jen čtyři Češi, účetní družstva (Mašínský, 2011). Obec se však postupně rozrůstala, počet žáků se každoročně zvyšoval a postupně docházelo ke stabilizaci pedagogického sboru.

Po skončení vojenské základní školy učil na malotřídních školách. Na škole v Netřebicích spolupracoval s Krajským pedagogickým ústavem v Českých Budějovicích, kde publikoval metodiku samostatné práce ve čtení v 1. ročníku, která byla velmi pozitivně hodnocena v recenzi autorkou tehdejšího Slabikáře Jarmilou Hřebekovou, a dvojdílnou metodiku učiva vlastivědy. Současně spolupracoval se Státním nakladatelstvím dětské knihy při recenzích vydávaných knih pro malé čtenáře (Šímová, 2017c).

V padesátých letech ještě plnil vesnický učitel tradiční roli nositele kultury (Mašínský, 2011), tak jak ji plnil o více než sto let dříve „zapadlý vlastenec“ učitel Václav Čížek, který panu Tylovi za rajske knihy „posílal požehnání a políbení“ (Rais, 1938, s. 62). Učitelé však nebyli jenom nositelé vlastenectví, ale pomáhali lidem i v praktických záležitostech. Vesničané se na J. Mašínského obraceli v nejrůznějších záležitostech týkajících se vyplňování úředních dokladů, telefonování, nebo gramotnosti s výukou českého jazyka. Kdo jiný by psal místní kroniku než učitel. V Netřebicích

---

⁴ Reemigrace českých občanů byla ukončena v roce 1949; pro ty, kteří chtěli v Rumunsku zůstat, vysílalo Ministerstvo školství a národní osvěty ČSR české učitele do většiny českých vesnic v Rumunsku k jednorozhodným nebo dvouletým stážím, které definitivně skončily někdy v roce 1957 nebo 1958 (Svoboda, 2016).

fotograficky zmapoval jednotlivá stavení v obci a pro budoucí generace zaznamenal i názvy obyvatel „po chalupě“. Po večerech půjčoval v místní lidové knihovně knihy a jednou měsíčně promítal v hospodě celovečerní filmy. V rámci vesnické Osvětové besedy pořádal pro žáky s rodiči zájezdy po památkách kraje a hlavního města. Se svými žáky se zúčastnil okresní soutěže dechových hudeb, kde se umístili na 2. místě za tradiční českokrumlovskou kapelou pana Čížka. Jako předseda okresního knihovnického aktivu se přičinil o rozvoj knihovnictví na Českokrumlovsku (Šímová, 2017c).

J. Mašínský se stal průkopníkem využívání audiovizuálních pomůcek při vyučování na malotřídní škole. Ve třídě měli žáci v lavicích zásuvky, kde při samostatné práci poslouchali nahrávky pořadů rozhlasu pro školy nebo vlastních nahrávek učitele z (tehdy ne běžně používaného) magnetofonu Sonet Duo. K zefektivnění práce využíval při vyučování vlastnoručně vyrobené pomůcky, které byly publikovány Krajským pedagogickým ústavem v Českých Budějovicích. V této době (v roce 1970) byl zařazen do cyklické přípravy vedoucích pedagogických pracovníků v působnosti Ministerstva školství a jmenován ředitelem Základní školy v Horní Plané, kde působil 19 let (viz výše). Nezbytnou podmínkou vykonávání funkce ředitele ZŠ byla nutnost absolvovat Večerní univerzitu marxismu – leninismu; „*patřilo to ke koloritu doby*“ (Šímová, 2017c). Po třech letech ministerstvo školství přiznalo absolventům s výborným prospěchem kvalifikaci pro výuku občanské nauky s příslušným finančním hodnocením (Mašínský, 2011).

Na Základní devítileté škole v Horní Plané tedy J. Mašínský prožil půlku své pedagogické praxe. Škola měla po dobu dvacetiletého působení ředitele J. Mašínského 18 až 19 tříd a dvě až tři oddělení školní družiny. Navštěvovalo ji 360-380 žáků. Škola svými výsledky, zejména při přijímacích zkouškách na střední školy patřila mezi nejlepší školy na okrese (Šímová, 2017e). Vedle svých pedagogických povinností se J. Mašínský věnoval během svého působení v Horní Plané svému celoživotnímu zájmu, totiž hudbě (srov. podkapitola 2.2.2). Na škole bylo několik muzikantů a s pochopením odboru školství Okresního národního výboru ředitelovi Mašínskému po vzájemné domluvě při dislokaci přidělili dalšího, a tak vznikla na škole počátkem osmdesátých let Kantořinka. Hráči na trubku, pozoun, saxofon, akordeon a bicí obdrželi při přehrávkách před odbornou komisí souhlas k veřejné produkci (Mašínský, 2011). Školní kapela J. Mašínského hrála na plesech a tancovačkách, v českokrumlovské Zámecké jízdárně při Dni učitelů, důchodcům od lidovek až po letkis a Plují lodi do Triany. Protože repertoár byl velmi pestrý, změnili si název na Spektrum, ale to hornoplánská veřejnost ani učitelé

okresu nikdy nepřijali za své. „Řekněte, která škola si mohla dovolit ten přepych, mít vlastní hudební taneční soubor!“ (Šimová, 2017e).

V roce 1977 byl J. Malšínský za celoživotní práci v kultuře vyznamenán ministrem kultury ČSR titulem Vzorový pracovník kultury (Šimová, 2017c).

2.2 Nástin osobnosti J. Malšínského

Na každou osobnost se může nahlížet z několika úhlů pohledu. A i každý jedinec se pokouší uchopit a pojmenovat svoji osobnost. Tak je to i v případě Jindřicha Malšínského. Ten se v nahlížení na sebe samého kromě jiného opírá o astrologické poznatky. Paralelu své charakteristiky nachází s charakteristikou znamení Ryb, ve které je narozen.

Lidé narození ve znamení Ryb bývají velice citliví, vnímaví a mají většinou rozsáhlé vědomosti, které si ovšem nechávají spíše pro sebe, než aby jimi oslňovali své okolí. Jejich duševní schopnosti, které většinou nemohou náležitě uplatnit, způsobují, že je pro ně často těžký boj o vlastní duševní vývoj. Je pro ně typická iracionalita, zranitelnost, měkkost, vnímavost a obětování. „Ryby“ jsou jemné a klidné povahy a duchovního založení s mimořádně vyvinutou intuicí, která jim umožňuje vidět věci, které zůstávají jejich okolí skryté. V zaměstnání bývají spolehlivými pracovníky. Nejsou nakloněni lidem, kteří si nestojí za svými zásadami, vadí jim nečestnost. Obvykle mají hudební a jazykové nadání. Ryby jsou nerozhodné a příliš sentimentální, neumí použít „ostré lokty“ a po mnoha zklamáních se stávají opatrní a ke svému okolí skeptičtí, až podezřaví. Protože jsou uzavření a skromní, svět jen těžko pozná jejich skutečnou hodnotu. Touží vnést do všedního, každodenního shonu života trochu poezie a krásy. Často mají sklon k pesimismu. Hlavním povahovým rysem Ryb je strach ze života, který je nikdy tak docela neopouští a je do jisté míry tragickým podtextem jejich charakteru. Nejlepším lékem na jejich neduhy je harmonické manželství (Malšínský, 2011).

J. Malšínský uvádí, že vlastnosti a charakteristiky zvěrokruhu Ryb skutečně z velké části odpovídají jeho osobnosti, zejména té, která se „dotvořila“ kolem 40. roku jeho života. Sám sebe označuje za introverta, přičemž osobnost se sklonem k introverzi charakterizuje jako osobu uzavřenou do sebe, spíše mlčenlivou, přemýšlivou, jež hůře navazuje sociální kontakt (Šimová, 2017a). Výše uvedené se týká hodnocení osobnosti J. Malšínského jeho samotného, ve stylu „tak jsem to viděl já“, což z odborného hlediska

nelze brát objektivně. Za účelem získání informací o osobnosti J. Malšínského byli osloveni jeho bývalí spolupracovníci. K uveřejnění celého jména byla pouze svolná paní Anna Krivánková.

Kolegové vzpomínají na pana Malšínského jako na člověka svědomitého, respektujícího pravidla a tradice a totéž očekává od ostatních. Oceňovali jeho spolehlivost a jeho široký záběr znalostí. Zároveň vzpomínají, že jeho pozice ředitele v počátku nebyla jednoduchá, protože bývalý pan ředitel byl z politických důvodů odvolaný. Přesto si Malšínský dokázal vybudovat dobré pracovní vztahy, byť osobní navazoval jen s některými kolegy. Například s panem Miroslavem M. hrál po práci v kapele a rodiny společně jezdily na výlety. Anna Krivánková si Jindřicha Malšínského velice váží, a i přestože si je vědoma jeho politické aktivity, vnímá ho jako člověka lidského a pracovitého.

„Na všechny oslavy vždy přinesl něco speciálního, co se jen tak nedalo sehnat, třeba vynikající buček. Také si vzpomínám, že se věnoval ručním pracím, šil a pletl. Nevěděli to všichni, občas mi něco sám ukázal, když jsem k nim přišla na návštěvu oznámit výsledky soutěží. Jinak jsem k nim nehodila. Ve funkci ředitele měl velkou autoritu a byl velice inovativní. Například na prvním stupni zavedl místo nábytku obývací stěny, aby se děti cítily lépe.“ (Šimová, 2017h) V tomto směru J. Malšínský předběhl svoji dobu.

Jindřich Malšínský byl také velice nakloněný novým vyučovacím postupům a metodám; např. do velké krabice se vystříhla díra a učitelka za ní vyprávěla látku jako hlasatelka – zkrátka škola hrou dle J. A. Komenského. *Všichni se u toho smáli, ale zároveň se i naučili.* (Šimová, 2017h)

Na charakter J. Malšínského, který se ujal funkce ředitele v době normalizace „vrhá stín“ osobnost Ivana Nového; spisovatel a známý mykolog Ivan Nový učil na škole v Horní Plané právě jen do doby, než začaly čistky v Komunistické straně Československa. Ivan Nový je zapomenutý spisovatel, který v 60. letech vydal pět knížek pro děti. Nový byl ve svém životě politicky aktivní; v roce 1947 vstoupil do KSČ, ze které byl v roce 1956 vyloučen za kritiku Stalina, později byl rehabilitován a v roce 1968 se do KSČ vrátil, aby byl po pár měsících opět vyloučen a nemohl vykonávat svou profesi učitele, konkrétně na svém posledním působišti v ZDŠ Horní Planá. I. Nový byl nucen pracovat manuálně, jako dělník na dráze kopal koleje a psal si povídky do šuplíku, které mu nemohly být vydány (Hospodářské noviny, 2015). Manželka Ivana Nového na škole

zůstala i za ředitelování J. Mašínského, ale podobně jako paní A. K. i ona učila jiné předměty než ty, na něž měla aprobaci. Paní Nová s J. Mašínským podle slov A. K. moc dobře nevycházela, ale vzájemně si neškodili. Pro tehdejší atmosféru ve škole a potažmo i ve společnosti je signifikantní, že *„rozhodně si všichni byli mnohem blíže s rodinou Nových, než s rodinou Mašínských“* (Šimová, 2017h).

2.2.1 Manželství a vlastní rodina

Se svou celoživotní láskou a budoucí ženou se J. Mašínský seznámil během své mašínské učitelké štače. Týden před zahájením školního roku 1953-54 se vydal vlakem na své první působiště ve funkci ředitele školy. Nekonečná cesta vlakem z Jindřichova Hradce do Českých Budějovic, a pak kodrcání přes spoustu stanic s přestupem do Čertovy stěny a pak hodinu pěšky, prý přes les je to kratší, do obce Mašín. Pršelo jako z konve, na návsi ani živáčka a ve škole nikde nikdo, jen z jedné třídy byly slyšet dětské hlásky. Po zaklepání mu otevřela dívka, patrně učitelka mateřské školy. Po představení mu nabídla židli u kamen a ještě než se dali do řeči, řekl si v duchu budoucí učitel, že to je za ten den to nejlepší, co ho potěšilo. Drobná černovláska menší postavy se mu líbila (Šimová, 2017e). Po večerech chodil hrávat mariáš do společnosti, v níž se pohybovala i drobná černovláska (Mašínský, 2011). V průběhu školního roku chodil kantor-ředitel po vyučování hrát společně s kolegou dětem do školy maňáskové divadlo. Potom čekával v ředitelně, až skončí provoz ve školce, aby sličnou učitelku doprovodil (Šimová, 2017e); *„scházeli jsme se, scházeli, až jednou, bylo to právě na její osmnácté narozeniny, jsme se nerozešli a od té doby jsme byli spolu“* (Mašínský, 2011, s. 34).

V padesátých letech dvacátého století ještě nebylo - jak je tomu v dnešní době - společensky únosné žít „na psí knížku“, tedy bez toho, aby se milující pár vzal. Proto se „mašínský“ pár rozhodl ke sňatku. Svatba „jako řemen“ se uskutečnila 12. června 1954. Přijelo třicet svatebčanů, rodiče a sestra z Hradce, všichni příbuzní ze strany nevěsty, bratřenci a sestřenice, kolegové, kamarádi a kamarádky. Obřad se konal v Kaplici a svatba v místě bydliště nevěsty. Všichni dodnes vzpomínají, jak o dvanáct let mladší bratr nevěsty se stejně starým bratrancem z čista jasna a beze slova zmizeli; *„hledali jsme je, hledali, až jsme je konečně našli pod stolem s nedopitou láhví griotky“* (Mašínský, 2011, s. 28).

Manželé Červíčkovi, později Malšínská spolu prožili šestapadesát let (Šímová, 2017e); „*naše manželství bylo bezkonfliktní, pokud se vyskytl na obloze mráček, tak se přiznám, že to bylo mojí vinou*“ (Šímová, 2017e). Manželka, rozená Mikešová, se s o půlhodiny starší sestrou narodila 9. 12. 1934 v Českých Budějovicích do rodiny chalupníka ve Střížově. Po válce se otec, zručný truhlář, s vidinou zařízení dílny přestěhoval do Malont u Kaplice. Tam pracoval jako truhlářský mistr u státního statku, jeho žena pracovala na poli v zemědělství. O dvanáct let později porodila znova dvojčata; „*vždycky jsem se jí obdivoval*“ (Šímová, 2017e).

Paní Malšínská zemřela po operaci nezhojného menšího nádoru mozku 24. 9. 2010. Podle sdělení lékaře se operace povedla, ale pacientka zemřela; „*pro mne to po více než půl století byl nepředstavitelný otřes*“ (Malšínský, 2011, s. 29). Po smrti manželky propadal J. Malšínský zoufalství a beznaději a pokusil se o suicidium. Následně byl hospitalizován v psychiatrické léčebně v Horních Beřkovicích, kde ho tamní lékařský a ošetrovatelský personál dokázal vrátit zpět do života, za což jim je dodnes vděčný (Malšínský, 2011).

J. Malšínský společně s manželkou vychovali dvě děti. Syn je narozen v roce 1956 v Českých Budějovicích a pracuje v mělnické nemocnici jako asistent RTG a CT, dcera se narodila 1960 v kaplické porodnici a je prodavačkou v potravinách. Větší vliv na výchovu dětí měla už z profesního hlediska manželka. Spisovatel se staral o společné výlety po krásách české, moravské a slezské země (Šímová, 2017e). Manželé Malšínská se věnovali i výchově svých pěti vnoučat a tří pravnoučat, které jim dělala a dělají velkou radost.

2.2.2 Zájmy a veřejná činnost

Zřejmě největší celoživotní vášní budoucího spisovatele byla hudba, resp. hraní na hudební nástroje. Jindřich Malšínský zdědil po svém otci hudební nadání. Plně ho začal rozvíjet při svých gymnaziálních studiích, kdy začal poslouchat jazz a swing, Louis Armstronga, Duke Ellingtona či Glenna Millera. V septimě se mu se spolužáky podařilo sestavit skupinu muzikantů hrajících na trubky, saxofon, pozoun a bicí. Vedení školy zpočátku nemělo pochopení pro tento druh hudby, ale nechalo se přesvědčit účinkováním mladých muzikantů na májových oslavách, komunistických výročních schůzích a při předávání rudých praporů na celopodnikových shromážděních pracujících. Gymnazisté

vystupovali pod záštitou SČM a v okresním kole Soutěže tvořivosti mládeže postoupili do krajského kola (Mašínský, 2011); „*hráli jsme jazz, dixieland a rozhodně jsem tihnul víc k muzice než k deskriptivní geometrii*“ (Šímová, 2017f). J. Mašínský si při studiích i hudbou přivydělával hraním na dechové žesťové nástroje na vesnických tancovačkách, pohřbech a tanečních hodinách. Později se stal členem jindřichohradecké opery a v začátcích své pedagogické profese externě vyučoval tyto hudební nástroje v Lidové škole umění v Kaplici (Šímová, 2017c). V současné době, tedy v pozdním věku 85 let, začal J. Mašínský i s komponováním. V roce 2017 složil Jindřichohradeckou polku, kterou napsal na slova svého přítele básníka A. J. Koláře (Šímová, 2017g).

J. Mašínský byl mimo hudby zapálen pro angličtinu. K tomuto, dnes již celosvětově nejrozšířenějšímu jazyku, který však v době socialismu nebyl vůbec preferován, ho přivedla gymnaziální profesorka Dr. Karolína Bachrachová. Angličtina provázela J. Mašínského od studií až do seniorského věku. Tento cizí jazyk si oblíbil proto, že má svoji logiku, není tak tvrdý jako němčina a je uchu přijatelnější (Mašínský, 2011). Odebíral časopis Czechoslovak Life, poslouchal zahraniční vysílání, četl pohádky a detektivky v angličtině (Šímová, 2017c). V důchodovém věku byla dokonce angličtina i zdrojem příjmů J. Mašínského. Po několik let pracoval jako recepční v hotelu u Lipna se zahraniční klientelou. Od roku 2000 vyučoval angličtinu jako OSVČ a posléze jako lektor společnosti EDUKO České Budějovice (Šímová, 2017c).

J. Mašínský je člověk čínorodý, v průběhu svého života se zabýval a stále zabývá i dalšími aktivitami. Plných padesát let svého života se amatérsky zabýval meteorologií, pozoroval počasí, pečlivě ho zapisoval a hlášení na konci měsíce posílal Hydrometeorologickému ústavu v Českých Budějovicích. Meteorologií se začal zabývat během své kantorské pouti v Netřebicích. Během ředitelování v Horní Plané mu byl svěřen další přístroj k automatickému zaznamenávání srážek, jejich intenzity a čas spadu a sněhoměr. V seniorském věku začal v Homoplánských listech zveřejňovat anomálie a kuriozity počasí za uplynulá desetiletí (Mašínský, 2011).

Dalším velkým koníčkem bylo cestování. V mladším věku manželé Červíčkovi objevovali dětem krásy naší vlasti (Šímová, 2017c). Do zahraničí se poprvé dostali v roce 1973, když novým trabantem absolvovali cestu k Balatonu a zpět. V roce 1986 vyrazil se skupinou učitelů do Jugoslávie. Před sametovou revolucí navštívil J. Mašínský Ukrajinu, Kazachstán, Uzbekistán a Rusko. Po sametové revoluci, která přinesla otevření hranic i západním směrem, navštívil J. Mašínský pivní slavnosti v Mnichově, Mozartovo město

Salzburg, lyžařské středisko Kutzbühl, projel celé Dolní Rakousko a stal se pravidelným hostem italského přímořského střediska Bibione. V průběhu patnácti let navštívil s rodinou Bibione desetkrát (Mašínský, 2011).

Dle J. Mašínského jeho sklon k introverzi a další povahové rysy ovlivnili starší rodiče, obava z jejich úmrtí, válka, smrt bratra v koncentračním táboře a možná i spolužáci s nevybíravými výrazy na jeho rodné příjmení Červíček. Už v raném dětství vidával bídu a chudobu v plné nahotě, potkával žebráky a zmrzačené lidi sedící na schodech kostela, zejména o porcinkulích, tradiční jindřichohradecké pouti na počest Panny Marie Sněžné (Šímová, 2017a). Tyto zážitky u něho modelovaly velké sociální citění a určité pochopení pro chudé, slabé, „outsidery.“ Možná, že i tyto zážitky vedly v pozdějším věku k příklonu J. Mašínského k levicovým myšlenkám komunistické strany. Jak bylo nastíněno výše, J. Mašínský v dospělém věku tíhnul k levicovým myšlenkám založených na ideji komunismu. Nelze však rovněž nezapomenout jeho „aktivní katolictví“, kdy pod vlivem své sestry v mládí ministroval v kostele. Sestru Elišku provázela víra až do konce života. Jak došlo k přerodu z katolíka v komunistu? Na tuto otázku nelze z dostupných pramenů dát jednoznačnou odpověď. J. Mašínský uvádí pouze důvody odpadlictví od víry. Jeho nadšení pro katolickou víru nejprve opadlo, když dostal z náboženství trojku. Tím skončilo jeho ministrování. K tomu, že se později s náboženstvím rozloučil, však vedl mnohem závažnější důvod. Nemohl se smířit s tím, že arcibiskupové jakožto ztělesnění katolické víry žehnají zbraním, německý arcibiskup německým, americký církevní hodnostář americkým. *„Tím nechci zbrojit proti víře, je to každého věc a každý se s tím musí vypořádat sám. Chceš věřit - tak věř, nechceš věřit - nevěř a buď ateistou“* (Mašínský, 2011, s. 16).

A tak se J. Mašínský upnul k „nejvyšší formě ateismu“, totiž k myšlenkám komunismu, respektive vědeckému materialismu, který vznikl ve čtyřicátých letech 19. století. Nabídku ke vstupu do Komunistické strany Československa obdržel J. Mašínský přibližně po prvním roce učitelování, tedy na počátku 50. let, kdy v tehdejší Československu probíhaly vykonstruované politické procesy, při nichž bylo uděleno velké množství trestu smrti, doživotních nebo dlouholetých trestů odnětí svobody.

Členství v KSC nabídl J. Mašínskému spřízněný školský inspektor se slovy: *„Jsi dělnický kádr a takový lidi potřebujeme. Hned po studiích jsi sám nastoupil do fabriky, což svědčí o tvé uvědomělosti.“* (Mašínský, 2011, s. 60). Tehdy ještě spisovatel do strany nevstoupil s odůvodněním, že se ještě necítí zralý, ale že o tom bude uvažovat. Do

KSČ vstoupil až v polovině 60. let (Malšínský, 2011). Druhá polovina šedesátých let je označována jako období politického tání a postupné liberalizace, jejímiž nositeli byla část komunistických politiků a média. Do strany vstoupil dobrovolně v roce 1965, a to z přesvědčení, že svět je třeba skutečně změnit.

Ve své knize vzpomínek J. Malšínský říká, že i přestože zůstal věrný idejím Komunistické strany, přivítal s radostným očekáváním obrodný proces politické liberalizace vrcholící Pražským jarem 1968 a vpád vojsk z 21. srpna 1968 neschvaloval; *„v mém věku si uvědomuji, že události roku 1968 se nápadně podobají válkám a ozbrojeným konfliktům v bývalé Jugoslávii, Iráku, Afghánistánu a v první polovině minulého století válkám v Koreji a Vietnamu“* (Malšínský, 2011, s. 61).

Během svého profesního života byl několik let předsedou okresního kronikářského aktivu a po dobu téměř padesáti let byl členem různých komisí. V roce 1977 obdržel J. Malšínský v Praze od tehdejšího Ministerstva kultury vyznamenání „Vzorný pracovník kultury“, o pět let později získal medaili „Za zásluhy o budování okresu Český Krumlov“ (Malšínský, 2011). Jako poslanec Městského národního výboru se zasloužil o výstavbu sportovní haly a její vybavení (Šimová, 2017c). Změnu společenských poměrů nastolenou listopadovými událostmi roku 1989 J. Malšínský vítal, ale dále píše, že nechce rozebírat chyby socialismu, necítí se k tomu dost kompetentní. (Malšínský, 2011).

Členství v KSČ umožňovalo J. Malšínskému setkávat se s funkcionáři na různé úrovni myšlení, intelektu a vyjadřování. Kriticky přiznává, že vedle lidí inteligentních a moudrých bylo v KSČ velmi mnoho lidí neschopných, domýšlivých, kádrů přesvědčených o své vlastní neomylnosti, jimž KSČ poskytovala prostor k jejich touze po moci (Malšínský, 2011). Tací lidé se podle spisovatele vyskytují i v současné době, jenomže negativní vlastnosti maskují svojí inteligencí. „Cíl je stejný: moc a obohacování se (Malšínský, 2011, s. 74).

3 SPISOVATEL A JEHO DÍLO

J. Mašínský o sobě uvádí, že od dětství byl velký čtenář. Nejoblíbenějším autorem byl Karel Čapek, autor, i přes své velké přátelství s T. G. Masarykem vzatý komunisty na milost, neboť se „*stále více sblížoval s pokrokovým křídlem naší inteligence a s jednotnou lidovou frontou na obranu proti fašismu a válce*“ (Buriánek, 1955). V dospělém věku si po práci rád přečetl pěknou detektivku, ale nejraději četl biografie známých herců, hereček, veskrze známých a opravdových umělců; „*snad to bylo volání mých hereckých předků*“ (Šimová, 2017g).

Jako ředitel v Horní Plané začal psát fejetony, které otiskovalo regionální periodikum Jihočeská pravda. Fejetony začal psát J. Mašínský podle svých slov proto, aby zapomněl na každodenní starosti spojené s ředitelováním. Jak sám uvádí, názvy byly tendenční (Křivá páteř, Člověk domácí, Proč má Božka radost, Taky sportovci, Pro kritiku na žebrotu, Ta dnešní mládež ad.) a „*obvykle střídme kritizovaly současnost*“ (Mašínský, 2011, s. 70).

Vlastní spisovatelskou činnost doprovázenou vydáváním knih započal J. Mašínský v roce 2010, tedy v době, kdy se dožil úctyhodného věku 78 let. Tato skutečnost je zároveň obdivuhodná i do určité pochopitelná. V období kmetství totiž na straně jedné dochází k výraznému snížení odolnosti organismu a rychlému postupu involučních procesů, na straně druhé je však základním psychologickým rysem tohoto období odklon od hodnot materiálních k hodnotám duchovním, od extroverze k introverzi, od extrospekce k introspekce (Šimíčková Čížková a kol., 2010, s. 129), což je osobnostní nastavení vhodné pro spisovatelskou činnost. Psaní J. Mašínského je tedy inherentně spojeno s obdobím stáří. Proces stárnutí lze u sledovaného spisovatele rozdělit do dvou základních period, jejichž dělicí čarou je smrt milované manželky. Stáří prožívané společně bylo aktivní, manželé často cestovali jako turisté. V pokročilém věku si koupili automobil, naučili se zacházet s mobilním telefonem a počítačem, navštěvovali divadla a jiné kulturní akce; „*neoblékali jsme se starosvětsky a uměli jsme přizpůsobit i své myšlení, chování a vyjadřování generačně mladším současníkům*“ (Mašínský, 2011, s. 127).

Jak bylo nastíněno výše (podkapitola 2.2.1), po smrti své ženy zažíval J. Mašínský pocit prázdnoty a samoty. Vyskytly se u něho příznaky depresivní poruchy,

pro niž je (vedle výše uvedených symptomů) příznačný smutek a ztráta zájmů (potěšení) ze všech obvyklých činností a zábav. U těžších případů se vyskytuje sklíčenost, pocit beznaděje či dokonce suicidální tendence. Malšínským prožívaný pocit melancholie, stav zcela odlišný od muk zklamání, rezignace, či nelibosti. J. Malšínský se skutečně pokusil o sebevraždu. Po nezdařeném pokusu o suicidium byl hospitalizován v psychiatrické léčebně. Knihy začal psát právě po návratu z léčebny v roce 2010 (Šímová, 2017g). Tvorba textů může mít sama o sobě terapeutický účinek, psaní může být cestou k uzdravení.

Prvním vnuknutím bylo napsat pro svoji rodinu životopis. Kniha dosud nebyla vydána, neboť J. Malšínský vyslovil přání, aby nebyla za jeho života publikována z důvodu jejího postupného doplňování. Hned další rok začal psát pohádky, román o svém dědečkovi Ondřeji Červíčkově a další knihy, které psal pro sebe a svoji rodinu. Knihy zaslal Obci spisovatelů České republiky a byl mile překvapen odpovědí předsedy T. Magnuska, že komise vyjádřila souhlas k přijetí. Do Obce spisovatelů byl J. Malšínský přijat na Valném shromáždění Obce spisovatelů v prostorách Senátu České republiky v listopadu roku 2012. Jihočeský klub Obce spisovatelů v Českých Budějovicích ho přijal za člena 1. 11. 2014 (Šímová, 2017g).

Zpočátku byly knihy vydávány elektronicky a o dva roky později v tištěné verzi v nakladatelství Žár Ostrava. Jako první byla J. Malšínskému vydána v roce 2015 dvoj-kniha Citáty&Cintáty a A-för-ismy. Následovala opět dvoj-kniha pohádek O víle Kristýnce a O víle Kristýnce a duhovém princí, pohádka Princezny to mají těžké a první román Principál. V následujícím roce 2016 byly vydány fejetony Koho v noci nepotkáte a romány Julie, kde máš Romea? a Na křídlech andělů. V roce 2017 vyšla kniha založená na vyprávění žen z azylového domu Světlo na konci tunelu č. 23 a dvoj-kniha O kočičím mňoukání a O kočičím klábosení. Knihy byly připsány svým blízkým, tj. manželce, dětem, vnučkám a pravnoučatům.

Do konce roku 2017 napsal Jindřich Malšínský dvacet knih. Dvanáct z nich bylo vydáno v elektronické podobě ([www. zar.cz](http://www.zar.cz)) a stejný počet v tištěné verzi. Kompletní výčet všech knih J. Malšínského je uveden v příloze 3.

V rozhovoru Jindřich Malšínský uvádí konkrétní motivaci pro napsání některých svých děl.

Román Julie, kde máš Romea? je příběhem lásky a zklamání zdravotní sestry v různých životních situacích v dlouhém období jejího života, od dívčích let až po zralou

ženu, která ve zralém věku konečně nalezne štěstí (Malšínský, 2016a). Autor k okolnostem vzniku této knihy uvedl: „Na začátku roku 2015 jsem byl s nějakou prkotinou (zánět kotníku) v českokrumlovské nemocnici a sdílel jsem pokoj s o polovinu mladším pacientem z větší obce poblíž hranic s Rakouskem. Měl řeči víc než šestapadesát, ale to mi nevadilo. Nadával na politiku a já mu neodporoval. Dověděl jsem se, že starosta nestojí ani za fajfku tabáku, o uvolněné místo doktora nikdo nemá zájem, ve střediskové obci zrušili lékárnou, na zubní se musíš objednat do okresního města a na endoprotézu... pak jen mávl rukou a napil se neslazeného čaje. Ale to nebylo všecko! Vyprávěl, jak v pohraničí v pokoji a míru žili ve vsi vedle sebe Češi a Němci, jak se lidé změnili po nástupu nové moci a při osídlování pohraničí pracovitými lidmi ale také zlatokopy. Sestřičky byly nejen sexy, ale příjemné a usměvavé, a moji pozornost zaujala sestra v důchodovém věku, při těle, s modro-šedivým melírem a nefalšovaným úsměvem. Doma jsem začal psát knihu o osudu děvčátka v pohraniční vesnici, kterou po prožitém životě zdravotní sestry potkáte na náměstí se šedivými nakroucenými vlasy a kloboučkem z minulého století, se zlacenými brýlemi na šňůrce, hezkým úsměvem, v hnědém kostýmku a bílé halence se stojáčkem u krku ozdobeným krajkou. V ruce nosí pro jistotu deštník, nikam nepospíchá, rozhlíží se na všechny strany, prohodí slovo se známými a vzpřímená cupitá vstříc jednadvacátému století“ (Šimová, 2017ch).

Knih *Světlo na konci tunelu* č. 23 obsahuje třiadvacet příběhů, vyprávěných v ich formě v ženském rodě. Hrdinky knihy J. Malšínského jsou obyvatelky azylového domu, které spadly až na samé dno lidské společnosti. Přesto tyto ženy neztrácejí naději vystoupit ze stínu a najít cestu z černého tunelu životní nejistoty, bídy a strádání ke světlu, které je opustilo (Malšínský, 2017). K motivaci k napsání tohoto dílka J. Malšínský uvedl: „Ten, kdo nepláče, nemá srdce. Přiznám se, že k slzám nemám daleko. Slza v oku se chtě nechtě objeví při letmé vzpomínce na uplynulý život. Ve společnosti svých blízkých se omlouvám, že ve svém více než požehnaném věku (86 let) mám na to nárok, a oni to tak berou. Před několika lety jsem stál před shakespearovským rozhodnutím „být či nebýt,“ potřeboval jsem někoho, s kým bych se o bolest rozdělil, někoho, kdo by plakal se mnou a se zatměním v očích jsem neviděl světlo na konci tunelu. A tak jsem napsal knihu *Světlo na konci tunelu* č. 23“ (Šimová, 2017ch).

J. Malšínský o psaní: „Inspirace je nápad, vnuknutí, úmysl. Někdy nápad přijde nečekaně, jindy mě ke psaní přimějí skutečnosti, které se odehrávaly v minulosti či dějí

dnes kolem nás. A potom je třeba promyslet synopsi a psát. Psát? Někdy to jde ráz naráz, jindy chodím a přemýšlím a nic, až najednou se v hlavě rozsvítí, dnes by se řeklo je to tam“ (Šímová, 2017g).

3.1 Knihy pro děti

Do dubna 2018 napsal Jindřich Malšínský celkem šest pohádkových knih (viz příloha 3). Detailněji se tato práce zaměří na čtyři z nich.

3.1.1 O víle Kristýnce (2015)

Veršovaný úvod pohádky představuje hlavní hrdiny ježka, žabku, žížalku, zajíčka a malinkatou píďalku, o nichž bude autor vyprávět, aby děti poznaly „*ptačí, zvířecí a broučí svět*“ (Malšínský, 2015a, s. 5) a viděly, že v pohádce to chodí podobně jako u lidí, „*jedni jsou na sebe hodní a druzí jim závidí*“ (tamtéž).

Celá kniha je sérií mini-pohádek, uvedených vždy krátkou říkankou Aloise Koláře, kterého J. Malšínský prezentuje jako svého přítele. Kniha svým obsahem i stylem psaní cílí na nejmenší čtenáře, spíše předškoláky než školáky, děti ve věku od 4 do 8 let. Tomu odpovídají i názvy prvních tří krátkých, maximálně dvojstránkových pohádek „*Zvířátka, vstávejte, už je bílý den*“, „*Hola, hola, škola volá*“, „*Na louce u lesa*.“ S hlavní hrdinkou, vílou Kristýnkou, se děti seznámí ve čtvrté pohádce; *Ta holčička byla víla, víly znáte z pohádky...Kristýnka se jmenovala a každý ji tam měl rád. Kdo nebyl zlý a nezlobil, ten byl její kamarád*“ (tamtéž, s. 13). Víla bydlí v pohádkovém domečku vybaveném rádiem. Domeček stojí na louce, kde má víla spoustu zvířecích přátel, ježka Vojtu, žabu Boženku, berušku Janinkou ad, se kterými občas hraje Člověče, nezlob se. Následuje série dobrodružství, která víla Kristýnka se svými kamarády prožívá. Text je i nadále členěn do výše uvedeného formátu mini-příběhů, které jsou uvedeny říkankou. Víla se zvířátka prožijí Letecký den, navštíví koupaliště, oslaví narozeniny pana Tesaříka, zahrají si kuličky, uspořádají taneční soutěž, zúčastní se pěvecké soutěže, zažijí Benátskou noc, navštíví trh, dostihové závody sarančat či ježčí svatbu. V příběhu „*Bolí, Bolí*“ se čtenář seznámí s paní Sovou, která mastičkami vyléčí bolavou nohu výsadkáře Rákosníčka. V dalších příbězích Kristýnka se zvířecími kamarády pracuje na zahradě, skotačí na dětském hřišti, malují velikonoční vajíčka, jezdí na lodičkách. Závěrečné příběhy představí lásku víly Kristýnky k Duhovému princovi, jejich zasnuby a svatbu.

V příbězích se vyskytují některé poučné momenty; čtenář se dozví, že ten, kdo učiní větší nabídku, zpravidla dosáhne svého cíle (při hře v kuličky nabídl cvrček místo deseti kuliček jedenáct, a tak vyhrál), nebo že ten, kdo je nejmoudřejší, je předurčen k vládě. Knihu lze označit za trochu staromódní, což se může v záplavě moderních pohádek jevit jako pozitivum. Na pěvecké soutěži se soutěžící neprezentují moderními songy, nýbrž zapějí Komáři se ženili, Běží liška k Táboru a Kočka leze dírou. Kromě rádia a televize se v příbězích nevyskytují žádné moderní vymoženosti, už vůbec ne internet či sociální sítě. Spisovatel Jáchym Topol se v rozhlasovém pořadu „Knižní pól“ (ČRo Vltava©2018) zamýšlel, zda současná literatura může být vůbec „pravdivá“, pokud se v ní nevyskytuje právě soudobý fenomén všudypřítomně obklopujícího kyberprostoru: *Když napíšu ze současnosti nějakou prózu, a ti lidi tam nebudou mejlovat, ti lidi tam nebudou využívat moderní technologie nebo nebudou se bavit o facebooku, bude to pravdivý? Nebude to tam chybět? Můžu to psát jako za časů Bunina?*“ (ČRo Vltava©2018). Autor si odpovídá pozitivně. Stejnou cestu tedy zvolil v případě pohádky o víle Kristýnce i J. Malšínský, a to navzdory faktu, že pro děti jsou v současné době chytré technologie standardem.

3.1.2 O víle Kristýnce a Duhovém princí (2015)

Jak z názvu vyplývá, druhá pohádková knížka J. Malšínského vydané v roce 2015 navazuje na závěr výše prezentovaného pohádkového příběhu. Autor zde jako v předchozím „díle“ využívá formátu krátkých příběhů uvedených říkankou.

V úvodním příběhu prožívají víla Kristýnka s Duhovým princem líbánky: „*Od božního rána do večera se na louce u lesa ozývala slůvka „Mám tě rád“ a „Mám tě ráda.“*“ (Malšínský, 2015b, s. 6) a přitom poslouchají pohádku o Křemílkovi a Vochomůrkovi. V dalším příběhu zavádí autor dětské čtenáře do Duhového království, kde společně s hrdiny sbírá borůvky, peče bavorské vdolečky, oslaví narozeniny víly Kristýnky či navštíví besídku pro rodiče, neboť princ si vzpomene, že když v Duhovém království chodil do mateřské školky, vždy na závěr roku připravily paní učitelky s dětmi vystoupení pro rodiče (tamtéž, s. 18). Dále se čtenář vydá na hromadné sportovní vystoupení v podobě Sokolského sletu, seznámí se s příběhem mravenečka, který se polámal a o němž to ví celá obora. Kristýnka s princem a dalšími hrdiny navštíví cirkusové představení. Další příběhy lze označit za „edukační“: čtenář se dozví, že: a) straky jsou

zlodějky, b) neposedné a neposlušné kuřátko se může ztratit, c) kukačka je samotář, nelétá v hejnech, a tak není divu, že se nestará o své potomstvo (zajímavá dedukce, z níž lze odvodit, že o potomstvo se dobře starají pouze tam, kde žijí kolektivně), d) krtek je nevídaným hostem na zahrádce, e) na zimu je třeba vyčistit komín od sazí, f) strašák v poli slouží jako ochrana před ptáky, g) děti nosí vrány.

Po této „edukační části“ příběhy opět směřují k „zábavě“: hrdinové se vypraví na výlet do zoologické zahrady, zatančí si na maškarním bále, navštíví Červánkové království, kde vládne princezna Jasněnka s princem Červánkem, připraví si odpolední piknik, na podzim pouštějí draky, zažijí zimní radovánky, potkají Mikuláše a užijí si Vánoce. Závěr knihy přináší naději, vile Kristýnce se narodí dcera Maruška.

Kladem této knihy je určitá laskavost příběhů bez zbytečných dramatizací.

3.1.3 Princezny to mají těžké aneb pohádky pro Aničku (2015)

„Trilogii o princeznách“ uzavírá kniha *Princezny to mají těžké aneb pohádky pro Aničku*, kterou autor věnoval své vnučce Aničce Míkové. V úvodu knihy autor vyznává pohádkové své krédo: „*Mám rád pohádky bez násilí. Toho si člověk v životě užije ažaž*“ (Mašínský, 2015c, s. 4).

Knihy zachovává formát předchozích, po úvodní veršované říkance Aloise Koláře následuje pohádkový příběh z pera J. Mašínského. Úvodní příběh seznamuje čtenáře s těžkým údělem princezen, které musí být krásné, chovat se elegantně, být načančané, navoněné (nemohou vypadat jako hasroš a špindíra) a navztekané. Anička, která se pomocí kouzelného říkadla ocitne v pohádkovém světě, zjistí, že život princezen není žádný med, a je ráda, když se zase ocitne doma, neboť ne nadarmo se říká, „*všude dobře, doma nejlíp*“ (Mašínský, 2015c, s. 19). V dalším příběhu zavede J. Mašínský čtenáře do panelového domu, kde Anička tráví letní prázdniny. Když ji to doma již nebaví, jde se podívat, jak se má v lesní chaloupce Sněhurka a trpasličkové a jestli něco nepotřebují. Stejně jako v předchozích dvou představených knihách, ani zde na sebe příběhy tematicky nenavazují. Naopak se zde témata z předchozích titulů opakují (zamilování, láska – dominující témata, dále narození dítěte či potrestání drzé chování). Určitou obměnou oproti předchozím knihám je zakomponování postavy vypravěče (babičky, která Aničce vypráví pohádky), akcentace moderních prvků (čarodějnice Oxana nosí sportovní šortky a tričko s nápisem *The best witch in Europe*, soutěž o královnu krásy; příběh *O krásné čarodějnici Oxaně*). Poučná dimenze je nesena tématy vítězství pravdy a

lásky nad lží a nenávisť (příběh Princezna Chudobka), polepšení hříšníka s odčiněním špatných skutků (Zmýlená neplati) či kritikou války (Pantoflíček a král Lafeta).

3.1.4 Maruška a Motýl Tymián (2016)

Rovněž poslední prezentovaná pohádková kniha J. Malšínského zachovává formát předchozích, tj. krátkých příběhů uvedených říkankou Aloise Koláře. Pohádka je dedikována pravnoučatům Karolínce a Jáchymkovi Slávikovým.

V tematicky nenavazujících příbězích vystupují postavy z „trilogie“ o princezně Kristýnce, např. žába Boženka, žízala Žanetka, beruška Janinka ježek Vojta či žabí sbor, vítěz televizní soutěže DOREMIKVA. První příběh se obsahově kryje se závěrečnou kapitolou knihy O Vile Kristýnce a duhovém princí. V obou příbězích se Kristýnce narodí dcera Maruška. Dcerka Maruška měla v postýlce polštářek vyšitým motýlkem jménem Tymián: *„Nebyl to obyčejný motýlek, jak byste si mysleli! Byl to motýl z pohádky“* (Malšínský, 2016). Tymián ovládal kouzlo, kterým naučil mluvit i miminka, a tak si mohl s Maruškou povídat. Po první pohádce následuje „klasická schéma“ krátkých, tematicky „cik-cak“ příběhů. Nejdříve se čtenář se seznámí s parádnicí Janinkou, následuje povídání o ukolébavce pro Marušku, přeskočí se k pohádce o hudebním talentu Marušky (Ta holka má talent), následuje téma vaření (Vařila Kristýna kašičku), pak se zase přeskočí k tématu hudby (Do kolečka dokola).

Téma vztahu Janinky a Tymiána je pak rozvíjeno i v dalších příbězích, kde jsou dále akcentována mj. témata prvního zoubku Marušky, jmenování Kristýnky princezno u Duhového království (ta však i přesto zůstala skromná, *„korunku zamkla do skříně a šla na zahrádku okopávat brambory“*; Malšínský, 2016, s. 40), oslavy tohoto jmenování (Velkolepá oslava), či fotografování Kristýnky. Malšínský své malé čtenáře uvede i do světa regionální politiky, na louce se totiž volil starosta. Podle moudré sovy se měl stát starostou ten, kdo je chytrý, pracovitý a má důvěru všech voličů. Nepřekvapí, že starostkou se stala víla Kristýnka. Další příběhy lze označit za jakousi verzi vývojové psychologie upravenou pro předškolní děti. Marušce naroste první zoubek, řekne první slovo (O nejkrásnějším slovíčku), udělá první krůček (Vykročení do života), oslaví první narozeniny (Když odkvetly pampelišky), nastoupí do mateřské školy (Do mateřské školky, těší se kluci i holky), stane se žačkou první třídy (První třída kasička), vdá se za spolužáka Vaška a porodí malého Vaška, o kterého se stará celá širší rodina, včetně

babičky vily Kristýnky, dědečka Duhového prince, motýla Tymiána s manželkou Janinkou, kterým se narodila malá Janička.

Ani v této knize nechybí poučení: zlobivý chlapec, který šťoural klackem do mraveniště, je umraveněn paní rákoskou (Brouk kazisvět); děti, které se dokáží samy zabavit a hrají si, nezlobí rodiče (Kdo si hraje, nezlobí); pobyt v přírodě je zdravý prospěšnější, než pobyt ve městě (U rybníka je blaze, určitě líp než v Praze); zatoulaným zvířatům se musí pomáhat (Jmenuji se Maxmilián).

Závěrem této části lze konstatovat, že se témata záměrně v uvedených čtyřech knihách opakují, prolínají a tím do jisté míry na sebe přirozeně navazují.

3.2 Knihy pro dospělé

K 1. dubnu 2018 bylo J. Malšínskému vydáno celkem třináct knih mřících na dospívající a dospělé publikum. Kniha *Vzpomínky na život* dosud publikována na přání autora nebyla. V následující části je představeno pět knih, přičemž dílo *Principál* je předmětem hermeneutické analýzy prezentované v následující kapitole.

3.2.1 Koho v noci nepotkáte (2015)

V roce 2015 byl spisovatel Malšínský, respektive jeho vydavatel, velmi plodný. Vedle tří výše uvedených pohádek vydal další čtyři knihy pro dospělé čtenáře: *Koho v noci nepotkáte*, *Citáty & Cintáty/A-för-ismy* (dvojkniha) a *Principál*.

O motivaci k napsání knihy „*Koho v noci nepotkáte*“ spisovatel hovoří (Malšínský, 2015d) „*K napsání knihy někdy vedou cesty křivolaké. Seděl jsem v křesle a díval se do blba, když se ozval telefon a kamarád se ptal, co píšu. Nic, nemám co, odpověděl jsem. Tak já ti poradím. Právě jsem četl, že je vypsána soutěž, a tak bys tam měl něco poslat. To není špatný nápad. S obtížemi jsem vstal a šel si udělat kávu, protože černá káva, ta sílu dává. Posilněn jsem si šel sednout zase do křesla. Posléze jsem v počítači zjistil, že každý účastník může zaslat dvě soutěžní práce. Když dvě, tak dvě! První byla vážného charakteru a druhá hovorovým stylem dnešní mladé generace. Nemohl jsem se dočkat vyhodnocení. Konečně jsem se dověděl výsledek. Vyhrála to ta druhá! To mi dodalo odvalu napsat knihu o lidech, které nepotkáte v noci, nepotkáte je ani ve dne, a přece žili, žijí a budou žít s námi, vedle nás, jenom se jinak jmenují.*“ (Šimová, 2017g).

Autor knihu věnoval úspěšnému jihočeskému podnikateli Lubomíru Sokolíkovi. Kniha je avizovaná jako soubor povídek, v níž se čtenář setká s lidmi v různých situacích, tragikomických, úsměvných, nepředvídatelných a dalších. Hrdiny jsou běžní lidé, se kterými se mohou čtenáři setkat v hospodě, na sportovišti, na diskotéce, na ulici, na hřbitově a dalších místech. Šedesát čtyři povídek je rozděleno do tří kapitol. První kapitola nazvaná Povídky z rukávu obsahuje povídek pět, název kapitoly druhé se kryje s názvem knihy a obsahuje největší počet povídek. Poslední, třetí kapitola nazvaná U Anděla je tvořena čtrnácti povídkami.

Povídky jsou velmi krátké, zpravidla dvoustránkové. Úvod obstará povídka Ó ženy, ó ženy s biblickým námětem a určitým rouháním. Bůh stvoří Adama a Evu, dal si panáka, na žádost Adama upravil Evu tak, aby měla větší poprsí a byla více sexy. I druhá povídka s názvem Džony a Sunflowe hraje na sexistickou notu, zabírajíc se tématem otěhotnění mladé dívky. Džonovi je osmnáct, Emma Nancy Röschl je o rok mladší. „Vole, tak ty si v tom? To mi nepovídej. To si nemohla dávat pozor?“ „Já? Hráblo ti nebo co? Snad ty si měl dávat pozor To bylo furt neboj se, neboj se a teď to máš....Brala sis ty ženský prášky?“ „Brala, ale zrovna sem zapomněla. Copak sem si mohla myslet, že hned ... tó ? „Co, tó?“ „No, že to vemeš tak hopem. Mohli sme se jenom, tó...“ „Co, tó?“ „No, však víš. Jenom líbat a tó,... jenom osahávat.“ „Hele, řeklas to mámě?“ (Mašínský, 2015d, s. 15-16). Hlavní hrdina je vykreslován jako nezodpovědný mladý muž, který nikde nepracuje, poflakuje se, bere sociální dávky a má konflikty s rodiči. Při rozhovoru k této povídce autor uvádí: „To dávají tomu „češtinou“ zabrat, pomyslel jsem si a rychle jsem se snažil získat úsloví jako: to nesmíš hrotit, ono jí hráblo, doma to bylo hustý, je to pako, je ve vatě a na mě kálí a je to tam a použít v každé větě oslovení vole“ (Šímová, 2015g).

Další povídka s názvem Osoba samostatně výdělečně činná je o barové tanečnici, která v necelých sedmnácti otěhotněla, a když si to uvědomila, bylo už pozdě. Porodila kluka, jehož domovem se stal kojenecký ústav a posléze dětský domov. V rodném listě nebyl otec uveden. V patnácti letech syn, „vyčůraný jako hasičská stříkačka“ (Mašínský, 2015d) prodával na diskotékách drogy. V dospělosti okrádal lidi v jejich domácnostech pod různými záminkami.

Demonstrace obsahu prvních tří povídek ukazuje, že tematicky se J. Mašínský v první kapitole zaměřuje na outsidersy, lidi na pokraji společnosti, kteří holdují alkoholu (V rozvinuté prvobytně pospolné společnosti) fotí erotické fotky a střídají partnery

(Nekoukej jako z vajec, Náno). Věty jsou vystavěny jednoduše, hlavní hrdinové používají v řeči slang. Inspiraci Jindřich Malšínský našel v osudech dětí a dospívajících v hornoplánském dětském domově.

Jak bylo naznačeno výše, druhá, co do počtu povídek nejobsáhlejší kapitola, se kryje s názvem knihy. I zde autor pokračuje v nastaveném trendu. V povídce autor vzpomíná na minulé časy (dříve se adrenalinem označovala odvaha). Střídají se zde pasáže vážné s humornými: „*Já mám stresovou situaci, když někam položím brejle a pak je nemůžu najít, nebo tejden před výplatou*“ (s. 33).

Autor se snaží působit edukativně, v povídce Adrenalin hrdina vysvětluje, že adrenalin je hormon nadledvinek a způsobuje, že „*tvé tělo podává extrémní výkony, udržuje organismus při životě a pomáhá ti při stresových situacích*“ (s. 33). Hrdina další povídky se musí nejprve zamyslet a teprve pak se rozhodnout mezi slovy adoptovat a adaptovat, aby nevypadal jako pitomec z povolání (Anekdoty); žena má „syndrom vyhoření, název pochází z anglického burn-out“ (s. 43; Burn-out); dcera poučuje matku, co znamená registrované partnerství (Homosexuál); vysvětleny jsou známé pojmy temperamentu (sanquinik, cholerik, flegamitk; Každý jsme nákej).

Povídka Anekdoty evokuje co do obsahu Hrabalovu postavu strýce Pepina. U Malšínského se strýc vypravující „srandovní“ historky (Strýc se otočí a jakoby nic prohodí: „*To se koupaly dvě anorektičky ve vaně a ta jedna povídá druhé: Drž mě, vypustím vodu,*“ a pokračuje tam, kde jsme v hovoru přestali“ (s. 35) jmenuje Vilém.

Témata některých povídek jsou „lidová“; řidič autobusu plácá ženy při nastupování po zadku pod vymyšlenou záminkou, že je ohrožuje včela (Autobus); mladé dívky se podepisují lidem na tělo (Autogramiáda), žena donese místní klepně prací prášek, aby si vyprala nevyváchanou hubu (Bába princmetálová); dámy středního věku se baví o chlapech, aby na ně nepřeskočil syndrom vyhoření (Burn-out); novomanžel se na svatbě opije a spadne do hnoje (Je to dobré), opakuje se téma striptérky (Celebrita). Autor čtenáře zavede na soutěž typu Prostřeno (Cibule), aby se v další povídce octil ve vlaku, kde J. Malšínský demonstruje při rozhovoru s černým doktorem Kookie svou znalost němčiny a angličtiny a prezentuje Českou republiku jako pohostinnou zemi (Doktor Kookie). V dalších textech reflektuje J. Malšínský trendy moderní společnosti (muž je na mateřské dovolené; Feministka) nebo alespoň dokazuje, že je „in“ (povídku Generálka zakončí již zlidovělým textem skupiny Chinaski „*Jaký si to uděláš, takový to máš!*“ (s. 54).

V povídce Gulášek se vzpomíná Malšínský na svůj učitelský a muzikantský život v Horní Plané, stylizuje se do rozpustilého a bodrého muže z masa a kostí. „*Od Frymburka jedou vozy, vezou Anču, nemá kozy, čeká, až jí narostou, udělaj' ji starostou. Naše Anča ta má šestky, protože jí ráda švestky, až bude jíst polívky, bude nosit devítky.... Tak jak vám, chlapi, chutnala večere? A víte vlastně, co jste jedli? Neříkejte to nikomu, ale ten gulášek byl ze zajíce, co pokousal včera listonoše*“ (s. 56).

Váženější tón k zamyšlení přináší povídka Hlavně nestřílejte do lidí, která naznačuje situaci, kdy dojde na mysliveckém honu k postřelení nebo zastřelení člověka či text Homo sapiens, v němž učitel skeptický k moderní výuce dá na základní škole výpověď a jde prodávat brambory. Malšínský se pouští i do politiky. V povídce Kuřák se ohrazuje proti tzv. protikuřáckému zákonu. V povídce „Kdo nekrade“ se autor zamýšlí nad negativními společenskými jevy. „*Kradou i politici, kterým jsme při volbách dali svůj hlas a věřili v lepší budoucnost a že pravda a láska zvítězí nad lží a nenávisť. Po více než dvě desetiletí si nepřestáváme utahovat opasky. Nezvítězila pravda, ale korupce, podplácení a úplatkářství v milionech. O další miliardy jsme přišli nezkrotnou touhou mocipánů po lepším postu. Do dějin počátku jednadvacátého století bude jistě zapsána žena, která se stala ministryní obrany. Nakupovala letadla a přitom nerozeznala samopal od kulometu*“ (s. 76).

Třetí poslední kapitola je souborem povídek – příběhů obyvatel jednoho domu, v němž v přízemí sídlí lékárna U Anděla. V první povídce se čtenář seznámí s lékárníci Andělkou, mladou, hezkou, štíhlou ženou, která sbírá léčivé byliny, spoustu odborné literatury a disponuje značnými vědomostmi, takže okamžitě poradí a lidé si ji nemohou vynachválit. K ruce má pomocnici, se kterou, pokud nemá pacienty, vydrží den co den, hodinu co hodinu klábosit o všem a o ničem. *Lékárnice je se svou společnicí městským zpravodajem a drby se tam neohřejí* (s. 149). Manžel lékárnice je klid'as, který za totality prodával zeleninu a po sametové revoluci hned věděl, kam patří. V povídkách se řeší některé problematkové životní situace: syn lékárnice je homosexuál a navíc rodičům tajil ukončení studia na vysoké škole, domovnice Prášková se nesnáší se slečnou Rajskou, domovnice se stará o to, po čem jí nic není. V dalších povídkách jsou představeni další obyvatelé domu u Anděla. Václav a Emilie Nová žijí spolu na „psí knížku“, ale přestože už nejsou nejmladší, drží krok s dobou, a tak, jak je to teď moderní, Václav Hořejší má přítelkyni a naopak. Manželé se hádají česko-slovensky. Starý pán Vala, který má na krku osmý křížek, nedá ani bez fajfky „*ale je fit, že by mu mohli daleko mladší závidět*“ (s.

160). Lidem na ulici klade opakovaně nesmyslné věty. „*Viš, proč kohout, když kokrhá, stojí na jedné noze?*“ (s. 161). Další povídky představí již známé nebo další obyvatele domu U Anděla, aby se řešily opět mezilidské vztahy domovnice a slečny Rajske, chrchlání paní Čapkové, náboženské zanícení pana Kropáčka a s hříšnými myšlenkami na mladou dámu.

Přestože lze knihu spíše zařadit do kategorie oddechového čtení, témata povídek jsou chytlavá či aktuální.

3.2.2 Citáty & Cintáty /A-för-ismy(2015)

Tato kniha ilustrovaná Aloisem Kolářem je opět věnovaná podnikateli Sokolíkovi.

Jedná se v podstatě o dvě knihy v jedné. Polovina knihy obsahuje citáty. Pokud ji čtenář otočí, setká se s knihou A-för-ismy. První kniha Citáty & Cintáty je uvedena mottem: „*Svět je takový, jaký si ho lidé udělají*“ (Mašínský, 2015e, s. 8). V předmluvě se P. Nedostálová zamýšlí nad tím, co je to moudrost a komu se moudrosti dostává. Nejdříve vymezí fenomén moudrosti negativně; moudrosti se podle Nedostálové nedostává lidem, kteří myslí povrchně, nejdou do hloubky věci a hledají pro sebe jen nejsnazší cestu ke zdánlivému úspěchu. Moudrosti neoplývají ani mladší lidé, marně se ji před dosažením stáří snaží dostihnout i ti, *kteří lační po znalostech, souvislostech, pochopení vzájemných vztahů a v neposlední řadě i po lidském porozumění* (in Mašínský, 2015e, s. 9). Moudrým se člověk může stát až na konci své životní cesty, pakliže se mu vůbec toho štěstí dostane. Moudrost může být reflektována v literatuře. Dílo uváděné touto předmluvou je o životě, moudrosti, historii, strastech i radostech. „*Je od spisovatele, který má nárok. Nárok být moudrý*“ (s. 10).

Kniha je uvedena bonmotem „*Bláhový je ten, kdo se domnívá, že svět je možný změnit k lepšímu největší překážkou bývají lidé*“ (s. 11). Následují citáty řazené tematicky. Mašínský si bere na mušku hloupost („*Hlupák je nenapravitelný pro jeho odpor ke všemu, na co nepřijde sám*“, s. 13), zaměří se na vztah kuchařských knih a sytosti „*Čtením kuchařské knihy hladového nenasytíš*“, s. 13), nemůže chybět téma lásky, smrti a života („*Láska prochází všemi orgány lidského těla, záleží na jejich pořadí.*“).

„Máš-li smrt na jazyku, stačí si odplivnout“ (s. 14); „O tom, jaký byl dobrý člověk, se dověděl až v krematoriu“ (s. 14); „Oplýval humorem. Jediný, kdo se smál, byl on sám“ (s. 15); „Život je nepřetržitý boj, občas přerušovaný příměřím“ (s. 25); „Slepice se kokrhá nikdy nenaučí“ (s. 22); „Láska mezi mužem a ženou vydrží do té doby, než se mezi ně vetře někdo třetí“ (s. 23); „Nejčastější příčinou stárí je věk“ (s. 25); „Někdo se přehrabuje v politice, jiný v sexuální orientaci“ (s. 27); „Škoda každého dne, kdy jsme něco užitečného neudělali“ (s. 30); „Hypotéka dobrá věc, když nesplácíš, spadne klec“ (s. 44); „Myslela si, že je vipka, rozum měla jako pipka“ (s. 47); „Podej mi, synku, ruku. Nemůžu, daddy, jsem na facebooku“ (s. 47) ad.

Leckteré citáty lze považovat za velmi zdařilé a originální, ať již z hlediska „moudrostí“ nebo aktuálnosti v současné české společnosti. O lidské neochotě přiznat svůj omyl a dát za pravdu druhému či užitečnosti omylu hovoří citáty: „Povahu člověka podle svých představ nezměníš. Často trvá na svém, a nepřipustí, že pravdu může mít i jeho bližní“ (s. 16); „I omyly mohou napomáhat k úspěchu“ (s. 16). Negativa lidské povahy trefně vystihuje „Nenávist chodí po špičkách za závistí“ (s. 17).

I další citát „V demokracii neexistuje cenzura, jenom není radno o něčem mluvit“ (s. 24) lze považovat za aktuální. Na „kvalitu“ moderního umění cílí výrok „Štěstí, že mi řekli, že to, co vidím je moderní umění. Jinak bych si myslel bůhvíco“ (s. 31). Módu celebrit v podobě nejrůznějších umělých zásahů do vlastního těla a celkově životní „filosofii“ kultu dokonalého těla bez adekvátní fyzické námahy ironizuje Malšínský výrokem „Chtěla bych liposukci, botox, větší prsa, kousek anglické slaniny a dvě kila švestek“ (s. 33). Postoj k různým „kmostrům“, či „šibrům“ stojícím v pozadí české politiky demonstruje autor přřpovídkou „Lepší je být nezaměstnaný, než mít v popisu práce lži, podvody a korupci“ (s. 34). Vážnější tón zvolí Malšínský, když se trefuje do dnešního způsobu života preferujícího mládí, úspěch, dravost a bezohlednost a upozadující stárí a staré lidi: „Někteří mladí lidé hovoří o tom, že jim staří zabírají místo pod sluncem, přičemž si neuvědomují, že nastane čas, kdy jim také ve špitále vymění hodinky za budíka“ (s. 35). Rčení mluvit stříbro, mlčeti zlato modifikuje J. Malšínský tvrzením „Nemluv o sobě. Stačí, co o tobě říkají druzí“ (s. 41).

Kniha A-fór-ismy jsou v podstatě říkanky obsahově cílené na dospělé, formou však připomínají říkanky pro nejmladší, např. „Říkala babka Marce/při sbírání klestí v lese. Slyšela, že bude líp/ až kočička vejce snese“ (s. 11); „Brambory, brambory/ byly boží dary. Leč to boží blaho/ Kupujem ted' draho“ (s. 11); „V jedné věci jsou

poslanci/vzácně zajedno. Když je třeba rozhodnout se/ zda jít na jedno (s. 11); „Gulášek, jó, to je žrádlo! A je mi to putna/jestli dobře uleželý/Bruselu nechutná“ (s.11).

Kniha Citáty a Cintáty – A-för-ismy mají za cíl pobavit, ale i vést k zamyšlení, jsou kritikou současných společenských poměrů a nešvarů.

3.2.3 Na křídlech andělů (2016)

Auto Jindřich Malšínský ke knize Na křídlech andělů uvádí: *„Přistěhovalectví? Vítejte každý, kdo přichází s dobrými úmysly a s pokorou v duši. Nestyd'me se a obejměme se, nehledě na barvu pleti, náboženství a další rozdílné zvyklosti. Nabídněme pomocnou ruku těm, kteří nežádají víc, než si zaslouží“* (Šimová, 2017ch).

Kniha uvedená mottem italského spisovatele Lucia De Crescenza (1928): *„Každý z nás je anděl/ s jedním křídlem. Abychom vzlétli, musíme se obejmout“* (Malšínský, 2016 b) sestává z osmi propojených příběhů.

Děj prologu nazvaného Svítání zavádí čtenáře do malého městečka na jihu Čech. V rohovém domě u průjezdu do Pivovarské ulice bydlí rod Götzů. Dům původně patřil Morici Götzovi. V době, kdy děj knihy začíná, jsou vlastníky Moricův syn Ignác společně s vnukem Samuelem. Již úvod čtenáři napoví, že ústředním tématem knihy bude židovská problematika.

Druhá část nese název Střídavě oblačno. Děj zavádí čtenáře na počátek 20. století. Ignác Götz, hlavní hrdina této části, se v pětadvaceti letech oženil s o pět let starší vzdálenou příbuznou Ester Fleischmannovou, dcerou majitele malé továrny na výrobu česané příze. Brzy se novomanželům narodilo dítě, dcera Judita a po ní syn Samuel. Ignác si ženu nemohl vynachválit, byla pracovitá, dobře se starala o domácnost i o děti. Vyznala se v židovské kuchyni, macesy pekla podle tajné rodinné receptury.

Děj seznamuje čtenáře s některými židovskými zvyky a svátky (Pesach, šabat, Chanuku, židovský pohřeb, postavení manželky v židovské rodině, manželskou smlouvu, košer jídlo ad.), nastíní historické pozadí (rusko-japonská válka), vliv války na život židovských obchodníků a vykreslí židovského obchodníka Fleischmanna jako necitlivého kapitalistu bez špetky sociálního citění. V přímé řeči je užíváno onikání: *„Podívají se, Váchová, jak vypadám“* (s. 14) nebo *„Vědí, Váchová, a raději to nikomu neříkejte, nevím, nevím, jestli se mi podaří tu fabriku udržet do podzimku“* (s. 14).

Na relativně velkém prostoru předkládá Malšínský čtenáři stránky popisující, jak si Fleischmann koupil auto, chlubil se s ním, jak nový výtěžek vnímaly tehdejší ne příliš vzdělané ženy a jak s autem svezl svoji švagrovou, katoličku Boženu. Po smrti Moritze na scénu vstoupí Thomas Jürgen Götz, mladší bratr zemřelého, o kterém ostatní rodina nevěděla, neboť se protloukal životem „od zametače ulic, přes kamelota, lepiče plakátů a přidavače na stavbě (s. 18), aby se pak vydal hledat štěstí za oceán do Ameriky. Bratrovi zesnulého se dařilo, po dvaceti letech se vrátil do Vídně, kde se dobře oženil. Poté, co milovaná žena Edita „odletěla na křídlech andělů tam, kde zpívá ve sboru slavné Mozartovo Rekviem“ (s. 19), se stal zámožným majitelem klenotnictví na prestižní Marienstraße.

Následující děj se stočí k asociálnímu židovskému podnikateli Fleischmannovi, který svým tvrdým jednáním zavíná, že propuštěná služebná Váchová spáchá sebevraždu. Po ní zůstane pět dětí, o ně se postará sousedka Váchové, zařídí jim umístění do sirotčince. Fleischmann je díky svému jednání v městečku ostrakizován, rabín mu poradí, aby učinil nápravu, což provede tím, že sirotkům věnuje vánoční dárky. I přes tento skutek ho lidé označují za vraha.

Text je dále nejprve členěn do množství malých epizod, ve kterých Malšínský popisuje vliv kuchařky Elis na chod domácnosti továrníka Fleischmanna či chybu služky Žofie při nákupu jídla (úhoř není košer, protože nemá ploutve ani šupiny, což je v rozporu s kašrutem, židovským předpisem ohledně stravování). Následuje popis návštěvy švýcarské dámy Pauliny von Rosenbaum a jejího syna (curyšského lékaře Joachima) v továrníkově vile za účelem sdělení, že Joachim je Fleischmannovým synem z dávno zapomenutého hříchu. Na mnoha stránkách se čtenář ponoří do životních peripetií Pauliny von Rosenbaum (rozené Pavle Váchové), jejího manžela Joachima Hanse-Dietricha, který rodinu opustil na křídlech andělů „*s úsměvem na tváři, tiše a skromně tak, jak celý život žil*“ (s. 42), první ženy manžela Dolores, (zavražděné klavírní virtuosky) a syna Joachima.

Odjezd švýcarské dámy Paulina von Rosenbaum a jejího syna z domu rodiny Fleischmanna neznamena jejich odchod z příběhu. Po odjezdu se zastavili v nedalekém městečku, kde Paula před mnoha lety našla u své starší sestry Lucie azyl a kde poprvé spatřil svět její syn Joachim a neteř Petra. Dojde na vzpomínání. Tentokrát o Petře, dceři sestry Lucie, která se získala místo číšnice ve vídeňské hospodě, kterou vlastnil její strýc. Fleischmann s rodinou navštíví v Paulu v Curychu, aby zjistil, že jeho bývalá láska se

vdává za Thomase Jürgena Götze. Aristokratka Paula ve Vídni navštíví dělnickou špeluňku, v níž pracuje Petra.

V první kapitole Malšinského knihy jsou inherentně naznačeny dominující vlastnosti a postoje k životu lidí žijících v c. k. monarchii, mezi něž patří defenzivní postoj založený na rezervovanosti a smyslu pro pořádek, poklidný rytmus každodennosti, jenž cudně potlačuje city, smysl pro řád a subordinaci, averzi vůči jakémukoli titánství, rezignaci na snahu o aktivní přeměnu světa, smyslný a požívačný hédonismus (labužnictví, kulinářství, dobré víno), život valčíků, lechtivých radostí, smyslností a bezstarostných rozkoší, veselých milostných dobrodružství či život kaváren a něžných Mitzí v báječných Bierstuben (srov. (Margis, 2001, s. 15-20).

Název třetí kapitoly Mým národům zřetelně odkazuje, že následující děj se odehrává v průběhu první světové války. Čtenář se letmo seznámí s některými dobovými okolnostmi jako je vliv války na cenu zboží, odvody branců a jejich výcvik před odchodem na frontu nebo první pomoc na válečném poli. Šikovatel Dr. Sebastian Biebl začíná po hodině zdravotní vyprávět, s jakými ženami se na svých cestách setkal, proč se nikdy neoženil a jak jednou přeci jen málem spadl do chomoutu. Když Biebl po smrti svého nadřízeného požádal o předčasný odchod do penze, *„uchýlil se na venkov, kde ho opečovávalo několik krasavic. On se tvářil vážně, a když to nejméně čekaly, tak je poplácal na zadku a svou oblíbenou formuli pozměnil, „ženská zadek, pěkná zadek“ (s. 78).* Děj zavádí Ignáce Götze na frontu. Následuje vyprávění zahalené do dopisu věnovanému manželce, který Ignác zanechal na kuchyňském stole. Do děje vstupuje Sarah Gebauerová, sestřence továrníka z matčiny strany, která nejprve továrníkově rodině špatně vařila, aby pak úspěšně pomáhala v obchodě Götzů. Poté, co jeden den přerovnávala zboží, na druhý den se dveře nezavřely a objednávky jen přibývaly; *„Při posezení u maca aširy, macesu s přidáním vína a medu s drobně nakrájeným ovocem vyprávěla Ester, jakým zázrakem se díky Sáře zvedly tržby, jak v kvelbu obsluhuje Sam a Juditka a jak se všichni snaží o to, aby se rozšířil sortiment nabízeného zboží“ (s. 88).* Fleischmann přijme do služby dceru Váchové, která si kvůli jeho tvrdému postoji vzala život.... Paulína opět navštíví rodinu Fleischmannů, a zcela v rozporu se svým postavením vypouští z úst věty typu: *„Holky, dala bych si něco ostřejšího, protože na to, co vám budu vyprávět, je třeba mít dobrý žaludek.“ (s. 89).* Nebrání se volnému vztahu: *„Ve foyer opery si všimla mladého, sympatického muže, který*

sám usrkával drahé francouzské víno. Čekala, až se jejich zraky střetnou, a pak se mile usmála, otevřela kabelku, vyňala pudřenku se zrcátkem a jemným odstínem červené rtěnky si opravila rty. Po představení na ni čekal před operou. Podal jí kytici růží, políbil ruku a představil se jako Francois Lambert, obchodník z malého města nedaleko Paříže.“ (s. 90) „Chtěla slyšet jeho sametový hlas stále opakující slova mon amour, miluji tě a nikdy tě milovat nepřestanu. Milování skončilo, když při placení hotelového pokoje on jen pokrčil rameny a jí zbylo jen na jízdenku domů. Tehdy si uvědomila, že se stala pouhou hračkou krasavce, který žil z jejich peněz, a aniž by ho oplakávala, rozhodla se s pobytem ve sladké Francii skoncovat.“ (s. 93). Další ženská postava je Marta, neukotvená zralá žena, která dlouhá léta žila v Paříži. Nyní v tomto krásném městě prodává svou nemovitost a stěhuje se k sestře na venkov, s kterou má ale od dětství složité vztahy: „Ráno půjdeš nakrmit drůbež, dopoledne budeme okopávat brambory a večer se sousedkami drát peřt“ (s. 94). Marta, přemýšlí o svém životě, o budoucnosti. Chce se usmířit se svojí dcerou Helgou, s kterou se kvůli jejímu manželovi rozešla ve zlém: „S pláčem, slzami jako hrachy, se na ní vrhla, div ji neumačkala, a těmi nejlíbeznějšími slovy ji prosila za odpuštění. Na pomoc manželce přišel Eugen Joachim a hned ji, také líbezným hlasem, pozval dál. Helga zůstala jako přimražená, nemohla té proměně věřit, a dokonce si pomyslela, jak to tenkrát s tím líbáním bylo. Doma ještě líbeznějším hlasem ji požádal, aby si odložila a nalil víno. Takové vřelé přivítání věru nečekala. Začala vykládat, jaký měla těžký život, dům prodala, ve Francii přišla o všechny peníze, zatím žije u sestry v Regensdorfu, ale život ve slepičinách, jak jistě vědí, není nic pro ženu jejich mravů. Proto zapáchla vidle do hnoje jako protest, že už má toho dost. Joachim s ní souhlasil“ (s. 94).

V cíleném schématu „příběh v příběhu“ pokračuje kniha dále. Malšínský text posouvá po časové ose, zavede čtenáře na bojiště světové války. Na osobě Ignáce Moritze demonstruje útrapy vojáků a nesmyslnost zabíjení nepřátelských vojáků. Děj se odvíjí prostřednictvím dopisů Ignáce své rodině: „Na povel jedna nebo druhá strana zaútočí s cílem získat část území protivníka. Vítězí ten, na jehož straně je méně mrtvých. A znova zákopy, doplňování munice, mužstva o nové bojovníky a vyčkávání na další povely. Na získaném území nastupují lapiduš a sběrači mrtvol, aby roztřídili ty, kteří potřebují ošetření krvácejících ran, bědující a křičící jména svých žen, dětí a milenek, pohřbili těla vojáků, kteří odletěli na křídlech andělů tam, odkud není návratu“ (s. 98).

Děj pokračuje převelením Ignáce k lapiduchům do vojenského lazaretu, kde utrpí zranění. Čtenář se seznamuje se špatnou hospodářskou krizí v monarchii na pozadí příběhu továrníka Fleischmanna, ochrnutého na pravou polovinu těla. „*Pohyboval se jen na pojízdné židli a také řeč mu dělala potíže*“ (s. 88). V emotivní scéně prosí s námahou o odpuštění dceru nešťastné Váchové; „*Přes několikeré opakování uslyšela po slabikách s námahou vyslovené slovo: „Odpustit.“ Libuše věděla od babičky, jak se Fleischmann zachoval k její matce, která si ze zoufalství vzala život*“ (s. 100). Mladá dcera Váchová ovšem brzy Fleischmannovi odpustí: „*Milostpane, už dávno jsem vám odpustila. Jsem křesťanka a těm přísluší modlit se a prosit Boha za odpuštění.*“ (s. 101).

Malšínský v textu velmi rychle střídá scény, které jsou prodchnuty jakýmsi idealistickým popisem reality.

Samuel se spásí odvedením na frontu tím, že se u babičky skrývá jako čeledín, či jeden z vojáků zachrání koťátko, které v zuboženém stavu olizovala srna a putuje s koťátkem po frontě. Válka se blíží ke konci, v Rusku proběhne revoluce. Hrdinové na tuto událost politicky reagují: „*Tak oni si v tom Rusku nedají pokoj. To jim nestačila ta únorová revoluce? Podle mého názoru,“ doktor si odkašlal a odklepl do popelníku popel z cigára, „oni se tam s těmi revolucemi zbláznili! Představte si,“ svému nevlastnímu otci vykřikl, „že hlavní revolucionář pobýval v exilu u nás v Curychu!*“ (s. 107). Vyvraždění carské rodiny přivede Paulínu k velkému pláči. Ignác spáchá smilství s maďarskou jeptiškou, která pak přemítá o smyslu řehole: „*Chvilí ticha přerušila Alexandra. „Ráda bych věděla, proč Bůh, nám věřícím, odepírá takové potěšení.“ Znovu ho políbila, přitiskla se k jeho tělu a bůh nebůh pokračovali v milostném opojení započaté činnosti*“ (s. 110). Poměr nezůstane utajen, abatyše běduje nad tím, že byla poskvrněna pověst kláštera. Naštěstí pro matku představenou a na neštěstí pro zamilované dojde v „*polovině září, necelý měsíc po neustálém milování a vyznávání lásky*“ (s. 112) k přeložení Ignáce do Prešburku a od té doby k němu Alexandra přichází jen ve vzpomínkách, „*které od sebe odháněl a prosil nejvyššího za odpuštění*“ (s. 112). V Bratislavě potká Ignáce štěstí, neboť místo bojů dostane na starost vedení skladu. Je pověřen prodejem skladovaných nadbytečných zásob za výhodné ceny, což musí několikrát přicházejícím zástupcům velkoobchodů a firem opakovat. Jednou z klientek je paní Emília, vdova středních let, u které nalezne podnájem. Děj se pak střídavě odehrává ve skladu, při prodeji zboží, v restauraci, u paní Emílie, která o svého nájemníka pečovala jako o svého syna.

Děj jako by byl neuspořádaným souborem skic. Sotva autor nastíní nějaké téma, již přebíhá k dalšímu: „*Na konci září navštívil s „matinkou“ klub vdov po generálech, kde musel ženám vyprávět o bojích muže proti muži v zákopech, o tom, jak v boji padl mladý poručík, který se ve světě radovánek i nástrah teprve rozhlížel a o statečných jeptiškách, které s nasazením života ošetřovaly raněné. Na otázky dam odpovídal podle skutečnosti, kterou ozdobil bohatou fantazií, doprovázenou vzlykáním a pláčem posluchaček*“ (s. 123).

Tím se uzavírá třetí kapitola. Zrod Československa zastihne Ignáce v Prešpurku u paní Emilie, která ač aristokratka vítá rozbití c.k. monarchie. Ignác se vrací radostně domů: „*Když vstoupila Ester do místnosti, Ignác převrhl na stole stojící vázu s květinami a objetí a polibky doprovázené slzami nebraly konce*“ (s. 128), Ruth Fleischmannová v nedožitých dvaasedmdesáti letech opustila na křídlech andělů tento svět (každá smrt je v knize uvozena floskulí „na křídlech andělů“). Chodu firmy se ujme Judita. Ignác byl obviněn z rozkrádání vojenských zásob, musel tedy odjet do Prešburku k soudu, kde se: „*teprve po akademické čtvrthodince se porota začala scházet jako mouchy na med*“ (s. 126) a kde soudce o své asistentce konverzoval ve stylu „*Ta kráva neumí napsat ani pozvánku. Či to byl nápad, abychom ji přijali za sekretářku?*“ (s. 133). Ignáce soud osvobodí. Sotva překoná potíže, chce se spustit se Sárrou, ale to je morální žena „*Tak to by stačilo, Ignáci! Ted' se zase obleč, ať nenastydneš a doufám, že tě milostné choutky navždy opustí, když ti slíbím, že se Ester nic ode mne nedoví. Máš hodnou a pracovitou ženu, která se za tebe denně modlila, aby ses vrátil a společně jste s dětmi žili jako rodina. Já chlapa nepotřebuju*“ (s. 138).

Syn Samuel se zamiluje. „*Koncem července Samuel přinesl dívce kotě, takové malé mňoukající klubíčko, chvíli se vrtěl a pak vyhrkl: „To máš za to, že se mnou v neděli půjdeš na pout“*“ (s. 150). Následuje pojednání o židovských tradicích na pozadí plánované svatby, řeší se postoj rodičů židovského a křesťanského vyznání k lásce židovského chlapce k nežidovské dívce, nemožnost otěhotnět a řeší tento stav přístupem „*Když manžel nemůže, soused rád pomůže*“ (s. 165) se synem sedláka Krahulíka. Když se věc podařila, snacha se zasmála, „*objala ji a společně se točily a notovaly si. Budeme mít děťátko, tralala, tralala, hezké jako poupátko, tralala bum, a svalily se na pohovku a jejich objímání a libání nebralo konce*“ (s. 168). Narodil se zdravý chlapec. Autor se pak věnuje sociální tematice a vlivu hospodářské krize z 30. let na život dělníků, kde autor zcela v intencích levicových autorů předkládá věty: „*Hospodářská krize se podepsala*

především na těch, kteří živili kopy dětí a starali se o nemohoucí rodiče. Z budovy vyšel vypasený majitel v zeleném klobouku a mastné ruce si otíral do kapesníku.“ (s. 174). Hospodářská krize ukončí podnikání Ignáce a jeho rodiny. Největším rebelem byl Vokurka, jehož ústy autor přináší informace o události: *„Paní Ester, to, co nám nabízíte, je lepší, než to, co se stalo v březnu na Mostecku. Pravda, tam zastřelili dva horníky a řada jich byla zraněna. To všechno jen proto, že demonstrovali proti snižování mezd a propouštění z práce. My se taky nemůžeme bránit. Musíme jen se sklopenou hlavou čekat na to nejhorší*“ (s. 174). Götze se od propuštěných dělníků dozvídá, že Vokurka má levicové smýšlení. Sociální téma se prolíná s náboženským tématem, kde se autor s využitím postavy Ignáce věnuje židovskému náboženství. Stárnoucí Ignác věděl, *„že jako věřící Žid by se neměl zabývat tím, co je vírou předkládáno a neptat se proč. Na to ani víra nezná odpověď. Jedna myšlenka říká, že je to rituál, druhá se ohání První knihou Mojžíšovou*“ (s. 178-179). Zde autor využívá techniky rozhovoru postavy se svými vlastními myšlenkami *„Myšlenka se odmlčela, „Hospodin nemá na starosti jen tebe, snaží se o to, aby se všichni lidé milovali, jeden druhému pomáhali, nezáviděli si, nebo dokonce si nechtěli ublížit.“ „Tak proč jsou války?“ zeptal se válečný veterán*“ (s. 180). Po náboženském intermezzu se čtenář blíže seznámí s Ignácovým vnukem Šimonem, který od jinošského věku tíhne k vojenství a vrchním strážmistrem Drobílkem, který si skrze hru se Šimonem získá srdce Sáry, kterou sváděl Ignác: *„Láska je štěstí, radost a světlo. Už několik let mě čeká doma chlad a nepředstavitelná samota.*“ *Potom zmlkl, odkašlal si a několikrát polknul slinu, která se hlásila o slovo a nevěděla, jak do toho. Nakonec si přece dodala odvahy a „statečný“ policajt přiškrceným hlasem vyhrkl: „No, ... prostě mám vás rád,*“ *potlačil slzu v oku a dodal, že by mu vůbec nevadilo, že neumí vařit*“ (s. 186).

„Začátkem třicátých let Thomas Jürgen Götz v osmdesáti letech opustil na křídlech andělů svou milovanou choť Paulinu von Rosenbaum“ (s. 188). Paulína, na svůj věk neobyčejně aktivní, se pravidelně schází s vdovami po mužích, kteří kdysi patřili mezi curyšskou honoraci. Vzpomínaly na doby, kdy v krásných róbách tančily na plese v opeře Straussův Císařský valčík, *„vznášely se v náručí mužů jako pírká, neustále se usmívaly, i když často nebylo proč, a popijely z krásných sklenic od Mosera šampaňské*“ (s. 188). Kapitola končí scénou, v níž přivezou do nemocnice jeptišku Martu, v níž syn Pauliny Joachim pozná svou tchýni.

V následujících třech kapitolách nás děj zavádí od třicátých let do počátku devadesátých let minulého století. Malšínský nadále střídá pasáže velké historie, na jejímž pozadí se proplétají osudy hlavních hrdinů. V kapitole Die Fahne Hoch Ignáz Götz zprvu podcení Hitlerovu antisemitskou, aby na vlastní kůži společně se všemi rodinnými příslušníky zažil nejprve škodolibost některých bývalých přátel nebo sousedů a později důsledky příslušných protizidovských říšských zákonů.

Nejprve je odveden do Terezína syn Samuel, později neujdou transportu ani jeho rodiče. Z hlediska „mikro-historie“ nastiňuje Malšínský choulostivou situaci, kdy Libuška (mladá Váchová, později žena Šimona Götze), aby se vyhnula transportu, musí přiznat, že její dítě je nemanželské a přinést německým úřadům doznání otce, sedláka Šimona či vyzdvihuje hrdinství komunisty Vokurky, který svůj život obětoval pro Šimona. Nacistické řádění přežije pouze Sára Gebauerová, bývalá kuchařka a vedoucí obchodu, o jejíž lásku se kdysi bezúspěšně pokoušel Ignác. Kapitola Poručíme větru dešti popisuje éru nejprve lidově-demokratické, později socialistické československé společnosti. Sára se vrací z koncentračního tábora k městskému strážníkovi Drobílkovi. Plíživý nástup komunismu ilustruje Malšínský na pozadí voleb v roce 1946. Děj se přesune k roku 1948, v němž se komunisté chopili moci a násilné kolektivizaci, které se vzpíral jedině Šimon Krahulík, na kterého si došlápla Státní bezpečnost, aby byl následně obviněn z rozvracení republiky a uvězněn v komunistickém lágru v Příbrami, kde většinu vězňů čekala práce v uranových dolech. Důsledkem těchto událostí bylo i nepřijetí nevlastního syna Šimona ke studiu na střední škole. Na pozadí sporu o to, zda se traktoristou v místním družstvu stane syn mladého komunisty Bendy nebo mladý Šimon Götz. Mladý Šimon je na základě udání obviněn z úmyslu nedovoleného opuštění republiky. Krahulík je na počátku 60. let propuštěn v rámci amnestie a stane se předsedou živočišné výroby. Malšínský čtenáře větami typu „*Dneska nám přivezli traktor Z 2011 a zítra s ním vyjede Beneš na pole. Má dobrý parametry, a když se osvědčí, koupí družstvo ještě jeden*“ (s. 247) vrací do dob socialistické literatury. Z vět číší idyla tehdejší doby, jedna „rozpuštěná“ historika střídá druhou, jen tu a tam se děj promění v „drama“, zejména při popisu vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území suverénního Československa v roce 1968. V Piešťanech dojde k setkání lékaře Ignáce Götze, syna maďarské jeptišky, s Libuší Götzovou, jejímž prvním manželem byl Šimon, syn Ignác Götze. Kruh se uzavírá, když Libuše odletí na křídlech andělů. Malšínský uzavírá svůj román přelomem

československých dějin, tzv. sametovou revolucí. Když malý chlapec, potomek Libuše slyší z televize volání „Havel na Hrad“, přestal si hrát a dětsky si zarýmoval: „*Havel, do pekla zajel*“. Babička mu dá pohlevek s napomenutím, aby tohle více neříkal. (s. 260).

Zhodnocení díla

Záměrem Jindřicha Malšínského bylo na pozadí židovské rodiny Götzů přiblížit velké milníky českých dějin. J. Malšínský přinejlepším zůstal ve své snaze na půl cesty. Snaha vytvořit kvalitní ucelené literární dílo zaměřené na tak dlouhé a pestré historické období na pouhých 260 stranách nemohla kvalitně obstát. Největší část Malšínského knihy je věnována období od počátku 19. století do vzniku Československého státu, přičemž podstatný díl je věnován vojenským anabázím.

Celý text působí skicovitě, z hlediska žánru není lehce uchopitelný a nese některé znaky kýče a triviální literatury. Ačkoli zastánci subjektivistického relativismu vyjadřují názor, že estetické pojmy nejsou ničím jiným, než vyjádřením individuálních preferencí a kýč pak není vlastností posuzovaného uměleckého díla ale subjektivním dojmem posuzovatele, podle Kulky je pojem kýč pojem normativními i klasifikačním (Kulka, 2000, s. 15). Mrkvička uvádí, že pod pojmem kýč si nelze představit něco nepodařeného či špatného, v leckterém ohledu bývá naopak kýč proveden velmi zdařile. Kýč je podle Mrkvičky charakterizován umělostí, zaměřením na vnějškový efekt (Mrkvička, 1946, s. 10-11).

V literatuře se lze s kýčem setkat v tzv. triviální literatuře. Podle Tomana lze triviální literaturu obecně charakterizovat jako „*typ masové produkce s výhradně zábavnou a relaxační funkcí, postrádající tvůrčí invenci, původnost a uměleckou kvalitu, vyznačující se konvenčními přístupy, atraktivními náměty, obsahovou srozumitelností, nekomplikovaným, iluzorním a idealizovaným obrazem skutečnosti, syžetovými schématy a stereotypy, jednostrannou orientací na dobrodružný děj, happyendovým zakončením příběhů, zjednodušenou povahokresbou postav, neobvyklým prostředím a jazykovými klišé. Tato literatura se podbízí zvláště nenáročným čtenářům a manipulačně jim vnucuje deformované pojetí života a světa. Zároveň je utvrzuje v jejich čtenářských úrovních a preferencích. Svým autorům a vydavatelům zaručuje maximální čtenářský úspěch a peněžní zisk*“ (Toman, 2000, s. 4). Obsahově je dílo nekomplikované a lze v něm najít zejména idealizovaný obraz skutečnosti a zjednodušené happyendy.

Literární styl knihy na Křídlech andělů je velmi nevyhraněný, vyprávění jsou „jednoduchá“, evokují žánr „červené“ knihovny, nebo jsou naopak příliš „školometská“. Mnoho pasáží působí příliš idealisticky až uměle (advokát nepožadující platbu, viz s. 138; žena, která v počátcích protektorátu vtrhne do hospody, kde zesměšní autora antisemitských výroků a všichni chlapi se po tomto extempore ženy zaleknou, s. 189), některé věty vyznívají „kaširovaně“ (např. „*V tu dobu vyvedla kachna svá načechraná klubíčka s nažloutlým peřím*“; s. 45). V textu se čtenář setká s častými triviálními průpovídkami (*Kdo je zvědavej, bude brzy starej; Dočkejte času, jako husa klasu; Proč? Pro slepičí kvoč.*).

Přes výše uvedené však tato kniha v lecčem odpovídá vyšším literárním nárokům. Například se autorovi daří zajímavě charakterizovat postavy („...byla menší, trochu zakulacené postavy neurčitého věku. V mládí o ní říkali, že je mladá stará a ve stáří vypadala pořád stejně. Hlavu zdobily přes noc natočené šediny, obličej byl bez vrásek a na svět se usmívala jiskrnýma přimhouřenýma očima. Těma dovedla potěšit a zmírnit upřímné slovo nesouhlasu“; s. 23-24), nebo tu čtenář nachází vhodně zakomponovaná obrazná pojmenování („...odpověděla dáma v kožichu a snažila se setřást sněhové vločky, které nezbedně tančily a snažily se dokázat, že právě ony vítají nový rok a snaží se obveselit zachmuřené tváře“; s. 44).

4 VÝKLAD DÍLA „PRINCIPÁL“ (2015)

V závěrečné části se diplomová práce zaměřuje na výklad knihy Jindřicha Malšínského Principál prostřednictvím hermeneutické metody v intencích, jež jsou prezentovány v kapitole cíle práce a metodika.

4.1 Motivace k napsání díla

K napsání knihy Principál přiměl spisovatele obdiv, úcta a sounáležitost ke svému rodu. Je být na co pyšný, vždyť o jeho předkovi veršoval již Karel Havlíček Borovský.⁵ V únoru roku 2017 při rozhovoru v Českokrumlovské televizi vyjádřil J. Malšínský obdiv, v jakých podmínkách kočovná společnost jeho dědečka Ondřeje Červíčka ve snaze šířit český jazyk po městech a vesnicích žila, spíš živořila. Za mrazu i veder trmácet se dlouhé hodiny z místa na místo, spát v lepším případě ve stodole na seně, malovat kulisy a plakáty, roznášet pozvánky a s pokorou prosit o kus chleba. Byl to doslova boj o přežití (Šimová, 2017ch).

Další motivací bylo autorovi představit svět divadla jako takového. Podle jeho názoru v současné době většina diváků zná herce pouze z televize či filmů a jen málokdy na základě profesionálního výkonu v některém z divadelních představení. Proto je podle J. Malšínského důležité, aby i spisovatelé přispívali svým dílem k popularizaci a tím i ke vzkvétání divadla v dnešní uspěchané době.

4.2 Důležité vnější (historické) okolnosti díla

Román je založený na biografické a historické pravdě a je dokreslený fantazií autora přiblížit čtenáři skutečnosti doby 19. století. Autor v práci využívá historicky doložené prameny muzikantství a herectví rodu, o kterých pak ve své knize vypráví. Román přibližuje období, kdy česká řeč ještě bojovala o své místo na výsluní. O její rozvoj se zasloužili nejen čeští obrozenci, ale právě také obětavci a milovníci divadla, kočovníci, „kteří před sebou neviděli, vlastně ani nemohli vidět, konec své cesty a úspěch

---

⁵ Táhli hudci k bálu/až pan Červíček/samým kvapem ztratil/z basy količek...

svých nadějí a snů.“ Tato činnost byla velmi záslužná, neboť na konci 19. století probíhaly „boje o češtinu“. Napětí ohledně jazykové otázky bylo nejvíce viditelným projevem a jádrem česko-německých sporů. Čeští Němci žádali, aby němčina byla v činnosti správních úřadů a institucí na teritoriu Čech uznána, resp. uzákoněna jako státní jazyk (Staatsprache). Naopak státoprávně orientovaní Češi hájili zásadu rovnoprávnosti češtiny a němčiny jako zemských jazyků a z ní plynoucí dvojjazyčnost příslušných institucí (Opat, 1990). V roce 1890 se rozhořel boj o tzv. punktace, což byla kompromisní dohoda o užívání obou jazyků. Některé body punktací se však i bez schválení českým sněmem staly skutečností, avšak byly to vždy jen ty, které představovaly německý zisk. „*Z ústupků, které si vydobyli Češi, se nerealizoval ani jediný.*“ (Borovička a kol., 2013, s. 12). Docházelo k národnostním třenicím a protestům. Za těchto zjištěných okolností tedy divadlo hrálo roli kultivovaného způsobu prosazování češtiny a mírnění napětí mezi Čechy a Němci.

4.3 Prezentace povahy textu

Text je směsí skutečných historických událostí doplněných fabulací autora. Podkladem pro historická data jsou dokumenty o rodu kočovných divadelníků. Nejstarší zmínka je o Stanislavu Červíčkovi a jeho ženě Dorotě.

Příběh začíná vyprávěním o malém Stáníkovi, synovi výše uvedených manželů. Úvodní pasáže jsou věnovány základní charakteristice chlapce, který se dobře učil, po škole si hrál s chlapci škatule, škatule hejbejte se nebo skákal panáka. Od mala vykazoval dobrý organizační talent, děti ho uznávaly jako organizátora jejich her a radovánek. Rád se předváděl a měl bujnou fantazii, což dokazoval tím, že na odpoledních sedánkách městských paní a dívek přehrával vlastní pohádku O hloupém kocourovi a chytré myšce, která ho vždycky přelstila, a pak se mu vysmála. Od raných let vykazoval jistý herecký talent, „*hlasem skuhral jako kocour a vzápětí se pitvořil a pištěl jako neposedná myška. Pohyby napodoboval nemotorného kocoura a hned nato křepčil jako jeho neposedná a vychytralá kamarádka*“ (Mašínský, 2015, s. 12). Sklony k předvádění, a snad i určitou špetku talentu zdědil po rodičích, nadšených ochotnících. Otec hrával milovníky a později charakterní role, matka hrála naivní ženy, a když přibrála na váze, hrávala nafkněné paničky, zrovna takové, jaké se scházely na nedělních odpoledních sedánkách.

Po krátké úvodní charakteristice rodiny Červíčků se děj začíná stáčet „hudebním směrem.“ Rodiče nebyli pouze nadšenými ochotníky, nebylo jim cizí ani muzicírování. Za mlada otec hrával na housle, matka, jak to bývalo v lepších rodinách obvyklé, hrávala v mládí na citeru. Když Staník povyrostil, vytáhl otec ze skříně zaprášené housle a započal vzpomínat na své v mládí nabyté hudební dovednosti. Otcovou motivací však nebylo oprášit vlastní dovednosti, ale přivést ke hře na housle vlastního syna.

Další děj se pak točí právě okolo záležitosti týkajících se hry na housle. Otec přesvědčil místního učitele a současně dobrého houslistu, aby se začal jeho synovi věnovat. Učitel se ujistí o chlapcově vynikajícím hudebním sluchu, ověří si, že má dobré postavení prstů. Po prázdninách započnou s výukou. Staníkovi se hraní líbilo, cvičení ho bavilo a chtěl se stát novým Mozartem. Děj se pak ještě jednou stáčí ke klukovským hrám a zraněním, které Staník při jedné z her utrpěl. Po tomto krátkém intermezzu se spisovatel vrací k hlavnímu tématu této části, tj. k výuce hry na housle. Popsána je postava učitele Jedličky, vdovce, vyznávajícího určitý hédonismus, jehož veškerá „*činnost spočívala v muzicírování a v konzumaci dobrot z vepřika, kterého tak jako většina občanů městečka choval na dvorku v chlívku*“ (ibid., s. 18).

Když Staník oslaví dvanácté narozeniny, pozná učitel Jedlička, že přišel vhodný čas, aby vedle houslí začal chlapec cvičit na dechový nástroj. Staník si vybere hornu, nemyslel totiž v poslední době na nic jiného, než jak bude se svým učitelem dvojhlasně vítat císaře pána. Ovládnout základy nástroje bude pro chlapce obtížné, zpočátku mu to moc nejde, doma se při vyluzování tónu ozývaly jen pazvuky a bučení. I přes vynaložení u snahu se mu nepodaří dechový nástroj ovládnout, a tak výuku po domluvě s otcem přeruší. Malého Staníka utěší další učitel, pan Sladký, který v dětství prožil podobnou zkušenost. Učitel svému svěřenci vypráví, jak se také začal učit na trubku, ale brzy poznal, že k tomu nemá nadání: „*Snažil jsem se, ale když rodiče viděli, jak se trápím, do učení mě nenutili a s troubením jsem skončil*“ (s. 20).

Chlapec dospěje do jinošských let. Ze Staníka vyrostle Stanislav. Učitel hudby Jedlička doporučí, aby se věnoval houslím na německé konzervatoři v Praze. Druhý učitel Sladký navrhne, aby další kroky Stanislava směřovaly na pražské piaristické gymnázium sídlící v Panské ulici. Sladký má s touto školou vlastní zkušenost, neboť zde v mládí studoval. Argumentuje, že u piaristů na rozdíl od konzervatoře získá všeobecné znalosti potřebné ke zvolenému zaměstnání. Sladký kontaktuje svého přítele ze studií a požádá ho

o podrobnější informace, možnosti studia a levného ubytování. Přítel v odpovědi sděluje, že k přihlášce nebude na škodu uvést hudební průpravu, protože piaristé mají hudbu a není jediného studenta, který by nehrál na nějaký hudební nástroj. K doporučení školy a učitele hudby se připojí i pan farář. Stanislav je ke studiu přijatý: *„Výborný prospěch po celou školní docházku, svědomitost, píle a mnohaletá hra na housle byla korunována odpovědí ředitele reálky, že Stanislava Červíčka přijímá od nového školního roku za studenta piaristického gymnázia v Praze (s. 21).*

Na konci srpna se Stanislav v doprovodu otce poprvé ocitne ve velkoměstě. Oba se nemohou vynadívát na vysoké měšťanské domy, obchody, množství pobíhajících lidí a honosných kočárů. Hoch se ubytuje v pokojíku majitele železářství Janouška a se slzami v očích se rozloučí s otcem. Druhý den poprvé navštíví piaristickou školu, kde je úředním jazykem němčina. Ředitel gymnázia, kterému se jde Stanislav první den představit, velmi dobře zná chlapcovo rodné město Skalici. Měl tam totiž provdanou starší nevlastní sestru a *„...o vakacích jsem tam jezdil nadýchat se čerstvého vzduchu. S kamarády jsme se chodili koupat do Úpy, v lese jsme sbírali houby a hráli si na schovávanou. Taky jste si hrál s kamarády před pikolou za pikolou nikdo nesmí stát?“ (s. 22).* Stanislav na základě tohoto setkání usoudí, že ve škole s tak příjemným direktorem se mu bude líbit. V této části Malšínský – podobně jako v knize Na křídlech andělů – sklouzává ústy ředitele k sentimentu: *„Chlapče, ty mi vracíš mládí, které se někde schovalo, ani nevím kam, a tak mi nezbývá nic jiného než stárnout.... snad mi jednou povíte, jak se hraje to krvavý koleno. Tu hru jsme za mého mládí nehráli.“ (s. 23).*

Stanislav je ředitelem uveden do třídy profesora Höniga, muzikanta, který společně s dalšími profesory chodí každou středu v podvečer muzicírovat do hotelu U Zlatého anděla. Poté, co chlapce seznámí s řádem školy, ho vyzve, aby mu něco zahrál na housle. Stanislav zahraje 1. větu Mozartova houslového koncertu D-dur. Ředitel zpozorní, pootevře dveře, a *„po skončení produkce zabrumlá: „Ve Skalici mají moc dobrého kantora.“ (s. 23).*

V další části nechá J. Malšínského hlavního hrdinu zabloudit, přičemž při dotazech kolemjdoucích na cestu zjistí, že zejména v centru Prahy mnoho lidí vůbec nerozumí česky, přinejlepším trochu rozumí, ale odpovídají německy s občasnými českými slovy. Následující den profesor žáky seznámí s tím, že výuka bude probíhat v německém jazyce. V prvním roce bude vyučována latina, náboženství, zeměpis, historie,

biologie a základy estetiky, v dalších dvou ročnících přibudou společenské a přírodní vědy a rovněž nauka o umění. Po třech letech budou moci nejnadanější a nejpilnější studenti studovat astronomii, matematiku a účetnictví. Stanislav si najde prvního kamaráda ze zchudlé šlechtické rodiny. Karl von Pletzinger aus Reichenberg se učil několik let hrát v Liberci na fagot, který se v jeho rodině od nepaměti v rodině dědil z generace na generaci. Karl se se souhlasem pana Janouška přestěhuje ke Standovi Červíčkově do Koppfmanské ulice číslo popisné 648.

V následujícím textu se čtenář seznámí s některými pražskými historickými památkami, jednotlivými učiteli, způsobem výuky a celkovou atmosférou piaristické školy. Třídní profesor Hönig se rozhodne založit na gymnáziu orchestr, se kterým hodlá vystupovat při školních oslavách, v kostele a pořádat zahradní matiné pro veřejnost. V sobotu odpoledne se sejde v učebně deset muzikantů, troje housle, viola, kontrabas, dva lesní rohy, dva klarinety a fagot. Po deseti měsících zkoušení zahraje školní orchestr několik skladeb na celoškolském shromáždění. Poté se žáci rozjedou do svých domovů na prázdniny.

Mladý Červíček se po návratu do Skalice stane místní „hvězdou“. Ve vsi se rozkřikne, že v neděli po mši zahraje několik církevních i světských skladeb za doprovodu varhan pana učitele Sladkého. Toho dne je kostel plný až k prasknutí. Střih – čtenář Stanislava provází při jeho prvních dováděních s děvčaty; „*jeden den se mu líbila Marie, druhý den Johanka*“ (s. 28).

V Praze ho již čeká kamarád Karel. Stanislav se chlubí, že se umí líbat. Jinoši na rozdíl od dnešních mladíků nejsou v otázkách sexu příliš poučení: „*A co když se jim narodí dítě?*“ „*To snad ne. Děti se dělají jinak.*“ „*Jak?*“ „*Tak to přesně nevím. Kluci vyprávěli, že je to dost složitý a dá to dost práce*“ (s. 29).

V polovině září začnou zkoušky studentského orchestru. Počet hráčů se zdvojnásobil, některé písně bude zpívat profesorova sestřenice. Mladí muzikanti se dozvědí, že v říjnu se v parku uskuteční koncert společně s pěveckým sborem dívek z Týnského chrámu. Pasáže o zkouškách a přípravě na vystoupení i o samotném vystoupení dominují jedné stránce zakončené šťastným setkáním, neboť Stanislav se při procházce po koncertě střetne se dvěma obdivovatelkami: „*My jsme vás hned poznaly. Vám pan dirigent podal ruku jako jedinému z muzikantů a my bychom chtěly váš podpis tady do toho památníčku*“ (s.30-31). Stanislav se rozpaky i potěšením podepíše a společně

s kamarádem Karlem se odhodlá slečen dotázat, zda neodmítnou jejich doprovod: „*A tak v parku na lavičkách zevlující studentici viděli „odvážné“ dva kavalíry a uprostřed dvě krasavice neustále štěbetající nesmysly*“ (s. 31). Slíbí se, že se budou setkávat každou neděli, čemuž však zabrání cudní rodiče obou dívek.

Malšínský čtenáře opět zavádí na vyučovací hodiny piaristického gymnázia s poukazem na tehdejší prudérnost, kdy se při hodině anatomie žáci nedozví anatomické rozdíly mezi mužem a ženou. Hned po vyučování si Karel a Stanislav půjčí vědecký svazek, aby se konečně dověděli, co bylo při výkladu utajeno.

Následují rychle se střídající scény:

- Chlapci stráví Štědrý den bloumáním po městě, přípravou pokrmu a muzicírováním v pokojíku.
- Na jaře začne studentský orchestr s nácvikem na monstr-koncert, který se uskuteční na konci školního roku přímo ve Stavovském divadle. Úspěch je velkolepý, posluchači sáhodlouhým potleskem ocení árii Zerliny i skladby mladých sólistů.
- Prázdniny ve Skalici, kde Stanislav marně vyhlíží dvě dívky, na jejichž polibky se celý rok v Praze těšil. Navštíví učitele Sladkého, který má pro chlapce překvapení v podobě mše zpívané česky, kterou o svátcích provedl s dalšími hudebníky v místním kostele. Domluví se, že dalšího provedení se zúčastní i mladý Červíček; „*největší radost z toho měla matka. Představovala si, jak se ženy budou v kostele otáčet a šeptat si: To je muž Doroty a její syn Stanislav a některé puknou závistí*“ (s.35). Text do určité míry evokuje „hudební vlastenectví“ Raisových Zapadlých vlastenců.
- Konec prázdnin, návrat do Prahy a příhoda Karla, jenž se na příjezdu opozdí, neboť za Boleslavi zapadli po průtrži mračen do blátem naplněného příkopu a přes snahu všech mužů se jim nepodařilo vytlačit žebříňák na cestu.

Nastává poslední rok studia a také období lásek. „*V neděli po velké mši čekají oba chlapci před Týnským chrámem, zda nezahlednou dívky, se kterými si kdysi smluvili schůzku, aby je ochránili před dotěrnými studenty z vyšších tříd. A měli štěstí! Vyšly z kostela se svými matinkami, mládenci se zdvořile uklonili a kupodivu se usmály nejen dívky, ale i jejich doprovod. Jedna z opatrovnic se zastavila a zašvitořila: „Byly jsme před vakacemi na vašem koncertě a mohu vám říct, že celé dva měsíce jsme na nic jiného nevzpomínaly. Přesvědčili jste nás, že jste opravdoví umělci a Bohem obdařené čisté duše*

plné zbožných myšlenek, a proto si vás dovoluujeme v neděli pozvat na piknik. Děvčata vás budou očekávat u svátého Jakuba a odtud je to k nám jen kousek cesty“ (s. 36-37). Chlapci jsou ohromeni. V rodinách dívek se řeší, zda bude Karl lepší partie než Stanislav, Malšínský se zde prezentuje konverzací: „Ale, Mutti, mně se líbí víc Stanislav. Do toho jsou všechny holky zblázněny. A je to umělec!“ „Umělec neumělec. Takových je a přitom mají hluboko do kapsy. To Karl je taky umělec a navíc je von! Víš, ty huso pitomá, co by to bylo za štěstí, dostat se do takové rodiny? (s. 37). Následuje anabáze Karla, který se setká s oběma dívkami, aby si vybral tu, která bude blíže jeho srdci, Stanislav pozná, že o něho není zájem, a tak jde Karlovi z cesty. Ani Karel však neuspěje. Když mladý Červíček dychtivě čeká na návrat kamaráda a ihned ve dveřích ho přepadne otázkou „Tak co?“, Karel odpoví „Nic.“ „Když jsem ji chtěl políbit, strčila do mě, div jsem nespádl z lavičky. Mutti ji před líbáním varovala, že by mohla otěhotnět“ (s. 38).

Další děj se stáčí opět ke studiu a hudbě. Rodiče Stanislava souhlasí s prodloužením studia o další tři roky. Čtenář se ocitá ve Skalici, kde jsou v plném proudu přípravy na půlnoční. Čím víc se Vánoce blíží, tím více stoupá u účinkujících nervozita. V den vystoupení je kostel do posledního místa plný. Na třech stranách je uveden text slavné Rybovy mše. Vše dobře dopadne. Další den se ve Skalici o ničem jiném nemluví; *„všichni chválili zpěváky, někdo závistivě mlčel, protože závist provází člověka od nepaměti“ (s.41).*

Na Tři krále se Stanislav s Karlem vrátí do Prahy a následují nová „dobrodružství“. Pro přehledné znázornění je zde v strukturované podobě uvedena chronologie textu:

- filuta řezník mladé piaristy „nakrmí“ zlevněnou polévkou a jitrničkami, které by již stejně neprodal;
- chlapci začnou vyučovat začátečníky, mladé pány a slečinky ze šlechtických rodin na fagot (Karel) a housle (Stanislav);
- nevídané štěstí oslaví s řezníkem a jeho ženou ovarem a kontušovkou;
- Stanislav je nadšen z výuky mladé Rosalie Neumannové, pocházející z dobré rodiny *„Na první pohled příjemní a zřejmě bohatí lidé a holka jako z růže květ“ (s. 44);* Karel z výuky příliš nadšený není;
- Stanislav je opět nadšený, tentokrát z role učitele mladé Jindřišky, dcery pekaře Mayera, *„Čecha jak poleno“ (s. 46);*

- Stanislav se rád stýká s Marií Elsnerovou, dcerou správce pivovaru a paní účetní, kteří (Elsnerovi) „*cítili vzájemnou empatii, něhu a radost ze života dvou mladých lidí*“ (s. 47);
- řezník Jakesch dostane nápad, aby chlapci společně s ním zahráli v sobotu na trávníku před řeznictvím panímámě k narozeninám, která se však urazí, neboť narozeniny slaví až za půl roku. Z toho se však stane pavidelné muzicírování s přívýdělkem, a tak se panímáma omluví s tím, že pokud svému manželovi někdy řekla, že je hlava skopová, „*tak mi to promiň, už to nikdy říkat nebudu.*“ *Rozběhla se k němu a dala mu hubičku*“ (s. 49);
- zahradní slavnosti vydrží toho roku až do konce října a Stanislav s Karlem jsou rádi, že nemají tak hluboko do kapsy;
- chlapci pokračují ve výuce, Karel je spokojený napůl, Stanislav zcela;
- Karel se dozví, že nezdar s dívkami byl jen zdánlivý, dokonce se o něho popraly a „*také matinky se při setkáních jen odměřeně a na půl úst pozdraví*“ (s. 51). Vybere si Kateřinu a skončí s výukou;
- Stanislav kamarádovi tiše závidí, líbí se mu všechny tři žákyně a neví, pro kterou se rozhodnout;
- Karel se půl roku před skončením studia odstěhuje k rodičům Kateřiny. Končí s vystupováním u řezníka, který neví, co s penězi a muzikantům by nejráději nedal nic. „*Je to lakota lakotný*“ (s. 52). Od té doby se Stanislavem vídají zřídka.
- Stanislav pokračuje s výukou, přičemž mezi žákyněmi hledá tu „pravou“. Nakonec si vybere Rozálii, přičemž její otec ho doporučí přátelům na německé univerzitě, ale to ani není třeba, neboť ředitel této školy si vzpomněl na výborný výkon Stanislava na jednom z koncertů;
- Stanislav radostnou novinu běží sdělit žačce Jindřišce, která „*objala svého staronového učitele a s písničkou Hop, holka, svlíkej kabát, dáme si vrták zahrát, se s ním točila kolem stolu.*“ (s. 53). Její otec pekař je nadšený a dá mu nadílku.
- Také Elsnerovi přijmou novinku s radostí. Marie marně skrývá slzy a raději odběhne.

Z výše uvedeného vyplývá, že po poutavém začátku sklouzává Jindřich Malšinský k „idealistické“ literatuře jen těžko uvěřitelných shod šťastných náhod na pozadí mezilidských vztahů.

Stanislav se vrací na prázdniny do Skalice, kde se dozví mnoho novinek z oblasti mezilidských vztahů (Elsa se provdá do vedlejší vesnice; učitel Sladký se ožení; „kamarádi se vyučili a při tancovačkách si vybírali děvčata nejen pro potěšení, ale i k založení rodiny“ (s. 53). Na podzim začne Stanislav Červíček učit děti na trojtřídní škole u pana řídicího učitele Josefa Zacha, muzikanta hrajícího na violu, skromného, dobrosrdečného a vlídného pedagoga, který „byl oblíben mezi rodiči a žáci ho milovali pro jeho smysl pro spravedlnost“ (s. 55). „Rodiče dívek...svolili, aby navštívil s Jindřiškou babičku ve vsi nedaleko města, aby doprovodil Marii k panu faráři s knihami...milostpaní poslala „děti“ do parku na procházku, aby Rosalie nabrala trochu barvy...jejich procházka postrádala touhu po líbání, hihňání, povídání o něčem a o ničem, klevetění, štěbetání, švitoření a klábosení, ale dívka se rozpovídala o svých představách o životě.... Pravou lásku mezi mužem a ženou si představují ve společném hledání nejschůdnější cesty životem provázené něžným slovem, pohlazením a darovanou květinou. Přitom se usmála a podívala se na Stanislava, který ji jen pohladil po vlasech, utrhł na trávniku sedmikrásku a políbil podanou ruku“ (s. 54-55).

V následujícím odstavci se čtenář dozví, že Stanislav bude každou sobotu muzicírovat s řídicím učitelem. Ještě v tom samém odstavci se však děj přesmykne do návštěvy Rozálie, kde se matka učitele zeptá, zda již přemýšlel nad budoucností a nabídne mu pomoc; „nechci předbíhat, radit nebo dokonce do něčeho nutit, ale není pro nás žádným tajemstvím, že se máte s Rozálií rádi a mohli byste vstoupit do svátosti manželství“ (s. 55).

Když se Stanislav s Rozálií toulá pražskými ulicemi, uslyší za sebou volání matky jedné z dívek, kterou s kamarádem Karlem potkal poprvé po vydařeném koncertu, deklamuje: „...Pane učiteli, to jsem ráda, že vás vidím. Není dne, abych na vás nemyslela. Já, husa hloupá, si nikdy nepřestanu vyčítat, že jsem vás Kateřině rozmlouvala a přemlouvala ji, aby dělala oči na toho zrzka z Reichen-bergu. Nakonec se stala paní von Pletzinger. Catharine von Pletzinger bez vysněného zámku, obskakována lokaji a služebnictvem, dnes dře na statku jeho tlustýho táty. Jedna kapsa prázdná a druhá dřavá. Hm, vy jste si uměl vybrat! Máte moc hezkou paničku. Škoda, mohl jste se dnes procházet s naší Kačenkou. Co se dá dělat.“ Otřela si rádobu uplakané oči a se slovy, aby byli spolu šťastni, se rozloučila. Rozálie po odchodu dámy dí: „Vidiš, mohl ses procházet s Kačenkou a zatím...“ Stanislav jí zakryl ústa polibkem a zažertoval: „Zkrátka nebyl jsem – von.“ (s. 56). Stanislav v červnu navštíví žačku Jindřišku, která se bude vdávat za

mlynářovic Vincka a vysloví přání, aby ji čerstvý pan učitel zahrál v kostele na housle. O prázdninách představí Stanislav v České Skalici svou vyvolenou rodičům, aby jim sdělil, že po svatbě zůstane v Praze (*„Matka se rozplakala a do příchodu otce s nimi nemluvila. Uklidnila se, když ji muž vzal za ramena a přivinul k sobě“* (s. 57).

Po návratu do Prahy se Stanislav přestěhuje do domu svých rodičů, poradí se s radou Neumannem a následně požádá majitele železářství pana Janouška o pronájem části domu, kde bylo skladiště, za účelem otevření soukromé školy. Pan Janoušek je na svůj věk člověk pokrokový a s pronájmem souhlasí. Stanislav za přispění obou rodičů zakoupí do vybílené třídy stojan s tabulí, lavice, stolek a židli a v září začne vyučovat. *„S takovým zájmem rodičů Stanislav nepočítal. Od září se mačkalo ve třídě šedesát dětí různého věku“* (s. 58).

Koná se svatba. Rosalii to sluší a září štěstím. Novomanželé složí slib, že jeden druhému zachovají věrnost a ponесou spolu dobré i zlé až do smrti.

Text opět sklouzává ke kýčovitému vyprávění. Na několika stranách se čtenář seznámí s předporodním stavem Rosálie a porodem syna Stanislava, který se narodil v Praze dne 27. července 1818.

Následuje popis soukromé školy, které se dařilo, a proto Stanislav hledá učitele, který *„nevyučoval křikem a rákoskou, ale vlídným slovem“* (s. 62). Z tohoto důvodu navštíví rodinu bývalé žačky Marie, která, když se dozvěděla o vztahu Stanislava s Rosálií, se odebrala do kláštera. Její bratr Jan kývne na nabídku učitelského místa a stane se Stanislavovým kantorským druhem. Idyla pokračuje. Jan je důstojným pokračovatelem tradic J. A. Komenského; *„byl to typ učitele, který učil žáčky nejen číst, psát a počítat, ale seznamoval je se základy křesťanské morálky, slušnosti a zdvořilosti k rodičům, dospělým i k sobě samým. Učivo si žáci osvojovali návštěvou staveniště a zahradnictví, na louce pozorovali motýly, pracovité mravence, zpěvné ptactvo a květiny. O své práci jim vyprávěl pekař, řezník a kominík, se zavázanýma očima měli rozpoznat ohmatáním různé předměty nebo svého kamaráda....“* (s. 62). Pan Janoušek přicházel do třídy s pracovním náradím, ukázal, jak se s ním pracuje a upozornil na nebezpečí při jeho používání. Učitelský pomocník vyprávěl *„dětem o sýkorce a děti si podle jeho slov vybarvovaly siluetu ptáčka předem obkreslenou podle šablony.... Stanislav se svým novým učitelským pomocníkem napsal pro děti divadelní hru O lesním skřítkovi, který si v lese hrál se zvířátky“* (s. 63). Osvícený pan Janoušek, kterému se v železářství příliš nedaří, poskytne Stanislavovi další prostory k rozšíření školy; *„Brzy se o soukromé škole*

Stanislava Červíčka hovořilo nejen po Starém Městě pražském, ale i v okolí. Třídy byly nabitě k prasknutí a na další zájemce se nedostalo“ (s. 64).

Noví učitelští pomocníci byli nadšení divadelníci, a tak místo muzicírování hráli s dětmi divadelní představení. Hra se jmenovala Tulák a hlavní roli hrál Stanislav. S dětmi obcházel od vesnice k vesnici jedno stavení po druhém, „*kde zazpívali za doprovodu houslí veselou písničku. Dobří lidé jim přispěli drobným penízkem nebo koláčkem na skromný život. Jen správce je vyhnal bičem, načež tulák mu pohrozil: Spravedlivý bůh nad námi se ti odmění. Kdo seje vítr, bouří sklídí. Od té doby to šlo se správcem od deseti k pěti, až skončil o žebračké holi“ (s. 64-65).*

Jistou dávkou sentimentu pokračuje i vyprávění o malém Staníkovi „*...Když se plazil po koberci, děda si lehl proti němu a dělal pejska, pro změnu mňoukal jako kočička a opakoval do omrzení slabiky papapapa, tatata, máma, táta a všichni tleskali, když se konečně Staník usmál a slovo tááá-ta hlasitě zopakoval“ (s. 65).* Rodinná idyla je však narušena, Stanislav i přes svůj pedagogický takt nedokáže syna přimět k tomu, aby se vážněji věnoval hře na housle. Malému Staníkovi se tuze líbí ve škole, po skončení vyučování zůstával sedět v lavici a sleduje, co se učí větší žáci. Časem se začne hlásit a v mnohém předčí ostatní. „*Po poradě se Stanislavem ho učitel zařadil do skupiny o rok starších spolužáků“ (s. 66).* Staník se stane nejmladším členem školního hereckého ansámblu a stane se tak aktivním svědkem obrovského úspěchu hry Jak šla basa na vandr; v okolních vesnicích i na Starém Městě „*nebylo školy, kde by s basou nepotěšili malé i velké diváky“ (s. 67).* Staník zpíval, tančil a recitoval a po každém jeho výstupu následoval bouřlivý aplaus. Avšak i táta Stanislav svými výkony nezaostával. Ředitel jednoho z pražských divadel mu nabídne místo hráče na basu v operním orchestru, a navíc ho požádá, zda by přijal jeho milovanou holčičku do Stanislavovy školy za svou žákyni: „*Myslím, že ve druhé polovině devatenáctého století si také ženy zasluhují odpovídajícího vzdělání“ (s. 68).* Od toho dne se stal Stanislav Červíček ve Stavovském divadle výpomocným hráčem na kontrabas a šestiletá vnučka pana ředitele se stala první a zatím jedinou žačkou jeho soukromé školy. Stanislav ve své škole zaváděl i další reformy, mj. zřídil smíšenou třídu chlapců a dívek s vyučovacím jazykem německým a mateřským jazykem českým, a to i přesto, že se podle školního řádu měli žáci učit pouze v německém jazyce.

Rosálie čeká druhé dítě, na které se netěší, je popudlivá. Naopak Stanislav po zklamání se Staníkem si v duchu plánuje, že druhé dítě bude vynikající muzikant. Rosálie

potratila a „už nikdy nebyla ta rozesmátá a vždy ochotná Růžička. Chodila v černých šatech, skoupá na slovo, bez nálady a zájmů jako bez duše. Trochu pookřála, když Stanislav pozval celou rodinu do Stavovského divadla na Mozartovu operu Figarova svatba“ (s. 70). Stanislav se rozhodl, že pořídí manželce psa. S vybíráním psa mu pomůže manželka řídícího Zacha: „Stanislav vybíral, ale vybrat si nemohl. Všech pět ho obklopilo, lísalo se, a když jednoho vzal do rukou, ostatní se nemohli dočkat, až přijde řada na ně... Stanislave, jestli Vám mohu poradit, tak si vezměte tady toho. To je krasavec, takové milé a přítulné zlatíčko. Ten se bude určitě vaší paní líbit. Ráda bych si ho nechala, ale tolik psů bychom z učitelského platu neuživili. Budu ráda, když si je dobrý člověk odnese a bude je mít rád.“ (s. 71). Po velkých peripetiích, kdy Rosalie psa vehementně odmítá: „vstala a vrhla se na přicházejícího Stanislava, který mezitím připravil občerstvení pro nového člena rodiny. Sedli si k matce, která si kapesníkem otírala oči, a mlčky si každý z nich provětral mysl, osvěžil ducha, uvědomil si vzájemnou soudržnost a empatie. Časem se stal Miro miláčkem rodiny“ (s. 72-73).

Jindřich Mašínský obrací pozornost ke studiu malého Staníka. Při přijímacím rozvoru s malým Staníkem, čerstvým žákem piaristické reálky, kterou před lety absolvoval jeho otec, povídá pan ředitel: „Stanislav Červíček? Samozřejmě si pamatuji. Česká Skalice, výborný muzikant. Jenom mi váš otec po celou dobu studií v našem ústavu zapomněl říct, jak se hraje to „krvavý koleno.“ To už se od vás nedovím. Nová generace, nový vítr a s ním nové myšlení“ (s. 73). Stejně jako jeho otci se i malému Stanislavovi dostane té cti, že ho ředitel osobně doprovodí do třídy: „Ježišmarjá, Červíček. Stanislav Červíček! Človče, vás jsem neviděl celou věčnost. Vy snad vůbec nestárnete,“ zažertoval prošedivělý Hömig. „Prozradíte mi, studente, ctěné jméno vašeho dědečka,“ vyzvídal Hömig. „Neumann, Wilhelm Neumann.... Wilhelm Neumann! Pro pána krále! Nejmenuje se tvoje maminka Rosalie?“ Z ničeho nic mu začal profesor tykat. „S panem dvorním radou jsme dobří přátelé a Vašeho otce...,“ znova mu začal vykat, „...jsem mu doporučil jako soukromého učitele hry na housle jeho dcery Rosalie. Tak jsem se vlastně stal původcem vašeho narození.“ Když to doma syn vyprávěl rodičům, oba se na sebe podívali a beze slova se políbili“ (s. 73-74). Prostřednictvím dopisů s rodiči se Stanislav senior dozvídá, co je nového v České Skalici. Pan farář je na zaslouženém odpočinku a na jeho místo nastoupil; „mladý, fešný kněz a bohatou kšticí a vždy pečlivě oholenou tváří. Ženské ho nenechají na pokoji a on není proti tomu... Švec Michálek prohrál všechny peníze v kartách a ze zoufalství skončil na Šibečníku na šňůře“ (s. 74).

Student Stanislav ukončil s výborným prospěchem tři roky piaristického gymnázia a na podzim roku 1833 začal studovat matematiku, účetnictví a hospodářství. Po ukončení studia se za pomoci pana rady stal pomocným úředníkem magistrátu v oddělení daňových záležitostí. Ve svém volném čase se totiž Staník věnoval nejen psaní esejí do časopisů o kultuře, divadle a vzdělávání dívek, ale zejména navštěvoval vlastenecké besedy, kde se seznámil s o deset let starším Josefem Kajetánem Tylem a s vrstevníky Františkem Jaromírem Rubešem a vlastenecky smýšlejícím novinářem Václavem Filípkem. Čtenář se dozvídá o kulturním životě Prahy na konci 40. let 19. století. Následuje pasáž o zdravotních potížích Rosalindy končící její smrtí v roce 1837, následným pohřbem a Stanislavovým vzpomínáním na „*štíhlou a krásnou ženu, která ho v devětatřiceti letech navždy opustila*“ (s. 77).

Smutek zaháněl Stanislav prací nebo potulováním v pražských ulicích, kde se potká se žačkou Jindřiškou (nyní korpulentní matkou čtyř dětí), navštíví řeznictví svého prvního bytného Jakesche, kde se setká s řeznicí, která po objímání „*odřízla kus jater, nakrájela na kostky slaninu a za moment se z kuchyně vrátila s vonící orestovanou pochoutkou*“ (s. 79). Následuje vzájemné vyprávění životních osudů. A podobně je tomu i při setkání s profesorem Hönigem, jenž se rozpovídá o svých láskách, „*kteřé mu celá Praha záviděla, o tom, jak si vybíral, a nakonec zůstal sám jako kůl v plotě. Dnes přesluhuje a netěší ho práce ani nicnedělání, potácí se životem a brouzdá se vzpomínkami*“ (s. 81). Při setkání s matkou Kateřiny se dozvídá o neradostném osudu její dcery provdané za přítele Karla, ze kterého se prý stal „*lenoch a podle její řeči dělá nejraději děti, otáčí se za ženskými a běda holce, která věří jeho řečičkám a včas neuteče*“ (s. 82). Záměr matky je ale ten, že chce oženit vdovce s její mladší dcerou Meriechen. To však pro Stanislava nepřichází v úvahu. „*Člověk miní, pánbůh mění. Jednou o polední přestávce vešla do třídy dívka s talířem buchet, prý je pánům učitelům posílá tetička. Jeden přes druhého se předháněli děkováním a komplimenty. Dívka se od pánů dověděla, že tetička má krásnou neteř, aby přišla zas, že musí vidět jejich sbírku motýlů, která je pýchou školy a nikde jinde ji neuvidí*“ (s. 83). Stanislav si ale vybere namísto Meriechen jistou Pepinku: „*...v ulicích Prahy si vede mírně prošedivělý elegán mladou dívku. Klevetící dámy se ohlížejí a jejich fantazie nemá konce*“ (s. 86). To Stanislav ukazuje Pepince krásy Prahy s jejími kulturními památkami, aby pak, zmožení únavou, se v restauraci na Malostranském náměstí osvěžili studenou grenadinou. Poeticky spisovatel

Malšínský ukončí pasáž „*Slunce se skrylo za střechami domů, když se dva poutníci vraceli domů*“ (s. 87).

Malšínský nechává Stanislava s Pepinkou zapojit se do kulturního života v Praze, kde vznikají různé společnosti na podporu české literatury. Ve Stavovském divadle se hrají i české hry a na Barvířském ostrově se schází mladí pokrokoví spisovatelé, aby na besedách deklamovali české básně a četli české povídky. Na Žofinském ostrově si ke stolu Stanislava staršího, jenž zde relaxuje s Pepinkou, přisedne jeho syn Staník, aby otci představil snoubenku. Pepinka však k překvapení všech sděluje, že chystají se Stanislavem svatbu. „*Pepinko, pro Kristovy rány boží, cos jim to napovídala? Nakonec si syn bude myslet, že je to pravda a...*“ „*Stanislave, v únoru ta svatba bude!*“ *odhodlaně se mu podívala do očí a přitiskla své dívčí tělo k jeho hrudi. „Hned při prvním setkání jsem věděla, že ten, koho si vezmu, budeš ty a žádný jiný.“ „Pepinko, kolikrát jsem si řekl totéž, ale hned jsem si uvědomil, že jsem domýšlivý stárnoucí muž a ty rozvíjející se poupátko a dotěrným myšlenkám jsem dal vale.“ „Tak už mě konečně obejmi a líbej,“ a Stanislav dívku objemul a líbal, líbal víc a ještě víc a jejich líbání nebralo konce*“ (s. 88). Rodina Pepinky, staří Janouškovi, tomu nemůže uvěřit. Když jim dcera prozradí své tajemství, myslí si, že dočista blouzní. „*Tetičko, neblouzním. V únoru bude svatba*“ (s. 89). Strýc ale „*mladým*“ jejich štěstí přeje: „*Tak dost, matko. Svatba bude v únoru a bude to veselka, o které se bude na Starém Městě hodně dlouho vyprávět*“ (s. 89). Svatba se koná v kostele svátého Jakuba Většího, na rohu ulice Štupartské a Jakubské, v sobotu 23. února 1842.

V následujících stránkách se čtenář dozvídá o přátelství mezi Stanislavem a Josefem Kajetánem Tylem. Stanislav svého přítele pozve domů, ale manželka Pepinka však ze vzácné návštěvy nemá žádnou radost. Ne že by snad zpochybňovala Tylovy divadelní kvality, ale Pepinka se svému muži svěřila, že se jí Tyl ani trochu nelíbí: „*Pořád si mne prohlížel ze shora dolů a opačně, chvílemi jsem měla pocit, že mne očima svléká. Nechci mu křivdit, ale zdálo se mi, že je to domýšlivý chlípík*“ (s. 93).

Stanislav dává své ženě za pravdu: „*Pepinko, nejsi daleko od pravdy, vlastně jsi ho dokonale prokoukla. Kajetán se ženám líbí a přesto, že se nedávno oženil, v divadle se otočí za každou sukni*“ (s. 93).

Pepinka čeká dítě. „*Dne 14. června roku osmnáctistého čtyřicátého čtvrtého se Josefě a Stanislavu Červíčkoví narodil v Praze 1, v Koppfmanské ulici číslo popisné 648/1. syn Ondřej (Andreas) Červíček*“ (s. 94). Zakladatel slavné divadelní dynastie je na

světě. Matka si povzdechne: „*To naše princátko se hlásí o slovo, aniž by vědělo, co ho v životě čeká,*“ „*Kdepak princátko,*“ ozval se pyšný otec „*to bude principál!*“ (s. 94).

O slovo se hlásí politické události revolučního roku 1848, kdy v Praze bylo potlačeno svatodušní (červnové) povstání. Téhož roku o Vánocích se malý Ondřej poprvé postavil na prkna, která znamenají svět. Představení spolu s otcem přihlížel i J. K. Tyl; „*Každé jednání zahajoval malý Ondřej srdceryvným pláčem. Otec s panem Tylem, který byl na představení pozván, nevěděli, jestli pláče doopravdy, nebo to jen tak dělá*“ (s. 98). O prázdninách se celá Červíčková rodina vydala za babičkou a dědou do Košetic, kde malý Ondřej ve zcela jiném světě prožije venkovská dobrodružství; „*Na dvoře se ozývalo mečení, bečení, kokrhání, vrkání, štěkání, v chlívků bučení a chrochtání a v sednici mňoukání*“ (s. 99). Zažijí zde mnoho radosti, po večerech si společně vyprávějí životní příběhy. Jednou sedí děda, otec Stanislav a malý Ondřej na dvorku a přemýšlejí, co dělat. „*Já bych chtěl dělat loutky,*“ navrhl Ondřej a všichni souhlasili, že mu pomohou“ (s. 101). Venkovská dobrodružství pokračují. Jednou Ondřej odvrátí hrozící konflikt s vesnickými chlapci, kteří se mu posmívají, že neumí plavat: „*Když mě naučíte plavat, budeme u nás na dvorku hrát loutkové divadlo. Do kluků jako když střelí a už vlekli malého Pražáka do vody. Plavat ho stejně nenaučili, i když snahu měli*“ (s. 103). Otec Stanislav na zpáteční cestě od vody přemýšlí o tom, že by bylo dobré divadlo obohatit o dvě až tři loutky. Pod vedením Ondřeje připraví chlapci pro místní děti loutkové představení. Ohromný úspěch; „*Loutkoherci se přímo překonávali. Děti volaly na čerta, aby šel pryč, obrovi tleskaly, a když se mu podařilo vysvobodit princeznu, volaly sláva. Nakonec Hromotluk dostal od pantáty krále a jeho panímámy princeznu za ženu. Představení mělo takový úspěch, že ho museli druhý den opakovat*“ (s. 104).

Po prázdninách nastoupí Ondřej do školy. „*O Vánocích zašel vinšovat všechno nejlepší pan Tyl a opět se nemohl vynadávat na Josefínku, která ho pohostila čajem a do zlatova upečenou vánočkou s rozinkami a mandlemi*“ (s. 105). Tyl nabídne Ondřejovi roli ve skutečném velkém divadle. Velký úspěch, podle pana Tyla; „*z toho kluka bude jednou herec, že se budeme všichni divit. On to herectví má v krvi.*“ (s. 105). Následuje popis Tylova neutěšeného rodinného života, cesta Ondřeje s otcem za Tylem na divadelní štaci a životních obtížích divadelníků, neboť „*Tylovi bylo místodržitelstvím zakázáno provozovat divadelní představení a majiteli koncese řediteli Kullasovi pohroženo odejmutím koncese, jestliže neuposlechne*“ (s. 107).

V roce 1851, tedy v roce, kdy byl Havlíček vykázán do Brixenu, umírá Stanislav Červíček. Žena Josefa nestačí z finančních a organizačních důvodů vést po zemřelém muži soukromou školu a je nucena ji uzavřít a propustit učitelké pomocníky. Syn Ondřej se pokusil založit divadlo ze žáků nižších ročníků, ale na výzvu se mu přihlásil pouze jeden zájemce, o tři roky mladší Vendelín Budil. Na první pohled bylo patrné, že chlapec je do divadla celý žhavý, ale partu nadšenců se jim dohromady dát nepodařilo. Nevlastní bratr Ondřeje Stanislav se ožení. Malého chlapce chodí také ke své nevlastní matce pomáhat hlídat. Po absolvování obecné školy začal Ondřej chodit, stejně jako dědeček a jeho otec, k piaristům. „*Tam se víc muzicírovalo a o českém divadle se Ondřejovi mohlo jedině zdát*“ (s. 114).

Děj se posouvá do roku 1856, kdy „*odešli na věčnost dva velcí Češi, Josef Kajetán Tyl a Karel Havlíček Borovský*“ (s. 116). Ondřej se o smrti Tyla dozví až o dva roky později, bolestně se s ní vyrovnává. Následující pasáž je věnována ekonomické situaci vdovy po Stanislavu Červíčkovi, která si po dlouhém přemítání otevře za spolupráce Janouškových prodejnu (salón) nábytku a uměleckých předmětů. V Pražských novinách byli občané města seznámeni s podrobnostmi. Lidé si mohou vystavené zboží prohlédnout, koupit nebo objednat. Ceny jsou dostupné pro každého. První tři týdny se jim přesto vůbec nevedlo. Naštěstí se pan Janoušek ukázal jako rozený obchodník; „*Ruku líbám, milostivá paní. Vítám vás v našem salónu. Jsem přesvědčen, že od nás s prázdnou neodejdete. Jestli se mohu zeptat, co by potěšilo vašeho pana manžela, tchýni, tchána nebo snad milence? A přitom se svůdně usmát*“ (s. 119). Takto hovořil celou stránku textu, až si milostivá paní koupila pro babičku stoličku, pro tchýni křeslo, pro manžela meč a pro vzdáleného bratrance klíč k srdci zamilovaných přímo od nebeských vrat a dalších spoustu věcí. „*Od té doby si lidé koupili i to, co nepotřebovali. Místo poličky na knihy si vzali knihovnu, protože knihy uložit jen tak halabala na poličku je nedůstojné*“ (s. 121). Když bezradný Stanislav junior sdělí maceše Josefě, která žila jen pro obchod, že je jeho dívka v jiném stavu, žádá ji o radu, co má dělat. Pepinka odpoví: „*Co máš dělat? Budeš svou ženu rozmazlovat, hýčkat, hladit, líbat, nosit jí květiny a s úsměvem tolerovat její vrtochy a nálady. Společně budete čekat, až nový človíček dá v bříšku matky o sobě vědět. Nezapomeň, synku, žena v požehnaném stavu na to čeká. Někdy se rozpláče, aniž by věděla proč a ty nevyzvídej, jen ji pohlad' a přivíh ji k sobě. Pamatuj si, od této chvíle jste jedno tělo a jedna duše, svázané tím drobečkem v Barbořině bříšku.*“ Stanislav poprvé

Josefu políbil“ (s. 121-122). V prosinci dne 16. roku 1856 se manželům Barboře a Stanislavu Červíčkovi narodila dcera Julie Albína.

Děj se vrací k budoucímu principálovi Ondřeji Červíčkovi. V piaristickém gymnáziu se ukáže jako rebel. Učitel náboženství, který považuje mistra Jana Husa za kacíře, mu ve sporu mladý Červíček oponuje: *„Všichni studenti mlčeli, jen Ondřej vstal a dovolil si říct svůj názor. Mistr Jan Hus kritizoval hamížnost církve na úkor chudých lidí a jeho učení nebylo v rozporu s církví.“* (s. 122). Na základě této při Ondřej ukončí studium: *„Vyhánět mne nemusíte, půjdu sám, protože vaše bludy poslouchat nechci a nebudu“* (s. 122). Nevlastní bratr mu nejprve vyhubuje, ale když zjistí příčinu konfliktu, zcela otočí: *„Josefo, tvůj syn se zachoval podle svého nejlepšího svědomí a jsem přesvědčen, že můj otec a tvůj manžel by jednal stejně. Nebude učitelem, bude něčím jiným. Pravda je, že učitelství přišlo o jednoho dobrého budoucího kantora“* (s. 123).

Ondřej začne pomáhat ve skladu a docházet do restaurace U Lípy, kde se schází mladí Tylovi obdivovatelé. Pokoušejí se dát dohromady divadelní soubor. Ondřej poprvé přijde do společnosti: *„Nerad vás ruším, přátelé, ale já jsem před lety hrál u Kajetánů na Malé Straně po boku mého milovaného herce a v době vyhoštění z Prahy jsem ho s otcem navštívil v Klatovech. Nebylo to radostné setkání. Několik herců a hereček sedělo v zakouřené šatně, herečky plakaly a muži bezradně kroutili hlavou. Právě ten den jim byl doručen dopis gubernia se zákazem činnosti a s pohrůžkou odejmutí koncese německému řediteli Josefu Kullasovi, pokud neuposlechne a Tyla nepropustí.“* (s. 123). Ondřej ihned zapadne mezi mladé divadelníky, kteří ho ihned pověřili, aby přinesl hru, nejlépe pohádku, aby mohli začít zkoušet. K výběru hry pomohl Stanislav. Malé Julii koupil k narozeninám loutky a několik tiskem vydaných her od Matěje Kopeckého. Společně listovali a došli k názoru, že pro začátečníky bude nejlepší hra O princezně Mordulíně. Je to hra nenáročná, dětské publikum pobaví a rozesměje, ale bude třeba udělat v textu úpravy. Za měsíc bylo nazkoušeno, ochotníci vystoupili v hostinci U Lampy na Pohořelci, další týden U Pejšů na Kampě a v karlínské obecné škole. Po úspěchu se divadelníci dohodli, že další hra by měla být fraška. A taky že ano, nazkoušeli Pražského flamendra. Na představení U Pejšů se přišel podívat i Stanislav, který dal hercům najevo, že představení mělo vysokou kvalitu: *„Přátelé, kdyby vás viděl samotný Tyl, byl by dojat a chválou by nešetřil. Čest jeho památce,“ a hluboce se uklonil“* (s. 125).

Stanislav pomůže Ondřejovi k herecké kariéře. Zavede ho do kanceláře k německému divadelnímu řediteli, který ho vyzve, aby něco zazpíval, deklamoval báseň

o lásce: „*Ondřej deklamoval báseň o lásce procítěně, se správnou německou artikulací a slova láska a milenka nepostrádala potřebnou něhu*“ (s. 125). Direktorovo: „*Sehr gut, mein Freund*“ znamená přijetí do Stavovského divadla, v němž se hrálo česky třikrát týdně vždy odpoledne, „*aby na večerní německá představení se mohlo divadlo důkladně uklidit a vyvětrat. Malá návštěvnost byla způsobena pracovní činností prostých lidí, a tak se většinou hrály hry pro děti*“ (s. 126). Za měsíc obdrží Ondřej základní plat 15 zlatých stříbra a za účinkování v činohře jednu zlatku.

Ve Stavovském divadle nemá Ondřej tolik příležitostí, a tak se vrací mezi své přátele a nacvičil s nimi Tylův Divotvorný klobouk, se kterým vystoupili v Libni. Pro velký zájem diváků museli hru opakovat. Děj se dostává k bodu, kdy se začíná formovat pozdější divadelní společnosti principála Červíčka.

V roce 1852 zakoupil Spolek pro vybudování divadla na nábřeží Vltavy pozemek a o deset let později, v roce 1862, bylo divadlo slavnostně otevřeno. Ondřej Červíček je přijat do divadelního souboru. „*V souboru byli známí herci bratři Kolárové, Šimanovský, Švamberk, Jakub Seifert, později Jindřich Mošna, z žen Eliška Pešková, Otýlie Sklenářová-Malá nebo Terezie Seifertová*“ (s. 127). Malé role Stanislavovi přibývaly a ty větší byly v nedohlednu. Proto se rozhodl odejít a hledat štěstí mimo Prahu. Než ji ale opustil, vystoupil s karlínskými ochotníky v Tylově hře Tvrdohlavá žena v roli učitele Pěnkavy. Velký úspěch. Po představení dostal od věrných diváků kytici růží, na pódium vystoupila jeho matka Josefá a nevlastní bratr Stanislav, aby se s ním rozloučili: „*Není to pro mne lehké se loučit s milovaným synem, který opouští rodinu a své přátele. Také já jsem šla za svým štěstím, kterým byl můj milovaný manžel a tvůj otec. Nežili jsme spolu dlouho, ale to štěstí mne provází dodnes. Nemohu ti bránit, jdi za hlasem svého srdce a o kousek mého štěstí se s tebou rozdělím*“ (s. 128).

V roce 1865 začíná mimopražská herecká kariéra Ondřeje Červíčka. Odchází společně s kamarádem Josefem Šmídem, který patřil mezi zakládající členy ochotníků scházejících se v restauraci U Lípy. Kamarádi putují k Mělníku: „*Slunce překročilo práh svého denního putování, rozhlédlo se po kraji, usmálo se a pokáralo naše znavené cestovatele: „Stojí vám Othello a Jago za to, takhle se plahočit a přitom nemáte jistotu, jestli se vám nakonec nevysměje Kašpárek se Škrholou? “ Dej nám pokoj a hled' si svýho, odvětili mládenci a pozdravili se s formanem, který je předjížděl*“ (s. 129). Nakonec šťastně doputují k divadelnímu řediteli Jiřímu Krámerovi, který jim na uvítání vyprávěl o svých začátcích v kočovných společnostech a pochlubil se, že hrál v Boudě na Koňském

trhu za ředitelování samotného Václava Tháma. Před třemi roky získal koncesi a od té doby provozuje vlastní divadlo, jehož součástí jsou odteď i Ondřej s Josefem. Ihned je zapojí do zkoušení hry Tvrdohlavá žena: „*hned druhý den byla zkouška a v sobotu a v neděli se hrála čtyři představení na Mělníku, další týden v Roudnici...*“ (s. 130). Dalších čtrnáct dní hráli Divotvorný klobouk v plném obsazení šestnácti herců v Kralupech nad Vltavou a na dalších štacích.

Ondřej se dokáže naučit roli Toníka Jedličky ze hry Paličova dcera za noc. Společnost si nevedla špatně, ale výdělky herců nebyly velké. Docházelo k velké fluktuaci herců. I Ondřej odchází na další štaci, a to k herecké společnosti německého principála Kullase. Základ divadla tvořila režisérova rodina, jeho žena a dvě dcery Josefa a Anežka, Josef Mušek a zkušení herci Šafránek, Zelenka a první milovník Václav Šolc. Začátek Ondřejova angažmá ovlivní válka z roku 1866. „*Nehrálo se, herci hladověli. Živili se lesními plody, ovocem, tím co rostlo na poli*“ (s. 134). Ondřej se rozhodne vrátit se k matce do Prahy. Po podepsání míru se však k herectví vrací. Lidé si přejí veselohry, principál Kullas chce hrát náročnější kusy, ovšem prázdné hlediště ho donutí sáhnout po osvědčené Tvrdohlavé ženě, kusu, v němž mlynářka brání lásce dvou mladých lidí, kantor jí byl málo, ale nakonec všechno dobře dopadne. Ještě ten rok vytáhl Kullas další trháč, který naplnil poloprázdnou pokladnu po prusko-rakouské válce – Klicperova Hadriána z Římsů. Ondřej a jeho milá Josefa Mušková hráli zamilovanou dvojici. „*Konečně bylo plno a zlatky se jen sypaly. Proto s představením společnost objela všechna větší místa a vždy herci sklidili velký aplaus a závěrečná děkovačka nebrala konce*“ (s. 135).

Ondřej touží po náročnějších rolích, ale Kullas mu vše vysvětlí: „Všechny divadelní společnosti živoří a nemohou sáhnout po něčem, o čem nejsou přesvědčeny, že jim to přinese zisk. To by byl jejich konec. Víím, že Kolár přeložil Shakespeara, jeho Hamleta a Kupce benátského, sám napsal Megalonu, ale nemyslím si, že současní diváci touží po tragédii. Děj je složitý, v panských intrikách se obyčejný člověk nevyzná a sedět dvě hodiny a nevědět, o co jde, je nad jejich možnosti. V dnešní mizérii se chce divák pobavit, zasmát, odpoutat se od každodenní dřiny, vysmát se potrestaným lakomcům a šejdířům. Také hercům se špatně učí přemělkovaný text, jsou nervózní a nemají tu správnou hereckou radost, která je provází v jejich nesnadném životě!“ (s. 135). Ondřej se však přeci jen rozhodne pro změnu a zvolí si společnost Vojtěšky Prokopové, kterou s jejím pověřením řídil kutnohorský rodák Václav Braun. Ten se od roku 1870 dokázal přizpůsobit změně vkusu diváků a do repertoáru zařadil dosud málo známou hru Josefa

Jiřího Kolára Magelonu. Ondřej dostal roli Wolfganga Rumpfa, tajemníka římského císaře Rudolfa II. a Josefa hrála důvěrnici hlavní postavy Doni Magelony Trebizondy. Byl to propadák, ačkoli se hra uváděla v Praze a publikum tvořili lidé divadla znali. Repertoár divadla se vrátil k osvědčeným autorům, včetně oblíbených pohádek Strakonický dudák nebo Lesní panna. Na záskok trvající celý měsíc se k divadlu přidala i Ondřejova matka Josefa. Na podzim roku 1872 se Ondřej na přání manželky odebere s rodinou do Dobrušky, ke společnosti jejího bratra Josefa. Herci se právě stěhovali do Hradce Králové, města s divadelní tradicí, které se hrdě hlásilo k divadelnímu odkazu Václava Klimenta Klicpery. Principál Mušek zařadí do repertoáru osvědčené komedie, „na které chodili mladí i staří, chudí i noblesa – Hadriána z Římsů, Rohovina Čtverrohého, Žižkův meč a Ženský boj, tragédii Libušin soud, historickou hru Eliška Přemyslovna, pro mládež Loupežníky v táborském lese a pro děti pohádku Jan za chrta dán a Českou meluzínu“ (s. 139).

Život není jednoduchý, manželka v té době porodí Ondřejovi čtvrté dítě. V životě Ondřeje nastane zlom, Josef Kullas nabídne Ondřeji Červíčkovi místo uměleckého správce jeho společnosti. Tricetiletý Ondřej i přes odpor rodiny a některých herců místo přijme: „Marné bylo přemlouvání, slzy a prosby, Ondřej stál na svém, a tak se na konci měsíce přestěhoval do Poděbrad“ (s. 141). Manželka Josefa zůstane se čtyřmi dětmi ve společnosti bratra a se svými rodiči. Ondřej se v Kullasovi společnosti stará o výběr her, obsazení a režii, a společně s principálem se podílí na odměňování, přijímání nových členů a měsíčním plánu vystoupení. Autor čtenáře v dalším textu krátce seznamuje s fungováním Kullasovy herecké společnosti. Ondřej postupně rozšíří klasický repertoár o hry s větším obsazením. Začne s Paní Marjánkou, matkou pluku, které se menší společnosti vyhýbaly. Herci nejsou příliš nadšeni. Nakonec je ze hry skutečný trháček: Všude, kde vystupovali, bylo vyprodáno, pořadatelé museli přistavovat lavice, mladí seděli v uličkách na zemi nebo postávali a střídali se s kamarády na židlích“ (s. 142).

V následujících pasážích se čtenář seznámí s revnivostí a závistí mezi herci, ale i milostnými vztahy mezi nimi: „Po skončení se v šatně Magdalena přitočila k Ondřejovi: „Škoda, přeškoda, že to byl jenom sen. S tebou bych nejen protančila celou noc, ale cestou domů bysme se zastavili, ty bys mě objal a zasypal polibky. Ondřeji, chtěla bych, abys mě líbal, chtěla bych se s tebou milovat ráno, v poledne...“ (s. 144). Ondřej se rozhodne pro odchod, Kullas sice nejprve zuří, nakonec ale souhlasí: „Kullas vstal, celý se třásl, přistoupil k Ondřejovi, zacloumal s ním a zvolal: „Cos to povídala? Já špatně slyšela.“

Pak se pokřižoval a pokračoval: „Das is nicht möglich. Warum, warum, warum.“ Při loučení mu podal obálku, prý na cestu, aby si mohl dopřát, na co má chuť. „Schade. Andreas. Cestu zpátky znáš. Tady budeš vždycky vítán“ (s. 145).

Ondřej se po krátkém angažmá ve Faltysově skupině vrátí do společnosti, kterou ve zlém opustil, tedy k Josefu Muškovi. Je zde však přijat s otevřenou náručí. Opět může být se svou ženou, která je i po pěti dětech přitažlivá žena. *„Měla také být po kom. Její matka, Matylda Lecomte, mohla být modelem Leonardu da Vinci a Mona Lisa neměla šanci“ (s. 147).* Principál Mušek si je vědom, že klasický repertoár, Tyl a Klicpera, je třeba rozšířit o nové autory, a proto sáhne po generačně mladším Šamberkovi. A slaví úspěch s jeho komedií Blázinec v prvním poschodí. Ondřej slaví úspěch se svým hereckým umem v roli Argana v Molierově Zdravém nemocném. Tuto roli mu přenechá sám principál. Od té doby hra, která neměla podle některých „šmrnc“, slaví jeden úspěch za druhým. Od divadla nás autor zavede do rodiny Ondřeje, který *„nebyl rozhazovačný člověk, do hospody nechodil a společně s manželkou žili velmi skromně“ (s. 148).* Ve volném čase hrál Ondřej s nejstarším synem mladším dětem divadlo.

Principál Josef Mušek přesvědčil herce Mošnu, aby hostoval v jeho představení. Dojde i na vyprávění vtipných historek: *„Herečka Pavlína se vžila do své role tak, že spadla do orchestráše. Naštěstí do náruče flétnisty, který měl pauzu a pochutnával si na chlebu s domácími škvarky a cibulí. Ten prý jako by nic se jí zeptal: „Slečno, máte ráda škvarky? Nestyd'te se a ukousněte si. Ty škvarky jsou od tchána z Klecan“ (s. 152).* Divadelní život jde dál, až Ondřej Červíček jednou dostane možnost zastoupit nemocného Mošnu v roli Argana ve velkém pražském divadle. *„Před začátkem představení bylo vidět, že publikum přijalo změnu s rozpaky. Někteří nevěřicně kroutili hlavou, jak je vůbec možné, že hlavní postavu hraje neznámý herec a navíc z venkova (s. 153).* Ale Ondřej je výborný herec a Pražanům ukázal, že i venkovský herec může být dobrým představitelem Argana i pro namíchané pražské publikum: *„Už při prvním výstupu diváci zpozorněli, pochybovači se na sebe podívali a nepatrným pohybem hlavy naznačili, že jejich obavy byly zbytečné. Ondřej si získal jejich důvěru a tak místo jednoho vystoupení byla tři a i po nástupu Mošny vypomáhal podle možností v dalších hrách klasického repertoáru“ (s. 153).* Při pobytu v Praze Ondřej navštíví matku i staršího bratra Stanislava. *„Josefa byla i v pokročilém věku krásná žena. Žila sama, jen ve vzpomínkách na milovaného muže Stanislava. Julie mu vyprávěla, že o ní měli muži zájem, nosili jí květiny, zvali do cukrárny, na koncerty a do divadla a notář Pěšina jí vyznal lásku a chtěl se s ní zasnoubit.*

Všechno bylo marné.“ (s. 154). Děj se vrací k divadlu, konkrétně k otevření Národního divadla. Ondřej odmítá stát se členem nově založeného souboru, „*uvědomil si, že po profesionální a finanční stránce mu venkovské divadlo poskytuje lepší umělecké uplatnění a slušné zaopatření početné rodiny.*“ (s. 154). V divadelní společnosti J. Muška se objevovali jako hosté právě členové souboru Národního divadla: „*Herci byli rádi, že si k malému platu v Národním něco přivydělají a že principál „Mušek nevěděl, co s penězi, často vysedával v hospodě, holdoval dobrému jídlu a pití“*“ (s. 155). Od divadla autor přeskočí na několik stran k hospodským zábavám a karbanu. Principál Mušek propadal neřestem čím dál více a pro herce neměl kvůli pití a kartám často prostředky na výplatu.

Ondřej zvažoval co dál. Rozhodl se pro vlastní divadelní společnost. V roce 1883 zažádal úspěšně o koncesi. Základ nové divadelní společnosti tvořila Muškova rodina a několik herců, kteří i přes dosavadní neúspěch zůstali společnosti věrni. Ondřej se rozhodl vrátit do Hradce a odtud vyjíždět do menších měst s klasickým repertoárem. Nová společnost dostala do vínku velkou výhodu, neboť Ondřej bezplatně převzal divadelní inventář. Všichni herci dokonale znali role her, se kterými vyjížděli a principál všechn volný čas mohl věnovat organizaci a zabezpečování základních životních potřeb členů souboru. Když už se zdálo, že se souboru začalo dařit, Ondřej onemocněl závažnou plicní chorobou a více než rok byl upoután na nemocniční lůžko. Divadlo řídil tchán Hynek Mušek a jeho dcery Antonie, Anežka a Josefa. Ti však neměli šťastnou ruku na repertoár: „*Diváci si přáli příběhy ze skutečného života*“ (s. 158). Ale Ondřej má štěstí. V nemocnici ho navštíví přítel, doporučí mu nacvičit rozkošnou hru se zpěvy Šamberkova Podskaláka, která se stane kasovním hitem. „*Hra měla úspěch a stala se skutečným kasaštykem, který pomohl souboru překonat dobu Ondřejovy nepřítomnosti*“ (s. 158).

Po návratu z nemocnice se společnost Ondřeje Červíčka usadí v Semilech. V roce 1886 porodí Josefa posledního syna Jaroslava, dědu spisovatele Mašínského. Souboru se daří a herci jsou spokojeni. Čtenář se ocitne v roce 1898, kdy do souboru přichází herečka Anna Pravdová-Budínská; „*syn Václav si představoval, jak v roli Tonika Jedličky bude Rozárku (Annu) tisknout na svou hrud' a líbat a ona se nebude moci bránit...Václav se večerního představení nemohl dočkat a o tři roky mladší Budínská při jeho pohledech pocítila chvění po celém těle*“ (s. 160). Anna Pravdová-Budínská byla nejen výborná herečka, ale postupně se stala pravou rukou principála. Názorově se shodli na moderním způsobu pojetí herectví.

Následuje popis ekonomických těžkostí divadelní společnosti O. Červíčka, jsou vzpomenu ty začátky herectví Rudolfa Deyla staršího. K padesátému výročí Ondřejova herectví se ve velkém sále náhodského divadla uskutečnila oslava uvedením Šamberkovy hry Josef Kajetán Tyl. *„Ondřej ztvárnil hlavní postavu milovaného herce nenapodobitelným způsobem. Svou roli nehrál, on ji prožíval a v závěrečné scéně Tylova umírání nezůstalo oko suché“* (s. 163). Ondřejovi ale umírá žena, tuto skutečnost nese velmi těžce. Naštěstí má dobře vycované děti. Na jedné stránce následuje krátké shrnutí uměleckých osudů dalších dětí principála a osudu samotné společnosti: *„Principál zahajoval hru zvoncem, přivítáním publika, starosty a radních a představením všech účinkujících. Společnost hrála hry méně známých autorů, které neměly uměleckou hodnotu, ale děj byl vesnickému lidu blízký a vystihoval jejich životní peripetie“* (s. 165). Vdovec Ondřej se v roce 1907 oženil s vdovou Annou Pravdovou, matkou herečky Anny Budínské-Červíčkové. Společnost uvedla hru Ladislava Stroupežnického Václav Hrobčický z Hrobčic, v níž se hrdý sedlák Vávra postaví proti šlechtici, což odpovídalo Ondřejovým představám o životě. *„S postavou se zcela ztotožnil“* (s. 166).

Po svatbě se Ondřej stáhne do ústraní a jmenuje svého syna Václava uměleckým správcem. Ten se pod pseudonymem Budínský zaměří na reprezentaci společnosti na veřejnosti a správcovství se věnuje jeho žena Anna. Anna mimo Tyla a Šamberka zařadí neobehrané hry, např. veselohru Franze von Schönthana Svatba v Káni Galilejské. Divákům, zejména mužům se líbilo, jak Ježíš pohotově zachránil situaci, když došlo víno, nebylo co pít a smutně se na sebe dívali. *„Tehdy poručil služebníkům, aby naplnili vodou kamenné džbány sloužící Židům k očištění vodou a tuto proměnil ve víno. Svatební veselí mohlo pokračovat“* (s. 166).

Ekonomická situace byla ale čím dál tíživější. Společnost přesídlila do Tábora. Vypukla první světové válka, což znamenalo, že herci museli narukovat: *„Povolávací rozkaz obdržel i Václav, manžel Anny, a tím veškerá odpovědnost za chod divadla spočinula na Anně“* (s. 167). Velkou oporou jí byla prvorozená dcera Marie, která byla od malička vedena svými rodiči k lásce k divadlu a měla i talent. Marie přestoupí do divadelní společnosti ředitele Jana Blažka. V necelých sedmnácti letech nastoupí v Blažkově souboru v Raupachově Mlýnách. U Blažka neměla o hlavní roli nouzi, a tak se musela učit text nových her: Pražský flamendr, Lumpácivagabundus, Polská krev či Jarní vánek. *„Největší úspěch měla v roli šotka Puka v Shakespearově hře Sen noci*

svatojánské“ (s. 168). Talentovaná Marie zemřela v roce 1917 jako oběť španělské chřipky.

Závěr knihy je nabitý fakty o dalších osudech divadelní společnosti. Z války se vrátí s podlomeným zdravím Václav Červíček-Budínský a společně se ženou Annou se snaží udržet divadelní společnost nad vodou. Ke společnosti se po roce vrátil syn Václav, který v šestnácti letech opustil společnost a přidal se k nově založenému souboru Jana Burdy, donedávna herce Blažkovy divadelní družiny. Další dcera Mina zdědila talent po předcích a svým zjevem a přirozeným hereckým projevem připomínala starší sestru Marii. Na začátku roku 1919 byl přijat do souboru Václava Budínského dvaadvacetiletý herec Böhm, otec Rudolfa Hrušínského. Ke jménu Hrušínský došel následovně: ukradl hrušku, sedlák ho honil, nedohonil, večer povídá Rudolf historku v hospodě kamarádům: „*Co takhle, kdyby ses jmenoval Hruškovský, když ti to tak dobře šlo.*“ *Slovo dalo slovo, Hruškovský, Hruška, Hrušínský... A jméno Rudolfa Böhma bylo na světě.*“ (s. 170).

V roce 1920 se starý principál Ondřej s druhou ženou usadí na jihu Čech v malebném a klidném městečku Bavorově u Vodňan. Rodina se k němu otočí zády: *Peněz bylo málo a velká drahota, často neměli na byt a čekali na finanční podporu od syna Václava a jeho šlechetné ženy Anny. V dopisech si stěžoval na nezáměr blízkých, dětí, snach a vnoučat. Chovali se, jako by ho neznali, neposlali pohled k narozeninám, nezavítali alespoň na chvíli potěšit člověka, který je miloval, učil lásce k bližnímu a úctě ke kořenům svého rodu. Kdo a kde udělal chybu? Často si říkával, že lásce nejde naučit* (s. 172). Přeci jen se však dožil uznání. V roce 1924 přivezla herečka Anna Budínská svého tchána a svou matku do Tábora na návštěvu společnosti. Nežůstalo jen u zdvořilostní návštěvy. Když se zastavili na náměstí před velkým plakátem, dočetl se Ondřej, že jako host bude účinkovat v Tylově Paličově dcery v roli žháře Valenty zakladatel společnosti Ondřej Červíček. Herci ho přivítali sborovým zpěvem Smetanova Věna. Touto rolí se osmdesátiletý herec symbolicky rozloučil s jevištěm.

Příběh končí smrtí principála v roce 1928, jeho žena ho následuje o čtyři roky později. Oba jsou pohřbeni v Bavorově. V kapitole *Derniéra* vylíčil J. Mašínský na dvou stranách další osudy divadelní společnosti. Po smrti Ondřeje oficiálně vedl společnost jeho syn Václav, který po válce trpěl chronickou chorobou dýchacích cest. Velká hospodářská krize započatá na přelomu 20. a 30. let minulého století se citelně dotkne i herecké společnosti. Zoufalý Václav píše dopis prezidentovi Masarykovi, kde ho žádá o pomoc. Popisuje, že musel prodat veškerý svůj majetek, dokonce zastavit i šat, jen aby

uživil sebe a svoji rodinu. Společnost zachrání Rudolf Böhm-Hrušínský. Václav Budínský-Červíček umírá v bídě v roce 1936. Vdova Anna Budínská se rozhodla za každou cenu pokračovat ve vedení společnosti. Pomocníkem a zástupcem se stal její syn Václav Budínský-Červíček. Návštěvnost klesala, ale ve větších městech se přece jen šlo divadlem uživit, dokonce i během nacistické okupace, byť v okleštěné míře. Hry byly cenzurovány. Divadelní společnost se musela hlásit na příslušném úřadě a požádat o vystavení potvrzení, kdy a kde bude společnost účinkovat a jaké hry budou provozovat. Malšínský uvádí, že v průběhu války požádal Rudolf Hrušínský ml. babičku Annu, aby přijetím do souboru zachránila jeho kamaráda Josefa Kemra před nucenými pracemi v Německu. „*Nový adept na herectví po letech vzpomínal s vděčností na principálku, na její laskavý přístup k hercům a z toho, co se tady naučil, čerpal celý svůj život*“ (s. 174). Dne 1. září 1944 byla všechna divadla uzavřena a společnost Budínského byla rozpuštěna. Hercům nastaly krušné chvíle. Po osvobození podle divadelního zákona nebyly obnoveny koncese kočovným divadelním společnostem, a proto herci přecházeli do kamenných divadel, která byla zestátněna. Anna Budínská umírá v roce 1958.

4.4 Zasazení do reálií autorova života

Před samotnou analýzou díla ve vztahu k autorovu životu se nabízí myšlenka T. S. Elliota, který poukazuje na to, že „*autor sice může mít při psaní svého díla určitý záměr, který pak transformuje ve význam tohoto díla, avšak že autor nemůže být sám o sobě garantem tohoto významu, neboť v průběhu svého života podléhá, spolu se svými myšlenkami, názory a vzpomínkami nevyhnutelným změnám*“ (in Jacko, 2014, s. 60).

Jak bylo uvedeno výše, J. Malšínský začal psát až ve velmi pozdním věku, dílo Principál vychází v roce, kdy se autor dožívá 84 let. Jak bylo uvedeno ve druhé kapitole, psaní vnímal J. Malšínský po smrti své ženy jako určitý druh terapie, aby se vymanil z pocitů prázdnoty a samoty. Tvůrčí práce na knize Principál mu navíc umožňovala přiblížit se ke kořenům svého slavného rodu.

O vztahu ke zpracovanému tématu se J. Malšínský vyjadřuje v rozhovoru se svou vnučkou Lenkou Lisovik, která téma historie divadelního rodu Červíčků zpracovávala ve své bakalářské práci. Množství informací načerpal J. Malšínský od svého otce, který mu vyprávěl o dědečkovi Ondřeji Červíčkově a jeho divadelní společnosti, o početné rodině

a sourozencích. O tom, že část rodiny byli herci a část muzikanti. Mašínský se vnučce svěřuje, že příslušnost k rodu sice na straně jedné nikdy nevnímal jako přednost, na straně druhé však divadlo patří vedle hudby k jeho kulturnímu egu a divadlo má rád, a to jak klasické, tak i vkusné muzikály. Na otázku, zda někdy pocítil touhu odejít ke kočovné divadelní společnosti, odpovídá, že nikoli, neboť žil v době, kdy tyto společnosti již neexistovaly. Svůj nezastupitelný význam měly tyto společnosti podle Mašínského v době obrození, kdy šířily český jazyk v malých městech a na venkově mezi prostým lidem. On sám divadlo nikdy nehrál. Na otázku po kontaktech s druhou větví potomků principála sděluje, že v době studií byl v kontaktu s panem Hrušínským nejstarším, otcem slavného herce Rudolfa Hrušínského, kterému poslal nějaké údaje jako podklady k zamýšlené kronice. V roce 2009 se J. Mašínský pokusil navázat kontakt s Janem Hrušínským ml., ale marně. Poslal mu e-mail, ale odpovědi se nikdy nedočkal (viz kapitola 2).

V díle Principál hrají svojí dominantní roli lidské vztahy, tedy láska, nevěra a vztahy mezi mužem a ženou. K výkladu díla je relevantní vyjádření autora, že divadelní hru se nikdy nepokusil napsat, neboť: „*Jsem ve vyjadřování příliš stručný. Na co někdo potřebuje půl hodiny, na to mi stačí dvě tři věty. Takže bych si moc nevydělal*“ (Mašínský, 2011, s. 20). V této sebereflexi Mašínský trefně popsal, jaký žánr je mu přirozenější, tedy že je víc „povídkař“ nežli „romanopisec“. Možná proto místy román Principál působí rozvláčně, šroubovitě, jako by byl uměle nastavován. Promluvy postav jsou leckdy nepřirozené, „kotrbaté“.

4.5 Vyložení (porozumění) obsahu textu a interpretace se snahou o vysvětlení

V závěrečné části se nejprve zaměřím na reflexi některých v knize nastolených témat a následně provedu zhodnocení díla z hlediska literárního.

4.5.1 Reflexe vybraných témat z knihy Principál

V textu se objevují z dnešního pohledu zajímavá témata, kterými autor ilustruje či na kterých demonstruje životní realitu období konce 19. století. V úvodních pasážích děj akcentuje tehdejší rodinnou atmosféru, rodičovskou autoritu a úctu dětí k rodičům.

V Malšínského knize je nastíněn shovívavý a z hlediska vývoje dítěte rozumný postoj rodičů, kteří, když zjistí, že dítě nemá hudební talent nebo ho hraní nebaví, ho k této činnosti nenutí: *„Také pan učitel Jedlička poznal, že hra na dechový nástroj nepřináší chlapci takové potěšení jako hra na housle a souhlasil s otcem, aby výuku přerušili. Stána se s neúspěchem hry svěřil panu učiteli Sladkému. Ten se usmál a vyprávěl mu, jak se také začal učit na trubku, ale brzy poznal, že k tomu nemá nadání. „Snažil jsem se, ale když rodiče viděli, jak se trápím, do učení mě nenutili a s troubením jsem skončil“ (s. 23).*

Malšínský ve svém textu nastiňuje prudérnost doby konce 19. století, která se dotýkala i znalostí tehdejších mladých lidí v oblasti sexu: *„A co když se jim narodí dítě?“ „To snad ne. Děti se dělají jinak.“ „Jak?“ „Tak to přesně nevím. Kluci vyprávěli, že je to dost složitý a dá to dost práce“ (s. 29).*

Pro období 19. století bylo typické, že v i méně zámožných rodinách se na výchově dětí podílely „gouvernantky“, dívky v domácnosti, dnešním moderním výrazem au-pair. V rodině nejstarších Červíčků se o Stanislava starala Elsa, pohledná děvče, *„krev a mlíko, pěkně urostlá, a protože na vsi moc nápadníků neměla, sloužila u své tety“ (s. 15).* O Else se čtenář v Malšínského knize příliš nedozví, vyjma toho, že ji v situaci, kdy se Staník zraní, pošle hochova matka pro doktora.

Velkým tématem 19. století bylo vlastenectví. Vedení žáků k lásce k vlasti je přítomno i u Malšínského; *„Malý Stanislav chodil do obecné a pan učitel Hans Süß, alias Jan Sladký, vedl své školáčky k lásce k vlasti... a v tomto duchu s nimi připravoval školní besídky pro rodiče. Pro své svěřence psal české říkanky, verše a básničky... a pro větší*

žáky o krásách české země“ (s. 38). Výchova k vlastenectví v současné době není prioritou, podle názorů některých významných osobností zcela chybí.

Velká pozornost je v Malšínského Principálovi věnována piaristickému vzdělávání, konkrétně pak piaristickému gymnáziu v Praze v Panské ulici. O piaristické školy byl velký zájem, což reflektuje ve své knize i J. Malšínský; *„Na odpověď nemusel dlouho čekat. Kamarád mu obratem odepsal, že o školu je velký zájem, a proto se přestěhovala z nevyhovujících prostor z Celetné do Panské ulice. Piaristi rozšířili původní tříletou výuku o další studium matematiky, účetnictví a přírodní vědy“* (s. 26).

4.5.2 Reflexe literárního významu knihy Principál

Hlavním poselstvím díla je vzdání holdu rodu J. Malšínského. Tento fakt lze současně vedle formy zpracování považovat za „úhelný kámen“ porozumění textu.

Jen částečně lze souhlasit s názorem uvedeným v předmluvě, že kniha je výjimečná svou lidskostí a autenticitou. Lidskost a autenticita jsou charakterizovány tím, že se skládají z mnoha vrstev a dimenzí, skuteční lidé nejsou černobílí a „ploší“ jak je tomu u postav Malšínského románu.

Pečlivý čtenář odhalí, že ačkoli kniha není členěna na kapitoly a podkapitoly, vede textem sice latentní, ale přesto zřetelná dělicí čára rozdělující text na narativní pasáže a na pasáže „historické“. V pasážích narativních se jedná o částečně zdařilý způsob vyprávění, některé části působí jako učebnice dějepisu s relativně velkou mírou faktů. Knihu Principál lze označit jako jakousi kombinaci literatury krásné s literaturou naukovou, jejíž dominantní funkce je informativní.

Je nutno předznamenat, že významem díla z hlediska hermeneutické metody není to, *„co měl autor na mysli v určitém momentu tvorby díla nebo co si autor myslí, že dílo znamená poté, co je dokončeno, ale spíše to, co se autorovi podařilo do díla vtělit. Literární díla jsou tímto prizmatem ceněna pro příslušné struktury slov, které uvedla do oběhu“* (Culler, 2002, s. 76). Významem literárního díla se rozumí určitá determinující kvalita literárního textu, která je na jedné straně definitivní a neměnná (její pojetí je esencialistické), na druhé straně je jednoznačně poznatelná. Hermeneutický způsob uvažování umělecké dílo štěpí na formu a obsah, *„aby následně v obsahu pátral po významu, který by bylo možné interpretovat“* (Jacko, 2014, s. 41).

Toto vymezení platí pro Malšínského Principála. Podle J. Mukařovského není v literárním užití jazyka primárně důležité to, co se říká, ale jak se to říká; „*řeč básnická má jinou funkci než řeč sdělovací: řeč sdělovací obrací naši pozornost k tomu, co se vyjadřuje, řeč básnická ji upoutává k tomu, jak se vyjadřuje*“ (in Sládek et al., 2014, s. 27). V právě v tomto lze spatřit největší problematičnost Malšínského textu. Zvolená forma knihy Principál částečně naplňuje některé výše uvedené znaky triviální literatury či kýče. Jistě že ne všechny, Principál např. neplní výhradně zábavnou a relaxační funkci a nelze ho považovat za typ masové produkce.

Z popisu knihy (viz podkapitola 4.3) vyplývá, že text plně nenaplňuje uměleckou kvalitu, je pro něj zejména charakteristický idealizovaný obraz skutečnosti (či idealizované, zploštělé charakteristiky některých postav, např. učitel Jan, s. 62) a částečně i jazyková klíše. Malšínského text překypuje sentimentem (např. postava ředitele piaristického gymnázia, s. 22 a 73), srdceryvnými rozloučeními, happyendy, hledáním pravé lásky. O některých postavách je zmínka v jedné či dvou větách (postava starosty s. 18), i z tohoto důvodu v jistých pasážích text působí skicovitě. Celým příběhem prostupuje vztah chlapců, mužů, žen k dívkám, a to již od raného věku („*Stanislavovi bylo dvanáct...pan Jedlička usoudil, že nastal čas s učením na dechový nástroj... Myslel si, že pro jiné klukovské záliby a možná i pokukování po děvčatech na to určitě zapomněl*“ s. 19), mnoho dalších příkladů je uvedeno v podkapitole 4.3. Jsou to však právě vztahy mezi mužem a ženou, tematika dětství, rodiny, věrnosti či nostalgie, které lze v Malšínského knize identifikovat jako univerzální kýč, tj. estetickou kategorii, která se silným emočním nábojem hraje struny základních lidských instinktů a vyvolává okamžitou nereflektivní odezvu bez rozdílu náboženského přesvědčení, politické orientace, rasové či národnostní příslušnosti (Kulka, 2000, s. 44). Kulka ve své práci cituje Ludvíka Kunderu: „*Kýč vyvolává těsně po sobě dvě slzy dojetí: První slza říká: jak je to krásné, že děti běží po trávníku. Druhá slza říká: Jak je to krásné, být dojat s celým lidstvem nad dětmi běžícími po trávníkú. Teprve ta druhá slza dělá z kýče kýč.*“ (in Toman, 2000, s. 44). Takových „druhých slz“ je knize Principál (stejně jako v díle Na křídlech andělů) nepřeberné množství. Příklady jsou uvedeny v podkapitole 4.3., zde jen jeden za všechny; „*Budeš svou ženu rozmazlovat, hýčkat, hladit, líbat, nosit jí květiny a s úsměvem tolerovat její vrtochy a nálady. Společně budete čekat, až nový človíček dá v bříšku matky o sobě vědět*“ (Malšínský, 2015, s. 121). První slza říká, jak je krásné, že Stanislav se má podle nevlastní matky, „milé Josefinky“ chovat k ženě příkladně, druhou

slzu citlivý čtenář uroní, když Stanislav místo odpovědi na tyto silně emočně nabitá slova Josefu políbí.

Z hlediska literárního žánru je podle slov J. Malšínského dílo *Principál* románem. Podle R. Grebeníčkové je základním postulátem románového žánru role epického vypravěče, ať už se jedná o klasický románový svět charakterizovaný organickou rovnováhou, soudržností harmonií, mírou, jistým řádem, nebo o román „moderní“, v němž může docházet k úplnému rozrušení románového útvaru na několik naprosto nesouvislých románových pásem (Grebeníčková, 2015, s. 19-20). Malšínského *Principál* splňuje definici románu přítomností vypravěče. Svou výstavbou (zejména chronologickým členěním historické matérie) odpovídá spíše klasickému typu románu.

Jazykových klisé nalezne čtenář ve srovnání s knihou *Na křídlech andělů* přeci jen méně, ale ani v *Principálovi* se jich J. Malšínský nevystříhá („*Víš, ty huso pitomá*“; s. 37; *Drž, bábo, hubu, když nevíš, o co mi jde!*; s. 47; *Dočkej času jako husa klasu*, s. 92 ad.). Přímá řeč některých postav je vumělkovaná (např. matka Kateřiny, s. 56), nebo používají pseudofilosofické fráze typu „*To naše princátko se hlásí o slovo, aniž by vědělo, co ho v životě čeká*“ (s. 96). Popisy postav jsou zpravidla jednoduché, neplastické, zaměřené jen na nápadné znaky, absentuje detailnější popis fyziognomie např. „*Jedlička byl řadu let vdovec a veškerá jeho činnost spočívala v muzicírování a v konzumaci dobrot z vepřika, kterého tak jako většina občanů městečka choval na dvorku v chlívkou. Denně sledoval, jak přibývá a o zabijačce ho řezník Machura napomínal, aby přestal ochutnávat, jinak praskne a jeho kamarádi mu zahrají Zasvit' mi, ty slunko zlaté...*“; s. 18). Malšínský je v popisech postav skoupí. Snaží se popis osob co nejvíce zjednodušovat. Narativní složka je jakoby plochá, nejtíhší emoce, jen částečně působí na obraznost čtenáře. Z hlediska typologie se narativní promluvy ve vyprávění realizují tradičně ve třetí osobě, avšak bez introspekce postav. Vyprávění nadřazeného vypravěče (např. „*Ondřej vyprávěl, jak u Hofa hráli Divotvorný klobouk*“; s. 149) není téměř vůbec proniknuta vnitřním hlediskem vyprávějíci postavy, ve vyprávění absentuje introspekce vyprávějíci postavy (typu „pomyslel si“, „cítíl pohledy“), Malšínský nepracuje se signály nadosobního vypravěče, který sděluje čtenáři to, co postava nemohla vědět. Výše uvedené vede k nižší sugestivitě vyprávění (srov. Fledrová, Jedličková, 2016, s. 97-99). Vyprávění v knize *Principál* vyznívá „civilně“, „nepoeticky“, zdá se, že je spíše důležité „co se říká“ než „jak se to říká“ (srov. výše).

Pozitiva lze spatřit v jeho etické dimenzi. J. Malšínský naplňuje v Principálovi požadavek Hermana Brocha: „*Bez etického cíle umělecké dílo ztrácí svoji platnost.*“ (Broch, 2009, s. 51). Kniha bezesporu obsahuje mravní rozměr, zejména v poselství o neúnavné lásce k divadlu, pro niž byli principálové i herci ochotni překonávat velké životní obtíže, včetně existenčních.

Největší přínos knihy je v jejím obsahu, tedy jednak v rovině etické, jednak v „naukové“ dimenzi, v níž plní roli literatury informativní. Informace o okolnostech vzniku divadelní společnosti O. Červíčka, jejím fungování a zániku jsou hlavním poselstvím knihy Principál. To je vtěleno do záměru J. Malšínského předat svým potomkům v písemné podobě vzpomínky, které získal z vyprávění svého otce. Otevřenou otázkou zůstává s ohledem na výše uvedené, zda autor zvolil vhodnou formu, zda by nebylo vhodnější využít např. kronikářské postupy. Rovněž není zcela jasné, zda jako zdroje posloužily J. Malšínskému výhradně vlastní vzpomínky, nebo zda využil i historické prameny. Práci s historickými prameny lze dovozovat jen nepřímě. Jindřich Malšínský knihu sám uvozuje jako román založený na biografické a historické pravdě, dokreslený fantazií spisovatele. I když J. Malšínský v úvodu čtenáře uvádí: „*Šeptám potichu, docela tichounce, snad to na mne nikomu nepovíte, to co jsem slyšel z vyprávění mého otce. Tvrdil, že to je pravda pravdoucí, a když by bylo třeba, že na to může přísahat*“ (Malšínský, 2015, s. 11). Pravdou zůstává, že v románu prezentované historické události jsou z velké míry uvedeny v knize Marie Valtrové (1994), která čerpala z rukopisu O. Červíček, Paměti českého herce. Autorka uvádí, že základním zdrojem, z něhož čerpala, byl soukromý archív rodiny Hrušínských, který obsahuje kromě pozůstalosti Ondřeje Červíčka, Marie Červíčkové-Budínské, Václava Budínského a Rudolfa Böhma-Hrušínského také divadelní cedule a písemnosti Budínského společnosti (Valtrová, 1994, s. 390). Malšínského příběh začíná o generaci dříve než na faktech založená publikace Valterové. Úvod životopisné knihy M. Valterové je zasazen do doby, kdy učitel Stanislav Červíček v Koppfmanské ulici (dnešní Templové), číslo popisné 668 otevírá čtyřtřídní soukromou školu. Krátce před tím se podruhé oženil s Josefou a 18. června 1844 se jim narodil syn Ondřej. Malšínského Principál začíná v období Stanislavova dětství v České Skalici. Otevření školy se text věnuje na s. 60, narození Ondřeje je uvedeno na s. 94, tedy za polovinou textu knihy. Jindřich Malšínský dále uvádí příběh, kdy je malému Ondřejovi v roce 1848 svěřena role Jeníka. Tuto historku lze najít i v práci Valtrové. Skutečností tedy zůstává, že základní kostra událostí v Malšínského Principálovi se kryje s textem

Valtrové, i když některá jména jsou pozměněná. Není tedy na škodu, že zájemci o historii divadla v českých zemích v období od poloviny 19. století do konce 2. světové války nalezou v knize J. Malšínského řadu velmi cenných informací, které pak mohou konfrontovat s historickými prameny.

Největší přínos tohoto díla pro českou literaturu je tedy v jeho historické (informativní) dimenzi.

ZÁVĚR

Život každého jedince je vždy jedinečný, nenapodobitelný. Na každého člověka lze nahlížet z různých úhlů pohledu, záleží na tom, co chceme z osobnosti druhého vyzdvihnout, hodnotit, na co chceme upozornit. Tak tomu bylo i v případě jihočeského literáta Jindřicha Mašínského. V osobním kontaktu byl J. Mašínský vždy příjemným a poutavým vypravěčem, leckdy sentimentálním a idealizujícím doby dávné, ať se jednalo o vzpomínky na dětství či na léta „plné síly“. Některé konkrétní a vysvětlující informace nebylo možné od samotného Mašínského získat, především vzhledem k jeho „kmetiskému“ věku, ale i tak se mi podařilo zaznamenat podstatné etapy jeho osobního a profesního života. Pomohly mi jak rozhovory s autorem, tak i rozhovory s jeho bývalými kolegy a sepsané autorovy vzpomínky. Rozhodně bylo velmi inspirativní se blíže seznámit s rodem Hrušínským, kam svými kořeny J. Mašínský patří.

Neméně zajímavé bylo detailnější seznámení s autorovou tvorbou a i s důvodem, proč se J. Mašínský vydal ve svém vysokém věku na dráhu spisovatele. Upřímného ocenění se mu hlavně dostává mezi jeho nejbližšími, ale to neznamena, že neumí zaujmout širší čtenářskou obec. Svůj literární talent uplatňuje především při psaní knih pro děti a při psaní povídek pro dospělé. Naopak romány nejsou Mašínského silnou stránkou, často v nich autor sklouzává k sentimentu, postavy se nevyvíjí, děj je příliš skicovitý. Neznamena to ale, že tato díla nemají svoji hodnotu. Tu nacházím především v informativní složce díle.

Každá kniha si najde svého čtenáře. A pokud ho potěší, rozbouří emoce a vzpomínky, vede ho k zamyšlení, nebo mu „jen“ dopřeje oddych a zapomnění na své problémy, svůj hlavní úkol splnila.

Dílo Jindřicha Mašínského proto bezesporu patří mezi tvorbu, která obohacuje kulturní život našeho regionu.

SEZNAM LITERATURY

BOROVIČKA, M., KAŠE, J., KUČERA, J., P., BĚLINA, P. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XII.b 1890–1918. 1. vydání. Praha: Paseka, 2013. 826 s. ISBN 978-80-7432-293-8.

BRADNOVÁ, H. a kolektiv. *Encyklopedický slovník*. 1. vydání. Praha: Encyklopedický dům, Odeon, 1993. 1253 s. ISBN 80-207-0438-8.

BROCH, H. *Román – mýtus – kýč. Eseje*. 1. vydání. Praha: Dauphin, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7272-215-0.

BURIÁNEK, F. Předmluva je knize ČAPEK, K. *Povídky a drobné prózy*. Výběr z díla. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1955. 482 s.

FEDROVÁ, S., JEDLIČKOVÁ, A. *Viditelné popisy. Vizualita, sugestivita a intermedialita literární deskripce*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2016. 392 s. ISBN 978-80-7470-124-5.

GADAMER, H., G. *Text a interpretace. Reflexe – Filosofický časopis*, 2000; roč. 10, č. 21, s. 5-35. ISSN 0862-6901.

GREBENÍČKOVÁ, R. *O literatuře výpravné*. 1. vydání. Praha: Institut pro studium literatury/Torst, 2015. 1034 s. ISBN 978-80-87899-29-8.

GRONDIN, J. *Úvod do hermeneutiky*. 1. vydání. Praha: Oikoymenh, 1997, 247 s. ISBN 80-86005-43-7

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, J. *Hermeneutika – metodologické poznámky*. In: HOGENOVÁ, A. *Hermeneutika sportu. Sborník z celofakultního semináře*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1998, s. 33-40. ISBN 80-7184-744-5.

JACKO, T. *Autor a čtenář a jeho představy. Koncepty autora a čtenáře v moderním a postmoderním umění*. 1. vydání. Praha: TOGGA, 2014. 204 s. ISBN 978-80-7476-045-7.

KONOPÁSEK, Z. *Auto/biografie a sociologie: Druhá verze*. 1. vydání. Praha: Institut sociologických studií FSV UK, 1994. 90 s.

KULKA, T. *Umění a kýč*. 1. vydání. Praha: Torst, 2000. 292 s. ISBN 80-7215-128-2.

LISOVIK, L. *Předmluva v knize Principál*. In: MALŠÍNSKÝ, J. *Principál. Rodinná sága o herecké kočovné společnosti Ondřeje Červíčka*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015. 190 s. ISBN 978-80-86725-75-8.

MARGIS, C. *Habsburský mýtus v moderní rakouské literatuře*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2001. 330 s. ISBN 80-85947-80-3.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MRKVIČKA, O. *Umění a kýtč*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1946. 29 s.

RAIS, K., V. *Zapadlí vlastenci*. 15. vydání. Praha: Československá grafická unie, 1938. 437 s.

RICOEUR, P. *Křehká identita*. 1. vydání. Třebenice: Mlýn, 2000. 49 s. ISBN 80-902296-9-7.

ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, J., BINÁROVÁ, I., HOLÁSKOVÁ, K. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. 3. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 189 s. 978-80-244-2433-0.

SLÁDEK, O. (ed.) *Český strukturalismus v diskusi*. 1. vydání. Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR., 2014. 386 s. ISBN 978-80-7294-969-4.

ŠVARŤÍČEK, L., ŠEĐOVÁ, K., a kolektiv. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TOMAN, J. *Trivialita a kýtč v literatuře pro děti a mládež*. 1. vydání. Brno: Cern, 2000. 22 s. ISBN 80-7204-140-1

VALTROVÁ, M. *Kronika rodu Hrušínských*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1994. 406 s. ISBN 80-207-0785-X.

Dílo J. Malšínského

MALŠÍNSKÝ, J. *Světlo na konci tunelu č. 23*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2017. 186 s. ISBN 978-80-86725-98-7

MALŠÍNSKÝ, J. *Maruška a motýl Tymián*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2016. 96 s. ISBN 978-80-86725-84-0.

MALŠÍNSKÝ, J. *Julie, kde máš Romea?* 1. vydání. Ostrava: Žár, 2016a. 154 s. ISBN 978-80-86725-81-9.

MALŠÍNSKÝ, J. *Na křídlech andělů*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2016b. 240 s. ISBN 978-80-86725-90-1.

MALŠÍNSKÝ, J. *Principál. Rodinná sága o herecké kočovné společnosti Ondřeje Červíčka*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015. 190 s. ISBN 978-80-86725-75-8.

MALŠÍNSKÝ, J. *O vile Kristýnce*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015a. 71 s. ISBN 978-80-86725-56-7.

MALŠÍNSKÝ, J. *O vile Kristýnce a duhovém princí*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015b. 89 s. ISBN 978-80-86725-58-1.

MALŠÍNSKÝ, J. *Princezny to mají těžké aneb pohádky pro Aničku*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015c. 68 s. ISBN 978-80-86725-54-3.

MALŠÍNSKÝ, J. *Princezny to mají těžké aneb pohádky pro Aničku*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015c. 68 s. ISBN 978-80-86725-54-3.

MALŠÍNSKÝ, J. *Koho v noci nepotkáte*. 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015d. 191 s. ISBN 978-80-86725-69-7.

MALŠÍNSKÝ, J. *Citáty & Cintáty – Afórismy* 1. vydání. Ostrava: Žár, 2015e. 98 s. ISBN 978-80-86725-71-0.

MALŠÍNSKÝ, J. *Jak jsem to viděl já. Vzpomínky na život*. 2011. Veřejně nepublikováno.

Elektronické zdroje

Gymnázium Vítězslava Nováka Jindřichův Hradec. *Historie školy*. [online] [cit. 25. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.gvn.cz/historie-skoly#11>

HANKUS, V. (2005). *Kotláři na českém nebi*. [online] rozhlas.cz [cit. 18. 12. 2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/wwii/osvobozeni/_zprava/155518

Hospodářské noviny (2015). *Čtyřicet let po samizdatu vychází povídky o Šumavě, autor byl za minulého režimu perzekvovaný*. [online] [cit. 10. 02. 2018]. Dostupné z: <https://tech.ihned.cz/c1-64997170-ivan-novy-sumava-povidky-samizdat>

Městské informační centrum Jindřichův Hradec (2014). *Galerie osobností*. [online] [cit. 16. 12. 2017]. Dostupné z: <https://infocentrum.jh.cz/cs/o-meste/galerie-osobnosti.html>

SVOBODA, M. (2007). *Biografická metoda v antropologii* [online] AntropoWEBZIN 2-3/2007 [cit. 10.12.2017]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/biograficka-metoda-v-antropologii>

SVOBODA, M. (2016). *Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě*. [online] Ministerstvo zahraničí ČR [cit. 11.02.2018]. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>

TOPOL, J. (2018) *Knižní pól. Ze své knihovny vybírá spisovatel Jáchym Topol*. [online] Český rozhlas – ČRo Vltava [cit. 12. 04. 2018]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/ze-sve-knihovny-vybira-spisovatel-jachym-topol-6943819?player=on>

Interní dokumenty

ŠÍMOVÁ, K. 2017a. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 10. 06. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017b. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 12. 07. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017c. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 08. 08. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017d. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 19. 08. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017e. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 06. 09. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017f. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 02. 10. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017g. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 16. 11. 2017.

ŠÍMOVÁ, K. 2017h. Rozhovor s paní Annou Křivánkovou (kolegyní a spolupracovnicí J. Mašínského v ZŠ Horní Planá) ze dne 25. 01. 2018.

ŠÍMOVÁ, K. 2017ch. Rozhovor s Jindřichem Mašínským ze dne 25. 02. 2018.

PŘÍLOHY

Příloha 1 Křestní list Jindřicha Malšínského

duchovní správa katol.
v Hradci Králové.

Čís. 78/1935

Křestní list.

Voj. výpomocná
duchovní správa katol.
v Hradci Králové.

duchovní narozených a pokřtěných
tom: I, fol.: 8, úředně potvrzují, že dne dvacátého druhého února
roku tuší devětset třicetava (dne 22. / 2. 1935) v Hradci Králové
pol. okres Hradec Králové, země Česka, se narodil
a tamtéž dne 20. března 1935 od Ladislava Šušánka, pplk. duch. pl. v. v.
podle římskokatolického obřadu byl pokřtěn Jindřich, František, Rudolf
Červíček Malšínský ./.
syn, dece manželů:

Pluk, vojskové těleso	Otec: Jméno, příjmení a povolání (hod- nost). Místo narození a dom. pří- slušnost (pol. okres, země). Doba narození (den, měsíc a rok). Při smíšeném manželství buďž také uvedeno náboženství.	Matka: Jméno, jméno, příjmení a povolání (hodnost) otce. Místo narození (pol. okres, země). Doba narození (den, měsíc a rok). Při smíšeném manželství buďž	Kmotři: jméno, příjmení a povolání (hodnost) a bydliště (u voj. osob pluk).
<u>první pluk</u> <u>4. P. V.</u>	<u>Červíček Jaroslav,</u> <u>štim. kuchařník,</u> <u>narozený dne 14/5.</u> <u>1886, v Libštátě,</u> <u>okres Semily, země</u> <u>Česka, příslušný do</u> <u>Prahy, dle domovs-</u> <u>kého listu.</u>	<u>Anna, maščíka</u> <u>dece Václava Vorka,</u> <u>stojedoušického družky,</u> <u>narozená dne 19/2.</u> <u>1888 v Kopidlně,</u> <u>okres Jičín, země</u> <u>Česka.</u>	<u>Jindřich Červíček,</u> <u>pol. státní inženýr</u> <u>Brno nově,</u> <u>R. Vorel, úředník</u> <u>Kopidlno,</u> <u>František Seidel,</u> <u>úředník, Hradec</u> <u>Králové.</u>
Porodní asistentka (jméno, příjmení a bydliště)	<u>Marie Barešová,</u> <u>Hradec Králové.</u>		
Poznámka:			

 Ladislav Šušánka

Tiskárna ANO, Praha IV. - 26.2015.

Příloha 2 Změna křestního listu Jindřicha Malšínského

Den, měsíc, rok narození a rodné číslo	22.2.1932 - dvacátého druhého února tisícdevětset třicet dva
Místo narození	Hradec Králové
Jméno a příjmení dítěte	Jindřich Malšínský
Pohlaví	mužské

Otec	Jméno a příjmení Jaroslav Červíček den, měsíc, rok, místo narození 14.5.1886 - Libštát, o. Semily povolání a bydliště státní zaměstnanec jména a příjmení jeho rodičů nevedena
Matka	Jméno a příjmení Anna Červíčková roz. Vorlová den, měsíc, rok, místo narození 19.12.1888 - Kopidlno, o. Jičín povolání a bydliště nevedena jména a příjmení jejích rodičů nevedena
Poznámka	

V ..... Praze

Dne 13.10.1978

SEVT - 030010 Rodný list 1/76

V/Předseda:

Jelínek

Sčt 05-3-1249-76-0

srpnu 1978 jsem požádal o změnu příjmení pro celou rodinu, manželku a dvě děti. dne 9. 8. 1978 bylo mé žádosti vyhověno. Změnu příjmení považuji za největší dar svým otokům mužského pohlaví. Jsem toho názoru, že by člověk měl změnit vše, co ho neuspokojuje. Mně příjmení vadilo od školních let a ovlivnilo mou povahu natolik, že jsem se stal introvertem, což nepokládám za šťastné.

Příloha 3 Literární tvorba J. Malšínského

Knihy pro děti⁶

- 1) O víle Kristýnce
- 2) O víle Kristýnce a Duhovém princí
- 3) Maruška a motýl Tymiján
- 4) Princezny to mají těžké
- 5) Abeceda to je věda
- 6) Pohádky z 21 století

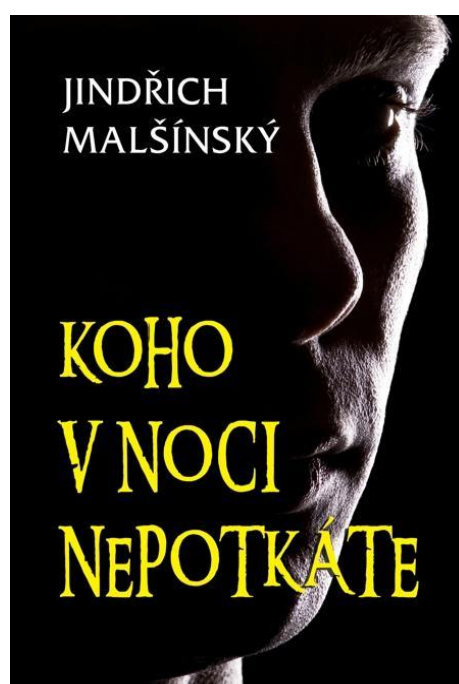
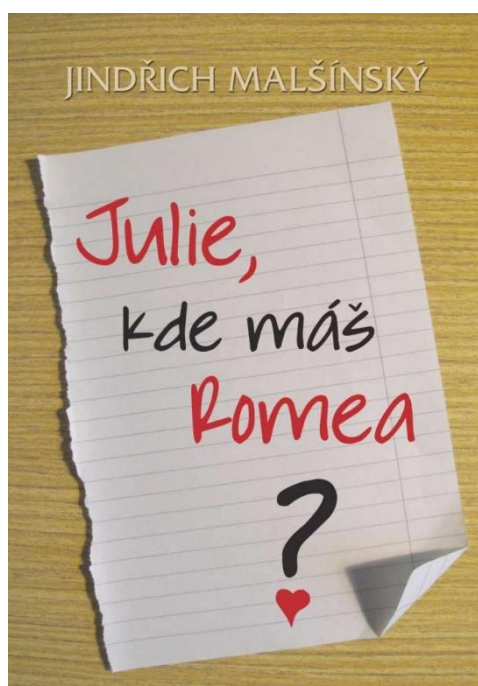
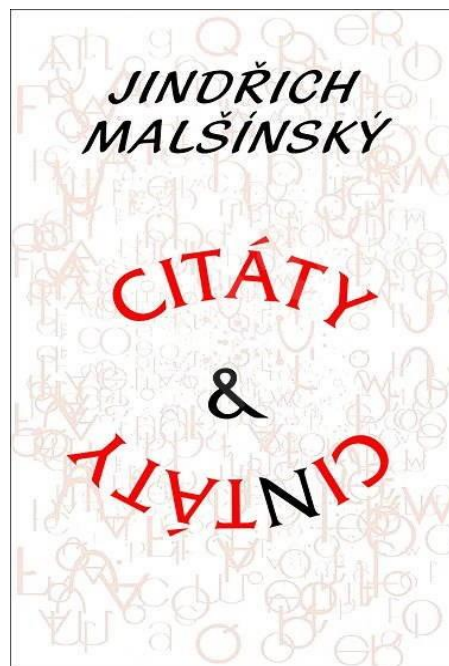
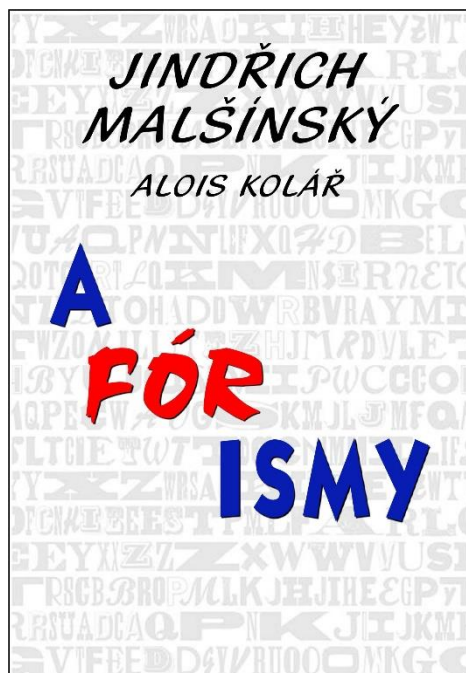
Knihy pro dospělé

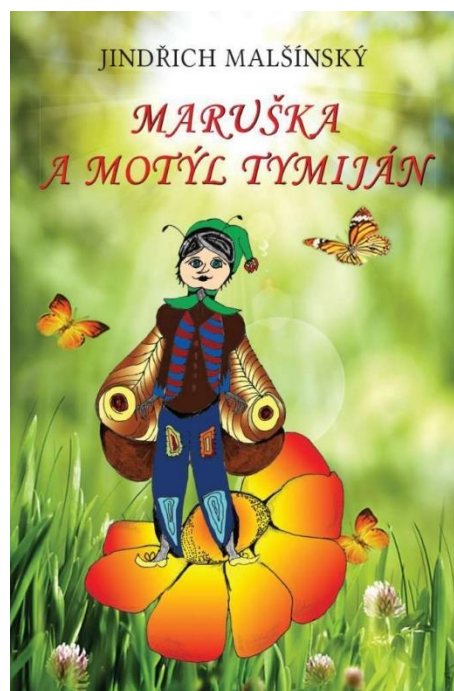
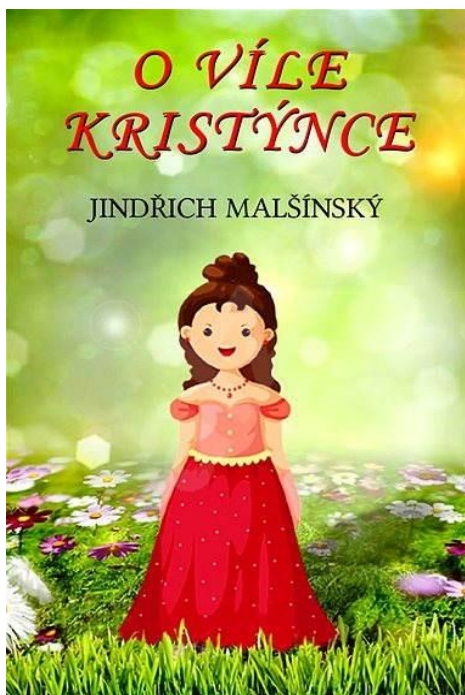
- 1) Koho v noci nepotkáte
- 2) Julie, kde máš Romea?
- 3) Principál
- 4) A-för-ismy
- 5) Citáty a cintáty
- 6) Na křídlech andělů
- 7) Světlo na konci tunelu č.23
- 8) O kočičím mňoukání

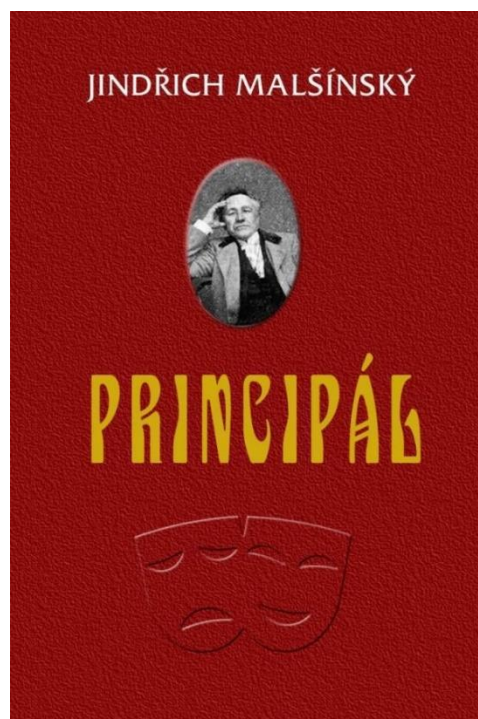
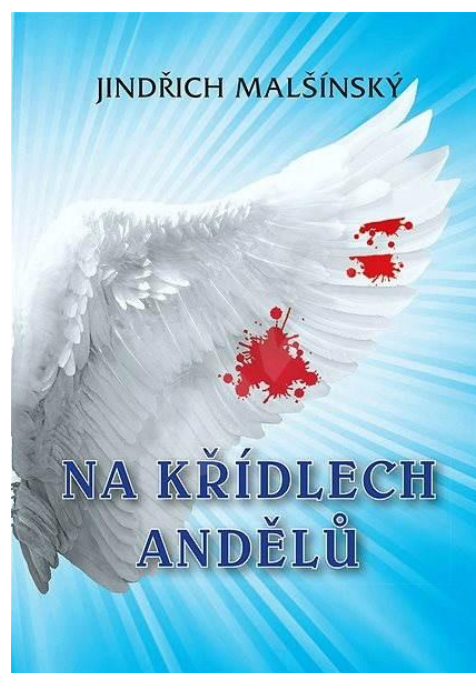
---

⁶ Dětské knihy jsou doprovázeny verši básníka A.J. Koláře.

Příloha 4 Titulní strany knih J. Malšínského

Příloha 5 Portrét J. Malšínského

